

Od reformácie po dnešok Tešínskym Sliezskom a Oravou

PL

Od Reformacji do dziś
na Śląsku Cieszyńskim i Orawie

EN

From the Reformation up
to the Present across Cieszyn
Silesia and Orava

DE

Von der Reformation bis heute durch
das Teschener Schlesien und die Region Orava

Verzia: eknih

Interreg
Poľsko-Slovensko

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky fond regionálneho rozvoja

Interreg
Polska-Słowacja

UNIA EUROPEJSKA

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Verzia: eKniha

Od reformácie po dnešok Tešínskym Sliezskom a Oravou

PL

Od Reformacji do dziś
na Śląsku Cieszyńskim i Orawie

EN

From the Reformation up
to the Present across Cieszyn
Silesia and Orava

DE

Von der Reformation bis heute durch
das Teschener Schlesien und die Region Orava

Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi
augsburského vyznania na Slovensku
Dolný Kubín 2018

Verzia: eKniha

**Od reformácie po dnešok Tešínskym Sliezsikom a Oravou /
Od Reformacji do dziś na Śląsku Cieszyńskim i Orawie**

© Zostavil a redakčne upravil, autor konceptu knihy: Mgr. Rastislav Stanček

© Autori: Mgr. Marcin Gabryś, Mgr. Matúš Chren, Mgr. Rastislav Stanček

Jazyková redakcia: PhDr. Mária Kováčová (slovenský jazyk)

Jazyková redakcia: Mgr. Anna Mika

Preklad slovenčiny: PhDr. Rudolf Ragula

Preklad do poľštiny: Mgr. Irena Prengel-Adamczyk

Preklad do angličtiny: Michal Čipka

Preklad do nemčiny: Mgr. et Bc. Lenka Biňasová

© Fotografie: Mgr. Marcin Gabryś, František Rišiaň

© Grafická úprava knihy: Juraj Hlavna, Zrno - reklamná agentúra, Dolný Kubín

© Vydal: Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku
Dolný Kubín

Vydavateľ ďakuje za pomoc pri spracovaní tejto publikácie Anne Kustrovej,
Anne Urbanovej a Ing. Eve Vajzerovej.

Tlač: Tlačiareň Pelprint, s. r. o., Na Sihoti 1171/16, 026 01 Dolný Kubín

Obrázok na obale: Interiér artikulárneho kostola v Leštínách

Publikácia bola vydaná v rámci projektu „Spoločne putujeme už 500 rokov“
realizovaného prostredníctvom programu Interreg Poľsko–Slovensko 2014–2020
spolufinancovaného Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho
rozvoja. Partneri projektu: Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania
na Slovensku Dolný Kubín a Parafia Ewangelicko-Augsburska w Cieszynie.

Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná, uložená do informačných
systémov ani inak rozširovaná (elektronicky alebo mechanicky) bez
predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Výtlačok zdarma / Egzemplarz bezpłatny

ISBN 978-80-972961-9-3

9 788097 296193

Istebné Interiér evanjelickeho a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Verzia: eKniha

Predhovor

Myšlienka vzniku tejto publikácie sa zrodila pri spracovávaní podkladov projektu „Spoločne putujeme už 500 rokov“, ktorý je financovaný z programu Interreg PL-SK. Cieľom tohto bedekera je poukázať nielen na prameň duchovných hodnôt reformácie evanjelikov augsburského vyznania, ale aj na ich spoločné zdieľanie cestami histórie i súčasnosti. Rozvinuli sa v blízkych regiónoch, ktoré sú z politického hľadiska oddelené hranicou. V súčasnosti toto pomedzie pomáha prekročiť aj tento turistický sprievodca vo vzájomnom spoznávaní kultúry. Stopy zanechali predchádzajúci pútnici, napríklad významný teológ a hymnológ, evanjelický a. v. farár Juraj Tranovský (* 1592 – †1637). Jeho životná cesta z rodného Cieszyna cez Nemecko, Čechy, Moravu, Sliezske na Slovensko, viedla s niekoľkoročnou zastávkou na Orave do Liptova. Tu začínajú stopy jeho najvýznamnejšieho diela Cithara sanctorum, ktoré dodnes obohacuje a zjednocuje ľudí žijúcich v Poľsku a na Slovensku. Žiaľ, pút tohto významného dejateľa nebola ľahká. Viac sa o ňom dočítate vo vydanej publikácii „Cesty Juraja Tranovského“, ktorej vznik podporil ten istý projekt financovaný z programu Interreg PL-SK ako tento bedeker. Dostupnosť publikácie je aj v elektronickej verzii na webe: www.ecavdk.webnode.sk/publikacie.

Tento knižný sprievodca nemá za úlohu poskytnúť informácie o prírode, infraštruktúre, stravovacích zariadeniach, či kultúrnych ustanovizniach. Informácie sa zásadne týkajú vecí, ktoré sú späté s protestantizmom. Z dávnej minulosti sa ich zachovalo málo. Mnohé drevené evanjelické kostoly, fary a školy boli asanované a nahradené novými stavbami. Línia protestantizmu sa v dôsledku neľahkého historického vývinu skončila na mnohých miestach. Tým viac vás môžu upútať pamiatky zachované do súčasnosti, ktoré sú naplnené bohatstvom duchovných a kultúrnych hodnôt. Medzi nimi sú svedkovia z obdobia útlaku protestantov, ale aj objekty z počiatkov náboženskej tolerancie až do súčasnej slobody vyznania.

Ste srdečne pozvaní, čakáme na vašu návštevu.

Mgr. Rastislav Stanček
predsedajúci zborový ev. a. v. farár v Dolnom Kubíne

Wstęp

Pomysł napisania tego przewodnika zrodził się w trakcie przygotowywania materiałów do projektu „Razem wędrujemy już 500 lat“, finansowanego z programu Interreg PL-SK. Jego zadaniem jest nie tylko wska-

Verzia: eKniha

zanie źródła wartości duchowych Reformacji ewangelików wyznania augsburskiego, lecz także zwrócenie uwagi na wspólne ścieżki i miejsca, w których dawniej spotykali się i spotykają obecnie. Znajdujemy je na sąsiadujących z sobą terenach oddzielonych pod względem politycznym granicą, której przekroczenie dzisiaj nie jest problemem, dlatego we wzajemnym poznawaniu kultury ten turystyczny bedeker będzie bardzo pomocny. Przodkowie pozostawili po sobie trwałe ślady, na przykład ceniony teolog i hymnolog, ewangelicki proboszcz ks. Jerzy Trzanowski (1592–1637). Jego droga życiowa wiodła z rodzinnego Cieszyna przez Niemcy, Czechy, Morawy, Śląsk na Słowację, przez Orawę na Liptów. Tutaj stworzył swoje największe dzieło Cithara sanctorum, które dziś wzbogaca i jednoczy ludzi mieszkających nie tylko w Polsce i na Słowacji. Niestety, wędrownia tego duchownego nie była łatwa. Więcej o jego życiu można przeczytać w publikacji „Śladami Jerzego Trzanowskiego“, współfinansowanej również z programu Interreg PL-SK, podobnie jak niniejszy bedeker. Publikacja dostępna jest również w formie elektronicznej pod adresem: www.ecavdk.webnode.sk/publikacie.

Niniejszy przewodnik nie zawiera informacji o przyrodzie, infrastrukturze, restauracjach czy instytucjach kultury. Jego zawartość dotyczy wyłącznie miejsc związanych z protestantyzmem. Niewiele takich pamiątek związanych z przeszłością zachowało się do dzisiaj. Dawne drewniane kościoły, parafie i szkoły wyburzono, a ich miejsce zajęły muryrowane budynki. W związku ze skomplikowanym przebiegiem historii ciągłość wyznania ewangelickiego w wielu miejscach została przerwana. Tym bardziej warto poznać zachowane do dziś miejsca, które przepelnione są bogactwem duchowym i kulturowym. Wśród nich znajdują się miejsca-świadkowie z okresu prześladowań protestantów, z czasów tolerancji religijnej, a niektóre pochodzą już ze współczesności, kiedy wolność wyznania została nam zagwarantowana.

Serdecznie zapraszamy do odwiedzenia naszego regionu.

Preface

The idea of creating this publication was born when processing the documents of the project “We have been wandering together for 500 years” which is financed from the program Interreg PL-SK. The objective of this Baedeker is not only to point at the source of spiritual values of the Reformation of the Lutheran Church of the Augsburg Confession (A.C.) but also at the common sharing of its members along the paths of the past and the present. These paths developed in the close regions which are in terms of politics separated by borders. At present it is also this tourist guidebook which helps to cross these borders in the form of mutual cultural exchange. The hermits of the past have left their traces, for example, the important theologian and hymnologist, Lutheran parson of A.C. Juraj Tranovský (* 1592 – †1637). His life path from his native Cieszyn through

Germany, Bohemia, Moravia, Silesia to Slovakia led, with a few-year break across Orava, to Liptov. It is here where the traces of his most important work, Cithara sanctorum, which still today enriches and unites the people living in Poland and Slovakia, begin. Unfortunately, the path of this important activist was not easy. You will learn about him more in the published publication “The Paths of Juraj Tranovský”, which creation was also made possible by the same project financed from the Interreg PL-SK as this Baedeker. This publication is also available in electronic form at the following web page link: www.ecavdk.webnode.sk/publikacie.

The objective of this Baedeker is not to provide information on nature, infrastructure, restaurants or cultural monuments. It is strictly related to things connected with Protestantism of which only very few have been preserved from the past. The original wooden Lutheran churches, parsonages and schools were sanitized and replaced with new buildings. Furthermore, the line of Protestantism was ended in many places due to an uneasy historical development. However, this only increases the value of the preserved monuments filled with the wealth of spiritual and cultural values which you are invited to get to know. Among them there are witnesses of the times of the oppression of Protestantism as well as objects that date back to the beginnings of religious tolerance up to the present period of freedom of confession.

You are cordially invited. We are waiting for your visit!

Einleitung

Die Idee zu dieser Publikation ist bei der Bearbeitung der Dokumentation für das Projekt „Wir wandern seit 500 Jahren zusammen“ entstanden, das im Rahmen des Programms Interreg PL-SK gefördert wurde. Ziel dieses Baedekers ist es, nicht nur die Quellen der geistlichen Werte der Reformation der Lutheraner des Augsburger Bekenntnisses aufzuzeigen, sondern auch auf die gemeinsamen Wege durch die Geschichte aufmerksam zu machen. Sie befinden sich heute in direkt benachbarten Regionen, die durch eine Staatsgrenz voneinander getrennt sind. Deren Überwindung ist heute kein Problem. Dieser touristische Baedeker hilft beim gemeinsamen Kennenlernen der Kultur. Die Spuren hinterließen die vorangehenden Wanderer, z.B. ein bedeutender Theologe und Hymnologe, Evangelischer A. B. Pfarrer Juraj Tranovský (*1592 – †1637). Sein Lebensweg führte aus dem Heimatort Cieszyna nach Deutschland, Tschechien, Mähren, Schlesien in die Slowakei mit mehrjährigem Halt durch Orava nach Liptov. Hier beginnen die Spuren seines bedeutendsten Werkes Cithara sanctorum, das nicht nur die Leute in Polen und in der Slowakei bis heute bereichert und vereinigt. Leider, die Wanderung dieses bedeutenden Darstellers war nicht leicht. Mehr über ihn können Sie in der herausgegebenen Publikation „Wege von Juraj Tranovský“ lesen. Die Entstehung dieser Publikation wurde auch von

demselben Projekt Interreg PL-SK unterstützt wie dieser Baedeker. Diese Publikation kann man auch in einer elektronischen Form auf der Webseite: www.ecavdk.webnode.sk/publikacie finden.

Dieser Buchbegleiter hat keine Aufgabe die Informationen über Natur, Infrastruktur, gastronomische Einrichtungen, oder über Kulturinstitutionen zu erteilen. Die Informationen im Buch beziehen sich auf die Sachen, die mit Protestantismus zusammenhängen. Aus der Vergangenheit blieben nur ganz wenige Sachen erhalten. Die ursprünglichen evangelischen Holzkirchen, Pfarrhäuser und die Schulen waren assaniert und durch die neuen Bauwerke ersetzt. Die Linie von Protestantismus wurde wegen einer schweren historischen Entwicklung in mehreren Orten beendet. Desto mehr sind sie zur Entdeckung der Denkmäler eingeladen, die bis zur Gegenwart gut erhalten sind. Alle diese Denkmäler sind mit einem Reichtum von Geistigem und Kulturwerten gefüllt. Zwischen ihnen sind die Zeugen aus der Zeit von der Unterdrückung der Protestanten, sowie auch die Objekte aus der Zeit des Anfangs der religiösen Toleranz bis zur heutigen Bekenntnisfreiheit.

Sie sind herzlich eingeladen, wir warten auf Ihren Besuch.

Orava

Tento región sa rozprestiera v severnej časti Slovenskej republiky. Je súčasťou Žilinského kraja. Na severe presahuje do Poľska. Jej najsevernejším bodom je Babia hora (1725 metrov n. m.), ktorá je aj najvyšším vrchom Oravských Beskýd. Horské pásmo sa v tomto regióne nachádza aj v časti Západných Tatier. Južnej časti Oravy dominuje vrch Veľký Choč (1611 metrov n. m.). Medzi kultúrnymi pamiatkami vyniká Oravský hrad, ktorý patrí medzi najkrajšie hrady na Slovensku. Pôvodnú ľudovú kultúru predstavuje Múzeum oravskej dediny v Zuberci. Okrem iného sa pokúša mapovať vznik obcí na domácom zvykove, nemeckom a valašskom práve.

Najstaršia doba je doložená nálezmi na Orave z doby kamennej. Archeologický výskum odhalil významné sídelné centrá z doby bronzovej a železnej. Osídlenie pokračovalo aj počas rímskeho obdobia, či príchodu Slovanov do tohto regiónu na prelome 8. a 9. storočia. Prvá písomná zmienka, ktorá sa týka územia Oravy, sa nachádza v listine z roku 1265 od kráľa Belu IV. Oblasť tohto regiónu sa v 14. storočí vyčlenila zo Zvolenského domínia a vznikla Oravská stolica neskôr župa. Jej hranice boli formované aj v novodobej histórii, keď sa v roku 1920 stalo 12 obcí súčasťou Poľska. Počet obcí sa znížil aj v dôsledku vybudovania Oravskej priehrady, ich zatopením. V súčasnosti Orava ponúka bohaté možnosti v oblasti turistického ruchu.

Kresťanstvo našlo živnú pôdu na Orave už v stredoveku. Strediskom správy bolo Nitrianske biskupstvo, ktoré bolo neskôr včlenené do Ostrihomského arcibiskupstva. Prvé písomné zmienky o farnostiach nachádzame od začiatku 14. storočia. Ich existenciu kladú niektorí bádatelia do prelomu 11. a 12. storočia, a to v Tvrdošíne, Veličnej a hradný kostol na Oravskom hrade. Pred šírením reformačných myšlienok boli už farnosti vo Veličnej, Dolnom Kubíne, Sedliackej Dubovej, Tvrdošíne, Trstenej a na Oravskom hrade, ktoré spravovali cirkevný život aj v okolitých obciach.

Šírenie reformačných myšlienok na Orave zaznamenávame už v dvadsiatych rokoch 16. storočia, a to v prvom rade vo Veličnej. Ich podpora bola aj v radoch šľachty, a to v rode Kostkovcov. Protestantizmus na tomto území naďalej podporoval šľachtický rod Turzovcov od roku 1556. Vytvorili prostredie, v ktorom začali postupne vznikáť základné protestantské cirkevno-organizačné štruktúry, ktoré dnes nazývame „cirkevný zbor“. Prvým evanjelickým a. v. cirkevným zborom bol Dolný Kubín, ktorý vznikol na začiatku druhej polovice 16. storočia. Dolný Kubín bol v tom čase remeselníckou a obchodnou osadou, ktorá získala mestské práva až v tridsiatych rokoch 17. storočia. Jeho význam

bol však praktický, ležal na hlavnej krajinskej ceste, ktorá spájala Budín s Krakovom.

Sídlo Oravskej stolice bolo vo Veličnej, ktorá získala mestské výsady už v 14. storočí. Evanjelický a. v. cirkevný zbor tu natrvalo vznikol v sedemdesiatych rokoch 16. storočia spolu so školou, ktorú možno chápať ako nižšie latinské gymnázium. Rozvoj tohto pôvodného mesta decimovali následky vpádu vojsk ku koncu 17. storočia. Centrum župy sa presunulo do Dolného Kubína. Obidve mestá boli v časoch šírenia myšlienok reformácie centrami evanjelického a. v. cirkevného života. Protestanti pôsobili v pôvodných, predtým katolíckych farnostiach. Spolu vytvorili tzv. Oravský seniorát v roku 1584. Následne vzniklo bratstvo evanjelických a. v. farárov, ktorí prijali vlastné artikuly v roku 1595. Zároveň organizovali sieť škôl, popri Veličnej existovali podobné vzdelávacie inštitúcie v Dolnom Kubíne, Tvrdošíne a Trstenej. Dôležitým medzníkom pre protestantov bol rok 1610. Palatín Juraj Turzo zvolal do Žiliny synodu, kde sa o. i. právne osamostatnila evanjelická a. v. cirkev. V tom čase boli všetky farnosti na Orave evanjelické.

Región Oravy bol pomerne riedko osídlený. V polovici 16. storočia podliehalo vedeniu oravského panstva 32 poddanských dedín. To už bol počet po osídľovacej akcii Václava Sedlnického, ktorý založil 9 nových obcí, predovšetkým na valašskom práve. Najmä v dôsledku kolonizácie Oravy šľachtickým rodom Turzovcov bolo do konca 16. storočia založených 42 nových dedín. V priebehu druhej polovice 16. a na začiatku 17. storočia vznikajú nové evanjelické a. v. farnosti v Žaškove, Nižnej, Lokci, Námestove, Jablonke a Podvlku. Ešte pred protireformáciou v Uhorsku vybudovali evanjelici a. v. na Orave viaceré kostoly, fary a školy. Prestavali niektoré existujúce kamenné objekty (Dolný Kubín, Nižná, Trstená, Veličná), ale aj vybudovali nové murované sakrálné stavby (Oravský hrad, Žaškov, Tvrdošín, Horná Lehota, Lokca), alebo vežu k drevenému kostolu (Sedliacka Dubová). V mnohých obciach postavili drevené sakrálné objekty (Dolný Kubín – mestská časť Kňažia, Jablonka, Zubrohla, Námestovo, Lokca, Ústie, Hruštín, Chlebnice, Krivá, Čimhová, Podvlk, Žákamenné, Krušetnica). Taktiež vykonali stavebné zásahy do drevených objektov, postavených ešte pred reformáciou (gotický kostol v Tvrdošíne, kostol v Múzeu oravskej dediny v Zuberco, ktorý pôvodne stál v Zábreží – dnešnej súčasť Oravskej Poruby, kostol vo Valaskej Dubovej, ktorá do roku 1941 politicky patrila do oravského regiónu). Zaujímavou kapitolou je premiestňovanie drevených kostolov. Na Orave máme viaceré prípady, keď evanjelici a. v. vybudovali stavbu a časom sa rozhodli pre stavbu kostola z iného materiálu. V Lokci, ktorá spravovala duchovný život mnohých evanjelikov zo širokého okolia, protestanti postavili drevený kostol na začiatku 17. storočia. O pol storočie dokončili murovanú stavbu a „starý“ kostol predali v roku 1665 do Babína. Rok nato ho posvätil na novom mieste evanjelický a. v. biskup Joachim Kalinka. Aj tento kostol bol protestantom odňatý a používaný rímskymi katolíckymi až do roku 1930, kedy bol asanovaný. V Námestove stavbou

dreveného kostola v dvadsiatych rokoch 17. storočia evanjelici nahradili o niečo starší drevený kostol, ktorý predali do Pucova. Aj ten bol o dve desaťročia nahradený, ale murovanou stavbou. V obci Hladovka bol pôvodný evanjelický kostol (modlitebňa) premiestnený v roku 1808 do Hút v Liptove, kde ho na konci 19. storočia zničil požiar.

Počas historického vývoja boli sakrálné objekty, fary a školy evanjelikom a. v. viackrát násilne odňaté. Na život v regióne negatívne dopadli protihabsburské povstania. Napríklad jedno z najväčších povstaní na Orave vedené Gašparom Pikom bolo v roku 1672 krvavo potlačené. V priebehu 17. a začiatkom 18. storočia boli vojskom vypálené a vyrabované mnohé usadlosti. Vtedy sa už stupňovalo prenasledovanie evanjelikov (1671 – 1681). Evanjelickí a. v. farári a učители aj z tohto regiónu boli povolaní na sudy, kde pod hrozbou vyhnanstva boli nútení na náboženskú konverziu. Tí, ktorí zotrvali vo svojom vierovyznaní, boli predaní ako otroci. Zmenu v postavení protestantov priniesol snem zvolaný cisárom Leopoldom I. do Šoprone. Boli prijaté určité ústupky s rôznymi časovými, materiálnymi a územnými obmedzeniami. Na území stolice mohli byť postavené len dva kostoly – a to na kraji obce, bez veže, s vchodom odvráteným od ulice. Výnimku tvorili slobodné kráľovské i banské mestá, či sídla zemepánov. Z tohto obdobia sa do súčasnosti na Slovensku zachovalo len päť tzv. artikulárnych chrámov. Na Orave sú dva z nich - v Leštínách a Istebnom. Takmer počas celého 18. storočia sa mohli evanjelici a. v. zúčastňovať služieb Božích len v týchto kostoloch, pri ktorých vznikli konfesionálne školy. Rôzne obmedzenia a rekatolizácia zamedzili ďalší rozvoj protestantizmu na Orave a spôsobili trvalý zánik drvivej väčšiny protestantských cirkevných zborov s početnými filiálkami.

Na základe tolerančného patentu Jozefa II. z roku 1781 sa obnovili historické evanjelické a. v. cirkevné zbory len v Dolnom Kubíne, Veličnej a Žaškove. Protestanti boli len tolerovaní, rovnosť cirkví v Rakúsko-uhorskej monarchii bola zaručená až v roku 1848. Napriek tomu sa počas 19. storočia rozvinuli významné emancipačné snahy na pozdvihnutie kultúrnej, pedagogickej a duchovnej úrovne obyvateľstva. Na Orave vznikol v rámci Uhorska v roku 1837 výnimočný pedagogický spolok „Spoločnosť vychovávateľská bratstva ev. a. v. na Orave“. Jeho členovia sa zamerali na samovzdelávanie, vypracovanie metodík a učebníc pre jednotlivé školské predmety. Tradícia kvalitného vzdelávania už od čias osvietenstva a talentovaní pedagógovia (napr. Leopold Bruck, Adolf Medzihradský) priniesla ovocie aj tým, že ovplyvnila životné príbehy významných oravských rodákov (napr. Peter Michal Bohúň, Juraj Janoška, Pavol Országh Hviezdoslav). Viacerí evanjelickí a. v. farári boli exponovaní nielen v pohnutých rokoch 1848 a 1849 v národnom hnutí (Ľuboš Zoch, Juraj Matúška, Janko Matúška, Ján Vedoslav Bysterský, Ondrej Brózik, Samuel Novák), ale aj v osvetovej oblasti pri riešení problémov hladomoru a alkoholizmu. Viacerí sa aktívne podieľali pri zakladaní Matice slovenskej (1863) a mali v pláne zriadiť strednú školu.

V regióne pretrvávala agrárna malovýroba. Najväčším podnikom bol Oravský komposesorát, ktorý sa v roku 1868 pretransformoval na moderný veľkostatok. Nedostatok pracovných príležitostí a politický útlak vyvolal masové vystaňovalectvo, predovšetkým do USA. V podmienkach po vzniku Československej republiky (1918) došlo k rozvoju kultúry, školstva a spolkovej činnosti. Problematickou otázkou zostávala oblasť hospodárstva, najmä počas veľkej krízy v medzivojnovom období. V náboženskej oblasti došlo po roku 1948 k vážnym zásahom a obmedzeniam rôznych činností. Napriek tomu bolo do dnešných čias zachované vzácne kultúrne a duchovné dedičstvo. Po roku 1989 došlo k opätovnému rozvoju činorodej náboženskej práce. V roku 1998 bola zriadená kňazská stanica v Tvrdošine, kde bola prestavbou budovy na námestí zriadená modlitebňa s bytom. Vzniklo tak misijné centrum pre evanjelikov a. v. na celej hornej Orave.

Blížkosť regiónov Oravy a Tešínskeho Sliezka, pestovanie reformačnej tradície i spoločných kultúrnych hodnôt viedlo k užšej partnerskej spolupráci medzi cirkevnými zbormi Dolný Kubín a Cieszyn. Nech sa názov projektu Spoločne putujeme už 500 rokov naplní skutočnosťou aj v ďalšom období s príspevom aj tejto príručky.

© Rastislav Stanček, Dolný Kubín 2018

Orava

Region ten leží v pôlnocnej časti Republiky Slováckej. Jest časťou žyľňského kraju. Od pôlnocy siega na terytorium Polski. Jego najbardziej wysuniętym na pôlnoc punktem jest Babia Góra (1725 m n.p.m.), która jest jednocześnie najwyższym szczytem Beskidu Orawskiego (w Polsce – Beskid Żywiecki). Pasma górskie w tym regionie zahacza też o Tatry Zachodnie. W południowej części regionu najwyższym szczytem jest Wielki Choc (1611 m n.p.m.). Do najcenniejszych zabytków należy Zamek Orawski, który uważany jest za jeden z najpiękniejszych zamków na Słowacji. Dawną kulturę ludową prezentuje Muzeum Orawskiej Wsi w Zuberzcu, które zajmuje się historią tutejszych tradycyjnych wsi powstałych na prawie niemieckim i wołoskim.

Najstarsze znaleziska archeologiczne na Orawie pochodzą z epoki kamienia. W trakcie badań odkryto ważne ośrodki osadnicze z epoki brązu i żelaza. Zasedlanie tych terenów kontynuowane było również w okresie rzymskim czy na przełomie VIII i IX wieku w czasie migracji Słowian na te tereny. Pierwsza pisemna wzmianka dotycząca terenu Orawy znajduje się w dokumencie króla Beli IV z 1265 roku. W XIV wieku część tego regionu odłączyła się od dominium zwoleńskiego i wytworzyła Komitat Orawski. Jej granice zmieniały się również w okresie nowożytnym. W 1920 roku 12 wsi zostało przyłączonych do Polski. Liczba wsi zmniejszyła się też po wybudowaniu Jeziora Orawskiego i zalaniu kilku miejscowości. Obecnie Orava jest obszarem atrakcyjnym turystycznie.

Już w średniowieczu tereny Orawy stały się miejscem sprzyjającym krzewieniu chrześcijaństwa. Jego ośrodkiem administracyjnym było biskupstwo w Nitrze, które później włączono do arcybiskupstwa w Ostrzyhomiu. Najstarsze wzmianki o parafiach pochodzą z początków XIV wieku. Jednak niektórzy badacze datują ich istnienie w Twardoszyńcu oraz na Zamku Orawskim już na XI i XII wiek. Przed okresem reformacji parafie organizujące życie religijne w okolicznych miejscowościach znajdowały się: w Veličnej, Dolnym Kubinie, SedliackiejDubovej, Twardoszyńcu, Trzcianie oraz na Zamku Orawskim.

W latach 20.XVI wieku odnotowujemy na Orawie szerzenie myśli reformacyjnej, najwcześniej w Veličnej. Nowe idee wsparła również szlachta, m.in. ród Kostkoców, a od 1556 roku protestantyzm na tym terenie wspierał szlachecki ród Thurzonów. Dzięki nim powstało środowisko, w którym stopniowo zaczęły się tworzyć podstawowe protestanckie struktury kościelno-administracyjne, odpowiadające dzisiejszym parafiom kościelnym. Pierwszy zbór ewangelicki wyznania augsburskiego (dalej: w.a.) powstał na początku drugiej połowy XVI wieku w Dolnym Kubinie. W tym okresie była to osada rzemieślnicza i handlowa, która w latach 30. XVII wieku uzyskała prawa miejskie. Jego znaczenie wynikało z położenia geograficznego, leżał bowiem przy drodze łączącej Budę z Krakowem.

Stolicą regionu orawskiego była Velična, która prawo miejskie otrzymała już w XIV wieku. Zbór ewangelicki a.w. powstał tutaj już w latach 70. XVI wieku. Przy nim działała szkoła, która pełniła funkcję podobną do niższego gimnazjum łacińskiego. O dalszych losach tego miejsca zdecydowało wtargnięcie wojsk nieprzyjacielskich pod koniec XVII wieku, co spowodowało przesunięcie centrum Komitatu do Dolnego Kubina. Oba miasta, wcześniej katolickie parafie, od momentu szerzenia się myśli reformacyjnej, stały się centrami ewangelickiego życia religijnego. Od 1584 roku wspólnie utworzyły tzw. seniorat orawski. W 1595 roku powstało bractwo ewangelickich proboszczy a.w., którzy ustanowili własne reguły. Byli założycielami sieci szkół, oprócz Veličnej podobne instytucje oświatowe funkcjonowały w Dolnym Kubinie, Twardoszyńcu i Trzcianie. Punktem przełomowym dla protestantów był rok 1610. Palatyn Jerzy Thurzo zwołał wówczas do Żyliny synod, na którym doszło do prawomocnego usamodzielnienia się ewangelickiego Kościoła a.w. W tym okresie wszystkie parafie na Orawie były ewangelickie.

Obszar Orawy był stosunkowo słabo zaludniony. W połowie XVI wieku tutejszej administracji podlegały 32 wsie, w tym 9 założonych głównie na prawie wołoskim przez Wacława Sedlickiego. W wyniku kolonizacji przez ród szlachecki Thurzów do końca XVI wieku założono 42 wsie. W drugiej połowie XVI i na początku XVII wieku powstają nowe parafie ewangelickie a.w. w Żaškovie, Niżnej, Łokczy, Namiestowie, Jabloncu i Podwilku. Na Orawie, w okresie poprzedzającym kontreformację, ewangelicy a.w. budują kościoły, probostwa i szkoły. Przebudowują niektóre istniejące obiekty kamienne (Dolny Kubin, Niżna, Trzciana, Velična), ale

budują też nowe (Zamek Orawski, Žaškov, Twardoszyn, Horná Lehota, Łokcza) lub dobudowują wieżę do istniejącego drewnianego kościoła (Sedliacka Dubová). W wielu miejscowościach powstają nowe drewniane obiekty sakralne (Dolný Kubín – część miejska Kňaza, Jablonka, Žubrohľawa, Namiestowo, Łokcza, Ústie, Hrusztyn, Chlebnice, Krivá, Czymchowa, Podwilk, Zakamienny Klin, Kruszetnica). Dochodzi też do przebudowy drewnianych obiektów powstałych jeszcze przed okresem Reformacji (gotycki kościół w Twardoszynie, kościół w Muzeum Wsi Orawskiej w Zuberzcu, który pierwotnie stał w Zábreži – obecnie część Orawskiej Poruby, kościół w Valaskiej Dubovej, która do 1941 roku administracyjnie należała do regionu orawskiego). Ciekawym zagadnieniem jest przemieszczanie drewnianych kościołów. Na Orawie znajdujemy wiele przypadków budowy kościoła, na którego miejscu po pewnym czasie ewangelicy a.w. zdecydowali się zbudować nową świątynię z trwałszego materiału. Na przykład w Łokczy, która była centrum religijnym dla szerokiej okolicy, ewangelicy na początku XVII wieku wybudowali drewniany kościół. Pół wieku później zakończono budowę murowanej świątyni i „stary” kościół przekazano w 1665 roku do Babina. Rok później kościół na nowym miejscu poświęcił ewangelicki biskup Joachim Kalinka. Również ten kościół został odebrany ewangelikom i aż do jego wyburzenia w 1930 roku używany był przez katolików. Ewangelicy z Namiestowa w latach 20. XVII wieku zastąpili nieco starszy drewniany kościół nowym, również z drewna, a poprzedni przekazali do Pucova. Ten 20 lat później również został zastąpiony murowanym. W 1808 roku ze wsi Głodówka przeniesiono pierwotny ewangelicki kościół (dom modlitwy) do miejscowości Hút na Liptowie, gdzie pod koniec XIX wieku spłonął.

Na przestrzeni wieków obiekty sakralne, probostwa i szkoły kilkakrotnie zostały ewangelikom a.w. odebrane siłą. Negatywny wpływ na życie w regionie miały powstania antyhabsburskie, które odcisnęły swoje piętno na losach mieszkających tu ewangelików. Na przykład jedno z największych powstań na Orawie, pod wodzą Kaspra Pika, zostało w 1672 roku krwawo stłumione. W XVII i XVIII wieku wiele majątków zostało spalonych lub splądrowanych przez wojsko, a ewangelicy stali się ofiarami prześladowań (1671–1681). Proboszczowie ewangelicy a.w. oraz nauczyciele byli wzywani przed sądy i pod groźbą wygnania zmuszani do religijnej konwersji. Ci, którzy nie wyrzekli się wiary, zostali sprzedani do niewoli. Zmiany w położeniu protestantów przyniósł sejm zwołany do Sopronu przez cesarza Leopolda I. Władza posłała na pewne ustępstwa, stosując jednak różne ograniczenia czasowe, materialne i obszarowe. Na terenie głównego miasta można było wybudować tylko dwa kościoły, bez wieży, na obrzeżach miasta i z wejściem bocznym, nie od ulicy. Wyjątek stanowiły wolne miasta królewskie i górnicze oraz siedziby właścicieli ziemskich, które rządziły się własnym prawem. Z tego okresu na Słowacji zachowało się tylko pięć tzw. kościołów artkularnych. Na Orawie znajdują się dwa z nich, w Leštínach i Istebném. Niemal przez cały XVIII wiek ewangelicy a.w. mogli uczestniczyć w nabo-

żeństwach wyłącznie w tych kościołach, przy których powstawały szkoły konfesjonalne. Różne ograniczenia i rekatolizacja spowodowały wstrzymanie dalszego rozwoju protestantyzmu na Orawie i były powodem trwałego zaniku będących wcześniej większością protestanckich zborów z licznymi filiami

Na podstawie patentu tolerancyjnego Józefa II z 1781 roku przywrócono ewangelickie parafie a. w. w Dolnym Kubinie, Veličnej i Žaškovie. Protestanci byli wyłącznie tolerowani, równość wyznania została wprowadzona w monarchii dopiero w 1848 roku. Mimo ograniczeń w ciągu XIX wieku podjęto wiele działań dążących do podniesienia poziomu kultury, oświaty i rozwoju duchowego ludności. W 1837 roku powstało na Orawie wyjątkowe stowarzyszenie oświatowe Spoločnosť vychovávateľská bratstviev. a. v. na Orave (Stowarzyszenie Pedagogiczne Bractwa Ewangelickiego a. w. na Orawie). Jego członkowie przede wszystkim zajmowali się samokształceniem, opracowywaniem metodyki nauczania oraz przygotowaniem podręczników do poszczególnych przedmiotów. Oświeceniowa tradycja kształcenia na dobrym poziomie oraz utalentowani pedagodzy (np. Leopold Bruck, Adolf Medzihradský) miały wpływ na losy wielu późniejszych znakomych rodaków z Orawy (np. Peter Michal Bohúň, Juraj Janoška, Pavol Országh Hviezdoslav). Księża ewangelicy a.w. brali udział w narodowym powstaniu w latach 1848 i 1849 (Ctiboh Zoch, Juraj Matúška, Janko Matúška, Ján Vedoslav Bysterský, Ondrej Bróžik, Samuel Novák), zajmowali się też rozwiązaniem problemu głodu i alkoholizmu. Wielu wierzących przyczyniło się do powstania Macierzy Słowackiej (1863) oraz brało udział w przygotowaniach do stworzenia szkoły średniej. W regionie przeważała produkcja rolna na małą skalę. Największym przedsiębiorstwem rolnym był Orawski Komposesorat, który w 1868 roku przekształcił się w nowoczesne gospodarstwo rolne. Brak pracy oraz ucisk polityczny spowodowały, że ludność masowo emigrowała, przede wszystkim do Stanów Zjednoczonych. Nowopowstałe państwo czechosłowackie (1918) zapewniło rozwój kultury, szkolnictwa oraz działalności stowarzyszeniowej. Problemy stwarzała nadal gospodarka, zwłaszcza w czasie wielkiego kryzysu w okresie międzywojennym. Po 1948 roku wprowadzono m.in. poważne ograniczenia skierowane przeciwko Kościołowi. Jednak wbrew temu do czasów dzisiejszych zachowało się cenne kulturowe i duchowe dziedzictwo. Po 1989 roku doszło do ponownego ożywienia działalności religijnej. W 1998 roku została powołana stacja dla księży w Twardoszynie, gdzie po remoncie istniejącego budynku stworzono dom modlitwy wraz z mieszkaniem. W ten sposób powstało centrum misyjne dla ewangelików a.w. z całej Górnej Orawy.

Bliskość regionów Orawy oraz Śląska Cieszyńskiego, które łączy też tradycja Reformacji i wspólne wartości kulturowe, przyczyniło się do nawiązania ściślejszej współpracy pomiędzy parafiami w Dolnym Kubinie i Cieszynie. Niechaj nazwa projektu „Razem wędrujemy już 500 lat” stanie się rzeczywistością również w następnych latach, a pomocą w tym niech będzie również ten bedeker.

© Rastislav Stanček, Dolný Kubín 2018
Tłumaczenie na j. polski Irena Prengel-Adamczyk

Orava

This region spreads in the northern part of the Slovak Republic and it is part of the Žilina county. In the north it overlaps the Slovak borders with Poland. Its highest point is Babia Hora (1725 m a.s.l.) which is also the highest peak of Oravské Beskydy. A mountain range of the West Tatras is also part of this region. On the other hand, the mountain Veľký Choč (1611 m a.s.l.) dominates its southern part. Among the cultural monuments we count the Orava Castle which belongs to the most beautiful castles of Slovakia. In addition, the original folk culture is presented in the Museum of the Slovak Village in Zuberec. Among others it also tries to map the origin of municipalities based on domestic customs, German and Vlach laws.

The latest archeological findings date back to the Stone Age. The archeological research disclosed important settlement centers from the Bronze and Iron Age. The settlement of the area also continued in the Roman period as well as during the arrival of the Slavs into this region at the turn of the 8th and 9th century. The first written record related to the region of Orava appears in a document of the year 1265 from the king Béla IV. The area of this region separated from the Zvolen dominion in the 14th century forming the Orava county. Its borders continued to be formed in modern history as well when 12 municipalities became part of Poland in 1920. The number of municipalities also decreased when the Orava dam was built and some of them were flooded by its waters. At present Orava offers rich possibilities in the area of tourism.

Christianity already found its living ground in Orava in the Middle Ages. The administrative centre was the Bishopric of Nitra which was later incorporated into the Ostrihom Archbishopric. The first written records of parsonages can be found from the beginning of the 14th century. Some researchers date their existence back to the turn of the 11th and 12th century, mainly in Tvrdošín, Veličná and the castle church of the Orava Castle. Before the dissemination of the Reformation ideas there were parsonages in Veličná, Dolný Kubín, Sedliacka Dubová, Tvrdošín, Trstená and the Orava Castle which managed the religious life in the surrounding municipalities as well.

The propagation of the Reformation ideas in Orava already takes place in the 1520s, especially in Veličná. The aristocracy, especially the family of Kostkovci, supported them. Protestantism continued to be supported in this region by the aristocratic family of Turzo from the year 1556. They created an environment in which elementary organisational Protestant church structures, called today “the church corps”, were started. The first Lutheran church corps of A.C., created at the beginning of the second half of the 16th century, was Dolný Kubín. Dolný Kubín was at that

time a craft and trade settlement which obtained the town rights only in the 1630s. However, its importance was practical since it was situated on the main landscape path connecting Buda with Kraków.

The seat of the Orava county was in Veličná which already obtained town privileges in the 14th century. A Lutheran church corps of A.C. was permanently established here in the 1570s together with a school which can be considered as a lower Latin grammar school. The development of this original town was impeded by the consequences of military invasions around the end of the 17th century. The center of the county was moved to Dolný Kubín. Both towns were from the moment of dissemination of the Reformation ideas the centers of Lutheran church life of A.C.. The Protestants were active in the original, previously Catholic parsonages. They formed together the so-called Orava “seniorát” in the year 1595. Subsequently, a brotherhood of Lutheran parsons of A.C. who adopted their own articles in the year 1595, was formed. At the same time, they organised a network of schools, besides Veličná similar educational institutions existed in Dolný Kubín, Tvrdošín and Trstená. An important milestone of Protestant life was the year 1610. The Palatine Juraj Turzo summoned a synod in Žilina where among other things the Lutheran Church of A.C. had just become independent. At that time all parsonages in Orava were Lutheran.

The region of Orava was relatively sparsely inhabited. In the middle of the 16th century there were 32 subject municipalities in the Orava county. This was the status quo after the settlement of Václav Sedlický who had 9 new municipalities established, especially in the Vlach law. Mainly due to the colonisation of Orava by the aristocratic family of Turzo 42 new municipalities were founded by the end of the 16th century. In the course of the second half of the 16th century and at the beginning of the 17th century new Lutheran parsonages of A.C. in Žaškov, Nižná, Lokca, Námestovo, Jablonka and Podvlk were founded. In Orava the Lutherans of A.C. built several churches, parsonages and school as a reaction to the Counter-Reformation in the Hungarian empire. They re-built some of the existing stone objects (Dolný Kubín, Nižná, Trstená, Veličná), but also built new brick sacral buildings (Oravský hrad, Žaškov, Tvrdošín, Horná Lehota, Lokca) or a tower to a wooden church (Sedliacka Dubová). In many municipalities wooden sacral objects were built (Dolný Kubín - the town district of Kňažia, Jablonka, Zubrohlava, Námestovo, Lokca, Ústie, Hruštín, Chlebnice, Krivá, Čimhová, Podvlk, Zákamenné, Krušetnica). Wooden objects built already before the Reformation (the gothic church in Tvrdošín, the church in the Museum of the Orava Village in Zuberec which was originally situated in Zábřež - today part of Oravská Poruba, the church in Valaská Dubová which up to the year 1941 politically belonged to the region of Orava) were modified in terms of construction. An interesting chapter is the relocation of wooden churches. There are several known cases in Orava where Lutherans of A.C. constructed a building and with time decided to build a new

church from a different material. In Lokca which administered the spiritual life of many Lutherans from the wide surroundings, Protestants built a wooden church at the beginning of the 17th century. Half a century later, they finished a brick construction and they sold the “old” church to Babín in 1665. A year after a Lutheran bishop of A.C. Joachim Kalinka consecrated it in the new place. This church was also taken away from the Protestants and used by the Roman Catholics until the year 1930 when it was sanitized. In the 1620s in Námestovo Lutherans replaced a bit older wooden church, which was then sold to Pucov, with a new wooden one. This one was also replaced after two decades with a brick building. In the municipality of Hladovka the original Lutheran church (chapel) was relocated in the year 1808 to Huty in Liptov where it was destroyed by fire at the end of the 19th century.

In the course of the historical development the sacral objects, parsonages and schools were forcibly taken away from the Lutherans of A.C.. The anti-Habsburg revolts also had a negative impact on the life in the region. For example, one of the biggest revolts in Orava, led by Gašpar Pika, was bloodily suppressed in the year 1672. In the course of the 17th century and the beginning of the 18th century many settlements were pillaged and burnt down by the army. At the time the persecution of Lutherans was already taking place (1671 – 1681). Lutheran parsons and teachers of A.C. living in this region were summoned to court and under the threat of exile forced to religious conversion. Those who persisted in their faith were sold as slaves. A change in the status of Protestants was brought about by a council summoned by the emperor Leopold I. in Šoproň. Certain concessions were accepted with various time, material and geographical restrictions. On the territory of the county two churches could be built at the periphery of a municipality without a tower and with the entrance door facing away from the street. Free royal towns, mining towns or residences of landowners were an exception to this. Only five of the so-called articular churches of this period were preserved in Slovakia. Both of them are in Orava, mainly in Leštiny and Istebné. Almost in the course of the entire 18th century the Lutherans of A.C. could attend worship only in these churches next to which confessional schools were built. Various restrictions and re-catholisation hindered further development of Protestantism in Orava and caused the permanent downfall of many church corpses with numerous branches.

On the basis of the Patent of Toleration of Joseph II. in the year 1781 the historical Lutheran church corpses of A.C. were renewed only in Dolný Kubín, Veličná and Žaškov. The Protestants were tolerated, the equality of churches in the Austro-Hungarian empire was guaranteed only in the year 1848. In spite of that several important emancipation efforts were pushed forward in order to elevate the cultural, pedagogical and spiritual level of the population. In Orava an exceptional pedagogic association “the Educational Society of the Lutheran Brotherhood of A.C. in Orava” was established in 1837 within Hungary. Its members

focused on self-study, elaboration of methodologies and textbooks for various school subjects. The tradition of quality education already existing from the Age of Enlightenment and talented pedagogues (e.g. Leopold Bruck, Adolf Medzihradský) also made their impact by influencing the life stories of important Orava natives (e.g. Peter Michal Bohúň, Juraj Janoška, Pavol Országh Hviezdoslav). Various Lutheran parsons of A.C. were not only the predominant figures in the national movement in the turbulent years of 1848 and 1849 (Ctiboh Zoch, Juraj Matúška, Janko Matúška, Ján Vedoslav Bysterský, Ondrej Brózik, Samuel Novák), but also in the area of edification when solving the problems of famine and alcoholism. Many of them actively participated in founding “Matica slovenská” (1863) as well as planning to establish a secondary school. Agrarian small-scale production was prevalent in the region. The biggest enterprise was the Orava “komposesorát” which was transformed into a modern business in the year 1868. A lack of job opportunities and political oppression brought about mass emigration, especially to the USA. In the conditions after the creation of the Czechoslovak Republic (1918) culture, educational system and the activity of many associations thrived. The area that remained problematic was agriculture, especially during the great crisis in the inter-war period. In terms of religion serious interventions and restrictions of various activities were introduced after the year 1948. In spite of this the invaluable cultural and spiritual heritage was preserved up to the present times. After the year 1989 the renewed development of lively religious work was set into motion. In the year 1998 a priest station in Tvrdošín was established where by reconstructing a building in the square a chapel with a flat was established. A mission centre for Lutherans of A.C. for the whole Upper Orava was founded in this way.

The proximity of the regions of Orava and Cieszyn Silesia as well as the sharing of the Reformation tradition and common cultural values led to a closer partnership cooperation between the church corpses of Dolný Kubín and Cieszyn. Let us do justice to the name of the project “We have been wandering together for 500 years” also with the contribution of this Baedeker.

© Rastislav Stanček, Dolný Kubín 2018

Orava

Diese Region liegt im nördlichen Teil der slowakischen Republik. Sie gehört zum Bezirk Žilina. Im Norden reicht sie bis nach Polen hinüber. Der nördlichste Ort ist Babia hora (1725 m ü. m), der auch der höchste Berg von Oravské Beskydy ist. Die Bergzone befindet sich in dieser Region auch in einem Teil von der Westtatra. Im südlichen Teil von Orava dominiert ein Berg – Veľký Choč (1611 m ü. m). Zu Kulturdominanten gehört die Oravaer Burg, die die schönsten Burgen der Slowakei

repräsentiert. Die ursprüngliche Volkskultur präsentiert das Museum des slowakischen Dorfes in Zuberec. Unter anderem versucht dieses Museum auch den Ursprung der Dörfer auf dem häuslichen deutschen und walachischen Gewohnheitsrecht, zu kartieren.

Die älteste Zeit der Region Orava ist mit den Entdeckungen aus der Steinzeit dokumentarisch belegt. Die archäologische Forschung entdeckte bedeutendste Zentren aus der Bronzezeit und Eisenzeit. Die Besiedlung setzte sich auch während der römischen Zeit fort, oder bei der Ankunft der Slawen in dieser Region um 8. und 9. Jahrhundertwende. Die erste schriftliche Erwähnung, die sich auf das Orava-Gebiet bezieht, befindet sich in einem Brief aus dem Jahre 1265 von dem König Bela IV.. Das Gebiet von dieser Region wurde im 14. Jahrhundert von Zvolen – Dominium ausgegliedert und es entstand die Orava - Komitat. Die Grenze von der Orava – Komitat wurde auch in neuzeitlicher Historie formiert, im Jahre 1920 wurden 12 Dörfer ein Teil von Polen. Die Anzahl der Dörfer wurde auch wegen des Baus von dem Oravaer Stausee, als die Dörfer überschwemmt wurden, vermindert. Heutzutage bietet Orava reiche Möglichkeiten im Tourismus an.

Das Christentum fand einen Nährboden in Orava schon im Mittelalter. Mittelpunkt der Verwaltung war ein Bistum in Nitra, das später in das Erzbistum Gran integriert wurde. Die ersten schriftlichen Erwähnungen über Pfarrbezirke finden wir vom Anfang des 14. Jahrhunderts. Ihre Existenz datieren einige Forscher in die 11. und 12. Jahrhundertwende und das in Tvrdošín, Veličná und in der Burgkirche auf Oravaer Burg. Vor Verbreitung der Reformatiionsgedanken waren die Pfarrbezirke in Veličná, Dolný Kubín, Sedliacka Dubová, Tvrdošín, Trstená und auf der Oravaer Burg, die das geistliche Leben auch in näheren Dörfern verwalteten.

Die Verbreitung des Reformatiionsgedanken auf Orava markieren wir schon in den zwanziger Jahren des 16. Jahrhunderts, und das zunächst in Veličná. Ihre Unterstützung war auch in den Reihen von Adel zu finden, vor allem bei der Familie Kostkovi. Der Protestantismus in diesem Gebiet unterstützte weiter ab Jahre 156 das Adelsgeschlecht Turzo. Sie bildeten ein Umfeld, in dem allmählich elementare protestantische kirchliche Organisationsstrukturen zu entstehen begannen, die wir heute „Kirchengemeinde“ nennen. Die erste Evangelische Kirchengemeinde A. B. war in Dolný Kubín, die am Anfang der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts entstand. Dolný Kubín war in dieser Zeit eine handwerkliche und geschäftliche Siedlung, die erst in den Dreißigern des 17. Jahrhunderts städtische Rechte gewann. Seine Bedeutung war praktisch, da Dolný Kubín auf einem der wichtigsten Wege lag, der Budín mit Krakow verband.

Der Sitz vom Oravaer Stuhl war in Veličná. Veličná gewann schon im 14. Jahrhundert städtische Privilegien. Die Evangelische Kirche A. B. entstand hier dauernd in den siebziger Jahren des 16. Jahrhunderts zusammen mit der Schule, die man als ein niederes lateinisches Gymnasium verstehen kann. Die Entwicklung dieser ursprünglichen Stadt dezimierten am Ende des 17. Jahrhunderts die Folgen eines Anmarches.

Das Zentrum des Komitats hat man nach Dolný Kubín verschoben. Biede Städte waren von der Verbreitung des Gedanken über Reformation die Zentren der evangelischen A.B. geistlichen Lebens. Die protestanten wirkten in den ursprünglichen, vorher katholischen Pfarrbezirke. Sie haben zusammen im Jahre 1584 den s.g. Oravaer – Seniorat gebildet. Anschließend entstand eine Bruderschaft der evangelischen A.B. Pfarrer, die im Jahre 1595 eigene Artikel eingenommen haben. Gleichzeitig organisierten sie ein Schulnetz, neben Veličná existierten ähnliche Fortbildungsinstitute wie in Dolný Kubín, Tvrdošín und in Trstená. Ein wichtiger Meilenstein für die Protestanten war das Jahr 1610. Der Palatin Juraj Turzo hat in Žilina eine Synode berufen, wo u. a. die evangelische Kirche A.B. juristisch unabhängig wurde. In dieser Zeit wurden alle Pfarrbezirke auf Orava evangelisch.

Die Region Orava war ziemlich dünn besiedelt. In der Hälfte des 16. Jahrhunderts unterlag der Leitung der Oravaer Herrschaft 32 Dörfer. Das war die Anzahl nach der Besiedlungsaktion von Václav Sedlický, von ihm wurden 9 neue Dörfer gegründet, vor allem auf dem Walachischen Recht. Besonders infolge der Kolonisierung von Orava durch das Adelsgeschlecht Turzo, wurden bis Ende des 16. Jahrhunderts 42 neue Dörfer gegründet. Im Laufe der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts und am Anfang des 17. Jahrhunderts entstanden die neuen evangelischen A.B. Pfarrbezirke in Žaškov, Nižná, Lokca, Námestovo, Jablonka und in Podvľk. In Orava vor der Gegenreformation in Ungarn wurden von Protestanten mehrere Kirchen, Pfarrhäuser und Schulen gebaut. Sie haben einige bereits vorhandene Steinobjekte umgebaut (Dolný Kubín, Nižná, Trstená, Veličná), aber auch neue gemauerte Sakralbauten errichtet (Oravaer Burg, Žaškov, Tvrdošín, Horná Lehota, Lokca) oder einen Turm zu einer Holzkirche (Sedliacka Dubová) umgebaut. In mehreren Dörfern wurden auch Sakralobjekte aus Holz gebaut (Dolný Kubín – Stadteil Kňazia, Jablonka, Zubrohlava, Námestovo, Lokca, Ústie, Hruštín, Chlebnice, Krivá, Čimhová, Podvľk, Zakamenné, Krušetnica). Sie haben auch Baueingriffe in Holzobjekte vorgenommen, die noch vor der Reformation gebaut wurden (gotische Kirche in Tvrdošín, Kirche im Museum des Orava Dorfes in Zuberec, das ursprünglich in Zábrež stand – heute ein Teil von Oravská Poruba, Kirche im Dorf Valaská Dubová, das bis Jahre 1941 politisch zur Region Orava gehörte). Ein interessantes Kapitel ist die Umstellung der Holzkirchen. In Orava haben wir mehrere Beispiele, wann die Protestanten A.B. etwas aufgebaut haben und im Laufe der Zeit haben sie sich für den Bau der Kirche aus einem anderem Material entschieden. In Lokca, wo man das geistliche Leben mehrerer Protestanten aus der breiten Umgebung leitete, bauten die Protestanten am Anfang des 17. Jahrhunderts eine Holzkirche. Ein halbes Jahrhundert später beendeten sie den gemauerten Bau und die „alte“ Kirche verkauften sie im Jahre 1665 nach Babín. Ein Jahr später wurde diese Kirche von dem protestantischen A.B. Bischof Joachim Kalinka auf dem neuen Platz eingeweiht. Auch diese Kirche wurde den Protestanten weggenommen, die-

se Kirche benutzten dann bis zum Jahr 1930 die römischen Katholiken, als die Kirche assaniert wurde. In Námestovo haben die Protestanten in den zwanziger Jahren des 17. Jahrhunderts mit einem Bau der Holzkirche eine etwas ältere Holzkirche ersetzt, die sie nach Pucov verkauft haben. Auch diese Kirche wurde zwei Jahrhunderte später ersetzt, aber mit einem gemauerten Bau. Im Dorf Hladovka war eine ursprüngliche evangelische Kirche (Betsaal) im Jahre 1808 nach Huty auf Liptov verschoben worden, wo sie durch Feuer vernichtet wurde.

Während der historischen Entwicklung wurden die Sakralobjekte, Pfarrhäuser und Schulen den Protestanten A.B. mehrmals mit Gewalt weggenommen. Auf das Leben in der Region gingen negativ die anti-habsburgische Aufstände aus. Zum Beispiel wurde im Jahre 1672 einer der größten Aufstände in Orava durch Gašpar Pik geführt, blutig unterdrückt. Während des 17. und Anfang des 18. Jahrhunderts wurden durch die Armee viele Bauernhöfe verbrannt und ausgeplündert. Damals wurden die Protestanten (1671–1681) verfolgt. Die evangelischen Pfarrer A.B. und auch Lehrer aus dieser Region wurden vor das Gericht gestellt, wo sie unter Bedrohung des Exils zur religiösen Konversion gezwungen wurden. Diejenigen, die in ihrem Glauben geblieben sind, wurden als Sklaven verkauft. Die Veränderung in der Stellung der Protestanten brachte eine Versammlung gerufen durch Kaiser Leopold I. nach Šoproň. Es wurden bestimmte Zugeständnisse mit unterschiedlichen zeitlichen, materiellen und territorialen Einschränkungen angenommen. Auf dem Gebiet einer Komitat konnten am Rande des Dorfes nur zwei Kirchen ohne Türme stehen, mit dem Eingang von der Straße entfernt. Die Ausnahme bildeten freie Königs- und Bergstädte, oder Siedlungen der Gutsbesitzer. Von dieser Zeit bis heute haben sich in der Slowakei nur fünf sog. artikulierte Kirchen erhalten. In Orava sind zwei, in Leštiny und Istebné. Fast im ganzen 18. Jahrhundert konnten die Protestanten A.B. Gottesdienste nur in diesen Kirchen besuchen, in denen konfessionelle Schulen gegründet wurden. Verschiedene Einschränkungen und die Rekatholisierung haben die weitere Entwicklung des Protestantismus in Orava verhindert und zur endgültigen Auslöschung der überwiegenden Mehrheit protestantischer Kirchengemeinden mit deren zahlreichen Filialen geführt. Auf Grund des Toleranzpatents von Jozef II. aus dem Jahre 1781 wurden historische evangelische Kirchengemeinden A.B. nur in Dolný Kubín, Veličná und Žaškov wieder aufgenommen. Die Protestanten wurden nun toleriert, die Gleichstellung der Kirchen in der österreichisch-ungarischen Monarchie wurde erst im Jahre 1848 garantiert. Trotzdem wurden im 19. Jahrhundert bedeutende emanzipatorische Bemühungen zur Unterstützung des kulturellen, pädagogischen und spirituellen Niveaus der Bevölkerung entwickelt. In Orava wurde im Jahre 1837 eine außergewöhnliche pädagogische Vereinigung in Ungarn gegründet „Spoločnosť vychovávateľská bratstvá ev. a. v. na Orave“. Seine Mitglieder konzentrierten sich auf die Selbstbildung, Ausarbeitung der Methodik und Lehrbücher für einzelne Schulfächer. Die Tradition

der Qualitätsbildung seit der Aufklärungszeit und die talentierten Pädagogen (z.B. Leopold Bruck, Adolf Medzihradský) trug auch damit Früchte, dass sie die Lebensgeschichten wichtiger in Orava geborene Persönlichkeiten (z.B. Peter Michal Bohúň, Juraj Janoška, Pavol Országh Hviezdoslav) beeinflusste. Nicht nur in den schwierigen Jahren 1848 und 1849 wurden mehrere evangelische Pfarrer A.B. in der nationalen Bewegung exponiert (Ctiboh Zoch, Juraj Matúška, Janko Matúška, Ján Vedoslav Bysterský, Ondrej Brózik, Samuel Novák), sondern auch im Bereich der Erziehung bei der Lösung der Probleme von Hungersnot und Alkoholismus. Viele von ihnen haben sich aktiv an der Gründung von Matica slovenská (1863) und an der Planung von Einrichtungen einer Mittelschule beteiligt. In der Region überdauerte die agrarische Kleinproduktion. Das größte Unternehmen war das Orava-Kompososor, das im Jahre 1868 zu einem modernen Großgrundbesitz transportiert wurde. Zu wenige Arbeitsmöglichkeiten und politische Unterdrückung hat eine Massenauswanderung, besonders in die USA, hervorgerufen. Durch die Beschlüssen nach der Gründung der Tschechoslowakischen Republik (1918) gab es eine Entwicklung von Kultur, Bildung und Bundesaktivitäten. Die Frage der Wirtschaft blieb vor allem während der großen Krise der Zwischenkriegszeit ein Thema. Im religiösen Bereich kam es nach dem Jahre 1948 zu den ersten Eingriffen und Einschränkungen verschiedener Aktivitäten. Trotzdem blieb bis heute das wertvolle kulturelle und spirituelle Erbe erhalten. Nach dem Jahre 1989 kam es wieder zu einer Entwicklung der aktiven religiösen Arbeit. Im Jahre 1998 wurde das Priesteramt in Tvrdošín eingerichtet, wodurch eine Rekonstruktion des Gebäudes auf dem Stadtplatz ein Gebetsaal mit einer Wohnung eingerichtet wurde. Damit entstand ein Missionszentrum für die Protestanten A.B. auf dem ganzen Gebiet von Horná Orava.

Die Nähe der Regionen Orava und Teschener Schlesien, der Austausch der Reformationstraditionen sowie auch der gemeinsamen kulturellen Werte führte die Kirchengemeinde in Dolný Kubín und in Cieszyn zu einer engen Partnerschaft. Der Name des Projekts „Wir wandern seit 500 Jahren zusammen“ sollte sich auch in den nächsten Jahren erfüllen, auch durch Beitrag dieses Baedekers.

© Rastislav Stanček, Dolný Kubín 2018

Vysvetlivky | Wyjaśnienia | Explanatory notes | Erläuterungen

- nadmorská výška obce v metroch nad morom | m n.p.m. polozenie gminy nad poziomem morza w metrach | the altitude of the municipality in meters above the sea level | die Höhe des Dorfes in Meter über dem Meeresspiegel
- počet obyvateľov obce | Liczba mieszkańców gminy | the number of inhabitants of the municipality | Einwohnerzahl des Dorfes
- percentuálny podiel evanjelikov a. v. na počte obyvateľov obce | Udział procentowy ewangelików w. a.w ogólnej liczbie mieszkańców gminy | the percentage ratio of the Lutherans of A.C. relative to the number of inhabitants of the municipality | Prozentanteil der Protestanten A.B. auf die Einwohnerzahl des Dorfes
- rok prvej písomnej zmienky o obci | Rok pierwszej pisemnej wzmianki o gminie | the year of the first written record of the municipality | das Jahr der ersten schriftlichen Erwähnung des Dorfes
- rok vzniku evanjelického a. v. cirkevného zboru | Rok powstania parafii ewangelickiej w.a. | the year of the creation of a Lutheran church corps of A.C. | das Jahr der Entstehung der evangelischen A.B. Kirchengemeinde
- kostol evanjelický a. v., prvý údaj rok výstavby, krátka charakteristika | Kościół ewangelicki w. a., pierwsza informacja, rok budowy, krótka charakterystyka | a Lutheran church of A.C., the first record, the year of construction, brief characteristics | evangelische Kirche A.B., erstes Datum des Baujahres, kurze Charakteristik
- kostol rímskokatolícky, prvý údaj rok výstavby | Kościół rzymskokatolicki, pierwsza informacja, rok budowy | a Roman Catholic church, the first record, the year of construction | römisch-katholische Kirche, erstes Datum des Baujahres

V tejto publikácii sú zobrazené len tie rímskokatolícke kostoly, ktoré používali a stavebne upravili evanjelici a. v., alebo ich postavili ako novostavby.

W tej publikacji wymienione są tylko te kościoły rzymskokatolickie w których odprawiano nabożeństwa ewangelickie w.a. (Kościół ewangelicko-augsburski) ewentualnie modernizowane, a także te od nowa budowane.

In this publication only those Roman Catholic churches are shown which were used and re-constructed or built as new buildings by Lutherans of A.C.

In dieser Publikation werden nur die römisch-katholischen Kirchen gezeigt, die von den Protestanten A.B. benutzt und baulich herrgerichtet wurden, oder als Neubauten gebaut wurden.

- fara evanjelická a. v., prvý údaj rok výstavby | Parafia ewangelicka w. a., pierwsza informacja, rok budowy | a Lutheran parsonage of A.C., the first record, the year of construction | evangelisches Pfarrhaus A.B., erstes Datum des Baujahres

- evanjelická a. v. škola | Szkoła ewangelicka w. a. | a Lutheran school of A.C. | evangelische Schule A.B.
- existujúca stavba bývalej evanjelickej a. v. školy | Istniejąca budowla dawnej szkoły ewangelickiej w. a. | existing building of a former Lutheran school of A.C. | existierendes Gebäude der ehemaligen evangelischen Schulen A.B.
- samostatne stojaca evanjelická a. v. zvonica | Oddzielnie stojąca dzwonnica ewangelicka w. a. | independently standing Lutheran belfry of A.C. | der alleinstehende evangelische Glockenturm A.B.
- iná budova | Inny budynek | another building | ein anderes Gebäude
- kapacita evanjelického a. v. ubytovacieho zariadenia | Liczba miejsc noclegowych w ewangelickiej placówce w. a. | the capacity of a Lutheran accommodation of A.C. – the number of beds | Kapazität der evangelischen Unterkunftseinrichtungen A.B. – Anzahl der Betten
- niezachovaná evanjelická a. v. stavba, rok postavenia | Nieistniejąca budowla ewangelicka w. a., rok budowy | an unpreserved Lutheran building of A.C., the year of construction | ein unbewahrter evangelischer Bau A.B., Baujahr
- významná osobnosť Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku | Ważne postacie Kościoła ewangelickiego a.w. na Słowacji | an important personality of the Lutheran | an important personality of the Lutheran Church of A.C. in Slovakia | eine bedeutende Persönlichkeit der evangelischen Kirche A.B. in der Slowakei

Uvádžame len tie osobnosti, ktoré majú pamätné tabule, reliéfy, sochy, pamätníky, resp. sú po nich pomenované objekty.

Podajemy tylko te osoby, które mają tablice pamiątkowe, albo obiekty noszące ich imiona. Only those personalities are listed who have their memorial tablets, reliefs, sculptures, monuments, or after whom objects are named.

Wir erwähnen nur diejenigen Personen, die Gedenktafeln, Reliefs, Skulpturen, Denkmäler haben, oder wenn nach ihnen Objekte benannt sind

Skratky | Skróty | Abbreviation | Abkürzungen

- CZ** Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku Parafia Ewangelicka Wyznania Augsburgskiego na Słowacji (PK) pw – pod wezwaniem
A church corps of the Lutheran Church of A.C. in Slovakia
Die Kirchengemeinde der Evangelischen Kirche Augsburgischen Bekenntnisses in der Slowakei

KRAĽOVANY

📍 430 m n. m. | 📶 458 | 📶 55 % | 📄 1363

Najjužnejšia obec Oravy pri ústí rieky Oravy do Váhu, vstupná brána do regiónu Orava.

Południowa gmina Orawy, położona przy ujściu rzeki Orawy do Wagi, brama wstępu do regionu Orawa.

The southernmost municipality of Orava by the confluence of the river Orava with the river Váh, the entrance gate of the Orava region.

Die südlichste Gemeinde Oravas an der Einmündung des Flusses Orava in die Vah, das Eingangstor zur Orava-Region.

★ 2000, odčlenením od CZ Párnica.

Odłączenie się od PK Párnica.

By separating from the CC of Párnica.

Durch die Ablösung von CZ Párnica.

ⓀE 1913, sieňový priestor krytý korýtkovou klenbou.

Nawa główna kryta sklepieniem kolebkowym.

Hall space covered with a trough vault.

Kirchenraum mit Tonnengewölbe gedeckt.

Kraľovany Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego a.w., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Kraľovany Evanjelický a. v. kostol, Kościół ewangelicki w. a., a Lutheran church of A.C, Evangelische Kirche A.B., GPS: 49.151460, 19.127272

ⓀE 1909, pôvodná stavba evanjelickej a. v. školy.

Pierwotna budowla szkoły ewangelickiej w. a.

The original building of a Lutheran school of A.C.

Der ursprüngliche Bau der evangelischen Schule A.B.

🔔 zvonica 1763, škola 1810.

Dzwonnica 1763, szkoła 1810.

A belfry in 1763, a school in 1810.

Glockenturm 1763, Schule 1810.

ŽAŠKOV

📍 482 m n. m. | 📶 1639 | 📶 53 % | 📄 1351

Obec sa nachádza na dolnej Orave, v doline Žaškovského potoka v Šípskej Fatre.

Gmina znajduje się w rejonie dolnej Orawy w dolinie Żaškowskiego Potoku w Śipskiej Ftrze.

The municipality is situated in the Lower Orava, in the valley of the Žaškov creek in Šipska Fatra.

Die Gemeinde liegt in der unteren Orava-Region im Tal des Flusses Žaškov in der Šipská Fatra.

★ 2. polovica 16. storočia, zánik 1709, obnovený 1792.

2. połowa XVI wieku, zamknięcie 1709, odnowiony 1792.

The 2nd half of the 16th century, disappearance in 1709, rebuilt in 1792.

2. Hälfte des 16. Jahrhunderts, verfallen 1709, erneuert 1792.

ⓀE 1792 v novorománskej úprave, veža 1890.

W noworomańskiej aranżacji, wieża 1890.

In neo-Romanesque design, a tower in 1890.

Im neoromanischen Stil, Turm 1890.

Kraľovany Evanjelická a. v. fara, Parafia ewangelicka w. a., a Lutheran parsonage of A.C., evangelisches Pfarrhaus A.B.

Žaškov Evanjelický a. v. kostol, Ewangelicki kościół w. a., a Lutheran church of A.C., evangelische Kirche A.B. GPS: 49.172074, 19.218127

KK 1625, kostol sv. Gála opáta, postavený evanjelikmi, neskôr viackrát stavebne upravovaný.

Kościół pw. św. Gála opata, wybudowany przez ewangelików, w późniejszym czasie wielokrotnie modernizowany.

The church of St.Gál the Abbot, built by Lutherans, later several times modified in terms of construction.

Die Kirche des heiligen Abtes Gal, errichtet von Protestanten, später mehrmals erneuert.

FE 1794

FE 1979

Š 1795 škola, szkoła, a school, die Schule

I 1913

Žaškov Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Párnica Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Párnica Evanjelický a. v. kostol, Ewangelicki kościół w. a., a Lutheran church of A.C., evangelische Kirche A.B.
GPS: 49.195742, 19.200808

PÁRNICA

📍 458 m n. m. | 🗺️ 809 | 🏠 66 % | 📄 1420

Párnica leží v údolí rieky Oravy obklopená Malou a Velkou Fatrou a Oravskou vrchovinou, preťatá riečkou Zázrivka...

Párnica leży w dolinie rzeki Orawy otoczona Małą i Wielką Fatrą i Wyżyną Orawską, przecięta rzeczką Zazrivka, na drodze z Kralowian.

Párnica is situated in the valley of the Orava river and surrounded by the Low and High Tatras and the Orava Highlands, crossed by the creek Zázrivka, on the way from Kralovany .

Párnica liegt im Tal des Flusses Orava, umgeben von der Malá und der Velka Fatra sowie der Oravská vrchovina, die vom Flüsschen Zázrivka von Kral'ovany kom-mend durchschnitten wird.

Párnica Pamätná tabuľa v kostole, Tablica pamiątkowa w kościele, a memorial tablet in a church, Gedenktafel in der Kirche

PÁRNICA

+421 43 589 22 12
+421 918 828 326
Mail parnica@ecav.sk
FB [czparnica](https://www.facebook.com/czparnica)
www.parnica.sk

Istebné Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

✳️ 1921 odčlenením od CZ Istebné. Odłączenie się od PK Istebné. By separation from the CC of Istebné. Durch die Ablösung von CZ Istebné.

KE 1927, projektoval Ján Burjan v duchu rondokubizmu, drevenému stupňovitému oltáru dominuje obraz namaľovaný Milanom T. Mitrovským.

Projektował Jan Burjan w duchu rondokubizmu. W drewnianym stopniowym ołtarzu dominuje obraz namalowany przez Miłana T. Mitrowskiego.

Designed by Ján Burjan in the spirit of rondocubism, the wooden graduated altar is dominated by a picture painted by Milan T. Mitrovský.

Von Jan Burjan im Geist des Rondokubismus projiziert, den Stufenaltar aus Holz dominiert ein Gemälde von Milan T. Mitrovsky.

FE 1927

🏠 1967 zborová sieň, 2008 prestavba na ubytovacie zariadenie.

Sala paraľialna, 2008 przebudowana na pomieszczenie noclegowe.

The corps hall, 2008 transformed into an accommodation facility.

Gemeinderaum, 2008 Umbau zu einer Unterkunft.

🛏️ 32 lôžok, miestc noclegowych, beds, Betten

🕒 1867

🏡 1716, drevená stavba školy, plnila aj funkciu modlitebne.

Drewniana budowla szkoły, spełniała też funkcję domu modlitwy.

A wooden building of a school, it also served as a chapel.

Der Schulbau aus Holz erfüllte auch die Funktion eines Gebetsraumes.

👤 Adam Hlovík (*6. marec 1793, Párnica – † 29. marec 1851, Giraltovce), evanjelický a. v. farár, zberateľ ľudových piesní, národný buditeľ, podporovateľ pedagogickej a didactickej činnosti.

Proboszcz ewangelicki w. a., kolekcjoner pieśni ludowych, działacz narodowy, wspierał działalność pedagogiczną i dydaktyczną.

A Lutheran parson of A.C., a collector of folk songs, national activists, supporter of pedagogical and didactic activities.

Der evangelische Pfarrer A.B., Volksliedsammler, nationaler Erwecker, Unterstützer pädagogischer und didaktischer Aktivitäten.

Istebné Evanjelický a. v. kostol, Kościół ewangelicki w. a., a Lutheran church of A.C., Evangelische Kirche A.B., GPS: 49.216236752188436, 19.221401215240405

Istebné Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Istebné Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

ISTEBNÉ

📍 501 m n. m. | 📏 1361 | 📈 47 % | 📄 1316

Obec sa nachádza na dolnej Orave, približne 4 km západne od Dolného Kubína, v údolí riečky Istebnianky.

Miejscowość znajduje się na dolnej Orawie, około 4 km, na zachód od Dolnego Kubína, w dolinie rzeki Istebnianka.

The village is situated in the Lower Orava approximately 4 km to the west of Dolný Kubín in the valley of the Istebnianka stream.

Das Dorf befindet sich in Dolná Orava, etwa 4 km westlich von Dolný Kubín, im Tal des Flüsschens Istebnianka.

✳️ 1681

KE 1688, oprava 1731.

Naprawa 1731.

Reconstruction in 1731.

Rekonstruktion 1731.

ISTEBNÉ

+ 421 43 589 13 53
+ 421 918 82 83 52
ecavistebne@centrum.sk
www.istebne.sk

Istebné Evanjelická a. v. veža, Wieża kościoła ewangelickiego w. a., a Lutheran tower of A.C., Evangelischer Turm A.B.

Istebné Replika pôvodnej evanjelickej a. v. fary, Replika pierwotnej parafii ewangelickiej w. a., a replica of an original Lutheran parsonage of A.C., die Replik des ursprünglichen evangelischen Pfarrhauses A.B.

FE 1838, nanovo postavená 2018 s možnosťou ubytovania.

Ponownie zbudowana 2018 z możliwością zakwaterowania.

Newly built in 2018 with accommodation facilities.

Neu gebaut im Jahre 2018 mit der Möglichkeit einer Unterkunft.

FE 1981

FE 1731

FE 23 lôžok, miest noclegowych, beds, Betten.

FE koniec 17. storočia škola.
Koniec XVII wieku, szkoła.
A school at the end of the 17th century.

Ende des 17. Jahrhunderts, Schule.

FE Juraj Matúška (*14. november 1809, Dolný Kubín – † 24. február 1898, Liptovský Mikuláš), evanjelický kňaz, národný buditeľ, sudca, prvý predseda „Spoločnosti výchovateľskej bratstva ev. a. v. na Orave“, brat Janka Matúšku, autora slovenskej hymny.

Ksiądz ewangelicki, wieszcz narodowy, sędzia, pierwszy przewodniczący „Stowarzyszenie Pedagogiczne Bractwa Ewangelickiego w. a. na Orawie“, brat Janka Matšku, autora hymnu słowackiego.

A Lutheran parson, national revivalist, judge, first president of the “the Educational Society of the Lutheran Brotherhood of A.C. in Orava”, the

Istebné Pamätná tabuľa, Tablica pamiątkowa, a memorial tablet, Gedenktafel

VELIČNÁ

FE 462 m n. m. | **FE** 1034 | **FE** 39 % | **FE** 1272

Leží v Oravskej vrchovine na juhovýchodných svahoch Oravskej Magury, vo Veličianskej kotline.

Leży na Wyżynie Orawskiej na południowoschodnich zboczach Magury Orawskiej, w Kotlinie Veličnianskiej.

It is situated in the Orava highlands on the southeast slopes of Oravská Magura in the basin of Veličná.

Das Dorf liegt in Oravská vrchovina an den südöstlichen Hängen von Oravská Magura, im Veličná - Tal.

FE 1781

brother of Janko Matúška – the author of the Slovak national anthem.

Evangelischer Pfarrer, nationaler Erwecker, Richter, erster Vorsitzender „der Gesellschaft der pädagogischen Bruderschaft Ev. A.B. auf Orava“ („Spoločnosti výchovateľskej bratstva ev. a. v. na Orave“), Bruder von Janko Matúška, Autor der slowakischen Nationalhymne.

Veličná Evanjelický a. v. kostol, Kościół ewangelicki w. a., a Lutheran church of A.C., Evangelische Kirche A.B. GPS: 49.203974, 19.246394

VELIČNÁ

+ 421 43 588 23 02
+ 421 918 82 83 84
velicna@ecav.sk
www.velicna.sk

Veličná Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Veličná Pamätná tabuľa, Tablica pamiątkowa, a memorial tablet, Gedenktafel

Veličná Kostol sv. Michala archanjela, Kościół pw. św. Michała Archanioła, the church of St. Michael archangel, Kirche St. Michal des Erzengels,

KE 1785, veža 1865, oltárny obraz Nanebovstúpenie Pána z roku 1864 od Petra Bohúňa, organ od Samuela Wagnera zo Slovenského Pravna je z roku 1864.

Wieża 1865, obraz oltarowy Wniebowzięcie Pana z 1864 roku od Petra Bohuňa, organy od Samuela Wagnera ze Słowackiego Pravna są z 1864 roku.

A tower in 1865, an alter picture of

the Ascension of the Lord from the year 1864 by Peter Bohúň, an organ by Samuel Wagner from Slovenské Pravno dating from the year 1864.

Turm 1865, Altarbild Himmelfahrt des Herrn aus dem Jahre 1864 von Peter Bohúň, Kirchenorgel von Samuel Wagner aus Slovenské Pravno ist aus dem Jahre 1864.

Veličná Historická fara, Parafia zabytkowa, the historical parsonage, Historisches Pfarrhaus

KK pôvodne 14. storočie, kostol sv. Michala archanjela, evanjelici ho používali od polovice 16. storočia do roku 1709 a prestavali v roku 1657, po požari na konci 17. storočia znovupostavený.

Pierwotnie XIV wiek, kościół św. Michała archanioła, ewangelicy go używali od połowy XVI wieku do 1709 roku a przebudowali w 1657 roku, po pożarze pod koniec XVII wieku znnowu postawiony.

Originally dating from the 14th century, the church of St. Michael archangel, the Lutherans used it from the half of the 16th century up to the year 1709 and reconstructed it in the year 1657, it was newly built at the end of the 17th century.

Ursprünglich das 14. Jahrhundert, Kirche St. Michal des Erzengels, die Protestanten benutzten sie von der Mitte des 16. Jahrhunderts bis 1709 und sie wurde im Jahre 1657 umgebaut, nach dem Brand am Ende des 17. Jahrhunderts wieder aufgebaut.

FE 1788 v klasicistickom slohu, neskôr prístavba a nadstavba.

W stylu klasycystycznym, później dobudówka i nadbudówka.

In the classical style, later an extension and a superstructure were added to it.

Im klassizistischen Stil, später Aufbau und Aufbau.

FE 2009

1892

1 prvá polovica 20. stor, dom v Oravskej Porube, od konca 20. stor. využívaný ako ev. a. v. modlitebňa.

Dom modlitwy w Oravskej Porubie. A chapel in Oravská Poruba.

Die erste Hälfte des 20. Jahrhunderts, vom Ende des 20. Jahrhunderts. benutzt als ev. Gebetshaus A.B. in Oravská Poruba.

1 koniec 19. stor., drevenica „Lacovie domček“.

„Lacovie domček“.

„Lacovie domček“.

Ende des 19. Jahrhunderts, „Lacovie domček“.

1 polovica 16. stor. škola a fara; 1793 škola.

Połowa XVI wieku szkoła i probostwo; 1793 szkoła.

A school and a parsonage in the middle of 16th century; a school in 1793.

Die Hälfte des 16. Jahrhunderts die Schule und Pfarrhaus; 1793 Schule.

1 **Peter Michal Bohúň** (*29. september 1822, Veličná – † 20. máj 1879, Bielsko-Biała, Poľsko), učiteľ, akademický maliar, národovec – patril k aktívnym štúrovcom.

Nauczyciel, malarz akademicki, narodowiec – należał do aktywnych szturowców.

Teacher, academic painter, nationalist – belongs to the active core of the followers of Štúr.

Lehrer, akademischer Maler, Nationalist – er gehörte zu den aktiven Mitgliedern von Ludovít Štúr.

👤 **Ján Seberíni** (*1. január 1780 Veličná – † 10. február 1857 Banská Štiavnica) evanjelický a. v. biskup, národovec, spisovateľ a pedagóg.

Evangelický biskup w. a., narodo-wiec, pisarz i pedagog.

A Lutheran bishop of A.C., a nation-
alist, writer and pedagogue.

Evangelischer Bischof A.B., Nation-
alist, Schriftsteller und Pädagoge.

Veličná Pamätná tabuľa v evanjelickom a. v. kostole, Tablica pamiątkowa w ewangelickim kościele w.a., a memorial tablet in a Lutheran church of A.C., Gedenktafel in der evangelischen Kirche A.B.

DOLNÝ KUBÍN

📍 468 m n. m. | 📞 19 633 | 📊 14 % | 📖 1314

Rozkladá sa v údolí na oboch brehoch rieky Oravy. Je okresným mestom a administratívnym centrom regiónu. Jeho súčasťou sú viaceré pôvodne samostatné obce, ktoré sú dnes mestskými časťami.

Položený v dolinie po obu brzegach rzeki Orawy. Jest Miastem Powiatowym i administracyjnym centrum regionu. Składa się z kilku pierwotnie samodzielnych gmin, które są dziś częściami składową miasta.

It is situated in a valley on both banks of the river Orava. It is a district town and the administrative centre of the region. Part of it are several originally independently standing municipalities which are today town districts.

Es breitet sich im Tal an beiden Ufern des Flusses Orava aus. Es ist eine Bezirksstadt und ein administratives Zentrum der Region. Die Stadt umfasst mehrere ursprünglich selbstständige Ortschaften, die heute Stadtteile sind.

☀️ polovica 16. stor., zánik 1709, obnovený 1784.

Połowa XVI wieku, zamknięta 1709, odnowiony 1784.

The middle of the 16th century, disappearance in 1709, rebuilt in 1784.

Die Hälfte des 16. Jahrhunderts, Untergang 1709, erneut 1784.

ⓀE 1894, neogotický štýl, projektoval Blažej Felix Bulla, pôvodný mobiliár, 1934 vnútorná maľba podľa návrhu akademického maliara Jána Hálu, veža 1842, historický organ Rieger 1894.

Styl neogotycki, projektował Blažej Felix Bulla, oryginalne wyposażenie, 1934 malowidło wewnętrzne według propozycji malarza akademickiego Jana Hálu, wieża 1842, organy historyczne Rieger 1894.

In neo-gothic style, designed by Blažej Felix Bulla, original furniture, 1934 interior painting according to the design of the academic painter Ján Hál, a tower from 1842, a historical organ Rieger from 1894.

Neugotischer Stil, sie wurde von Blažej Felix Bulla entworfen, Originalmöbel, 1934 Innenmalerei nach dem Entwurf des akademischen Malers Ján Hál, Turm 1842, historische Kirchenorgel Rieger 1894.

Dolný Kubín Evanjelický a. v. kostol, Kościół ewangelicki w. a., a Lutheran church of A.C., Evangelische Kirche A.B. GPS: 49.21267899999999, 19.296874600000024

Dolný Kubín Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Dolný Kubín Evanjelická a. v. fara s pamätnými tabuľami, Parafia ewangelicka w. a. Tablice pamiątkowe, the Lutheran parsonage of A.C. with memorial tablets, Evangelisches Pfarrhaus mit Gedenktafeln

ⓀK 1380, kostol sv. Kataríny Alexandrijskej, od polovice 16. stor. do 1709 v správe evanjelikov a. v. s prerušením od 1672 na jedno desaťročie, prestavba a zväčšenie objektu 1622–1629 evanjelikmi a. v. na čele so šľachticom Jóbom Zmeškalom.

Kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej, od połowy XVI wieku do 1709 r. w administracji ewangelików w. a. z przerwą trwającą od 1672 przez jedno dziesięciolecie, przebudowa i powiększenie obiektu 1622–1629 wykonane przez ewangelików w. a. na czele z szlachcicem Jobom Zmeškalom.

The church of St. Catherine of Alexandria, from the middle of the

Dolný Kubín Pamätník obetiam 1. svetovej vojny v evanjelickom a. v. kostole, Pomník ofiarom I wojny światowej w kościele ewangelickim w. a., the Memorial of the Victims of the 1st World War in the Lutheran church of A.C., Denkmal für die Opfer des Ersten Weltkriegs in der evangelischen Kirche A.B.

Dolný Kubín Pamätník 500 výročia reformácie v Parku dejateľov, Pomník 500 rocznicy Reformacji w Parku Działaczy, the Memorial of the 500th Anniversary of Reformation in the Park of the National Activists, Denkmal zum 500. Jahrestag der Reformation im Park der Persönlichkeiten

Dolný Kubín Park dejateľov, Park Działaczy, the Park of National Activists, Park der Persönlichkeiten GPS: 49,206911 19,29683

Dolný Kubín Evanjelická a. v. zvonica (mestská časť Veľký Bysterec), Dzwonnica kościoła ewangelickiego w. a. (miejska część Wielki Bysterec), a Lutheran belfry of A.C. (the district part of Veľký Bysterec), Evangelischer Glockenturm A.B. (Stedteil Veľký Bysterec)

Dolný Kubín Oravská galéria, Galeria Orawska, the Gallery of Orava, Orava -Galerie

Dolný Kubín Farský kostol svätej Kataríny Alexandrijskej, Farski kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej, the parsonage church of St.Catharine of Alexandria, Pfarrkirche der Heiligen Katharina von Alexandria, GPS: 49,208984 19,295315

16th century to 1709 in the administration of Lutherans of A.C. with a period of interruption from 1672 for one decade, reconstruction and extension of the object in 1622–1629 by Lutherans of A.C. led by the aristocrat Jób Zmeškal.

Die Kirche St. Catharina von Alexandria, von der Mitte des 16. Jahrhunderts bis 1709 im Bericht der Protestanten A.B. mit Unterbrechungen von 1672 pro ein Jahrzehnt, Umbau und Erweiterung des Objekts 1622–1629 von Protestanten A.B. an der Spitze mit Adeligen Jób Zmeškal.

FE 1864, prístavba 1984.
Przybudówka 1984.
An extension in 1984.
Umbau 1984.

🔔 19. stor., neogotické prvky.
XIX wiek, elementy neogotyckie.
The 19th century, neo-gothic elements.
19. Jahrhundert, neugotische Elemente.

🏠 koniec 18. storočia, polyfunkčný objekt, neskoršie prestavby.

Koniec XVIII wieku, obiekt wielofunkcyjny, późniejsze przebudowywany.

Epitaf šľachtica Jóba Zmeškala v rímskokatolíckom kostole, Epitafium szlachcica Joba Zmeškala w kościele rzymskokatolickim, Epitaph of the aristocrat Jób Zmeškala in the Roman Catholic church, Epitaf des Adeligen Jób Zmeškal in der römisch-katholischen Kirche

DOLNÝ KUBÍN

+421 43 586 21 18
+421 918 46 37 83
+421 918 82 83 06
ecavdk@gmail.com
www.ecavdk.webnode.sk
FB ecavdk
www.dolnykubin.sk

Historický cintorín Dolný Kubín, Cmentarz historyczny Dolny Kubin, the historical graveyard of Dolný Kubín, historischer Friedhof Dolný Kubín

Dr. Juraj Janoška Reliéf v Parku dejateľov, Relief w Parku Działaczy, the relief of the Park of the National Activists, Relief im Park der Persönlichkeiten

Janko Matúška Pamätná tabuľa, Tablica pamiątkowa, a memorial tablet, Gedenktafel, GPS: 49.205066419944494, 19.29881188051203

The end of the 18th century, poly-functional object later reconstructed.
Ende des 18. Jahrhunderts, poly-funktionelles Objekts, später Umbau.

- ⌘ Dolný Kubín centrum: polovica 16. stor. fara a škola; 1784 kostol, fara a škola; škola koniec 19. stor.

Dolný Kubin centrum: połowa XVI wieku i szkoła; 1784 kościół, parafia i szkoła; szkoła koniec XIX wieku.

The center of Dolný Kubín: a parsonage and a school in the middle of the 16th century; a church, a parsonage and a school in 1784; a school at the end of the 19th century.

Dolný Kubín Zentrum: Hälfte des 16. Jhrs. Pfarrhaus und Schule; 1784 Kirche, Pfarrhaus, und Schule; Schule Ende des 19. Jhrs.

- ⌘ Dolný Kubín, mestská časť Veľký Bysterec: škola 1830.

Dolny Kubin, miejska część Wielki Bysterec: szkoła 1830.

Dolný Kubín, the town district of Veľký Bysterec: a school in 1830.

Dolný Kubín, Stadtteil Veľký Bysterec: Schule 1830.

- ⌘ Dr. Juraj Janoška, (*25. 12. 1856, Dolný Kubín, † 27. 1. 1930, Liptovský Mikuláš) evanjelický a. v. biskup, spisovateľ, redaktor a vydavateľ, predseda Matice slovenskej, signatár Martinskej deklarácie.

Biskup ewangelicki w. a., pisarz, redaktor i wydawca, przewodniczący Macierzy Słowackiej, sygnatariusz Deklaracji Martinskiej.

A Lutheran bishop of A.C., writer, editor and publisher, the president of Matica slovenská, the signatory of the Martin declaration.

Janko Matúška Pamätník
Janka Matúšku, Pomník
Janka Matúška, the memorial
tablet of Janko Matúška,
Denkmal von Janko Matúška
GPS: 49.20859260040271,
19.2955843739908

PhDr. h. c. Pavol Országh Hviezdoslav Pomník
P. O. Hviezdoslava, Pomník P. O. Hviezdoslava,
the monument of P. O. Hviezdoslava, Denkmal
von P. O. Hviezdoslava, GPS:49.206564880482546,
19.29762233563126

PhDr. h. c. Pavol Országh Hviezdoslav Reliéf
na dome P. O. Hviezdoslava, Relief na elewacji
domu P. O. Hviezdoslava, the relief on the house of
P. O. Hviezdoslava, Relief im Haus von P. O. Hviezdoslav,
GPS: 49.206564880482546, 19.29762233563126

Evangelischer Bischof A.B., Schriftsteller, Redakteur und Verleger, Vorsitzender von Matica slovenská, Signatar der Martin – Deklaration.

- ⌘ Janko Matúška, (*10. 1. 1821, Dolný Kubín – † 11. 1. 1877, Dolný Kubín) romantický básnik, prozaik a dramatik, tvorca textu hymny Slovenskej republiky, významný člen Štúrovcov.

Poeta romantyczny, prozaik i dramaturg, twórca tekstu hymnu Republiki Słowackiej, znakomity członek Szturowców.

A romantic poet, prose writer and playwright, the author of the national anthem of the Slovak republic, an important follower of Štúr.

Romantischer Dichter, Schriftsteller und Dramatiker, Schöpfer des Textes von der Nationalhymne der Slowakischen Republik, ein wichtiges Mitglied von Štúr.

- ⌘ PhDr. h. c. Pavol Országh Hviezdoslav (*2. 2. 1849, Vyšný Kubín – † 8. 11. 1921, Dolný Kubín) významný básnik, dramatik, spisovateľ, prekladateľ, právnik, člen Revolučného národného zhromaždenia ČSR.

Dolný Kubín Čaplovičova knižnica, Biblioteka Czaplowicza, the Library of Čaplovič, die Čaplovič - Bibliothek,
GPS: 49.206564880482546, 19.29762233563126

Wybitny poeta, dramaturg, pisarz, tłumacz, prawnik, członek Rewolucyjnego Zgromadzenia Narodowego Republiki Czesosłowackiej.

An important poet, playwright, writer, translator, lawyer, and member of the Revolutionary National Assembly of Czechoslovak Republic.

Bedeutender Dichter, Dramatiker, Schriftsteller, Übersetzer, Rechtsanwalt, Mitglied der revolutionären Nationalversammlung der Tschechoslowakei.

👤 **Vavrinc Čaplovič**, (*5. 8. 1778, Jasenová – † 25. 12. 1853 Bratislava) zberateľ kníh a archivár. Daroval celú knižnú zbierku a financie na stavbu Čaplovičovej knižnice v Dolnom Kubíne (Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava).

Kolekcjoner książek i archiwista. Darował cały zbiór biblioteczny i pieniądze na budowę Biblioteki Czaplowicza w Dolnym Kubinie (Muzeum Orawskie Pavla Országha Hviezdoslava).

A book collector and archivist. He donated a whole book collection and the finances for the building of the Library of Čaplovič in Dolný Kubín (the Orava Museum of Pavol Országh Hviezdoslav).

Büchersammler und Archivar. Er schenkte die gesamte Büchersammlung und finanzierte den Bau der Čaplovič – Bibliothek in Dolný Kubín (Orava Museum von Pavol Országh Hviezdoslav).

👤 **Samuel Novák**, (*16. 5. 1816 Lip-tovský Trnovec – † 3. 1. 1895 Dolný Kubín) evanjelický a. v. farár, aktívny účastník a podporovateľ slovenského politického, kultúrneho a literárneho života, spolutvorca Gáčelských žiadostí, člen spolku Tatrin, spoluzakladateľ Maticy slovenskej.

Proboszcz ewangelicki w. a, aktywny uczestnik i mecenas słowackiego politycznego, kulturalnego i literackiego życia, współtwórca Gacelskich żądań, członek spółki Tatrín, współzałożyciel Macierzy Słowackiej.

Samuel Novák Pamätná tabuľa na evanjelickej a. v. fare, Tablica pamiątkowa na parafii ewangelickiej w. a., a memorial tablet at the Lutheran parsonage of A.C., Gedenktafel im evangelischen Pfarrhaus A.B.

A Lutheran parson of A.C, active participant and supported of the Slovak political, cultural and literary life, co-creator of the Gáčel requests, a member of the Tatrin Association, co-founder of Matica slovenská.

Evangelischer Pfarrer A.B., aktiver Teilnehmer und Unterstützer des slowakischen politischen, kulturellen und literarischen Lebens, Mitautor der Gáčel - Anträge, Mitglied des Vereins Tatrin, Mitbegründer von Matica slovenská.

JASENOVÁ

📏 537 m n. m. | 🏠 400 | 🌳 75 % | 📄 1320

Obec sa rozprestiera pod úbočím Chočských vrchov. Miejscowość rozciąga się pod zboczem Gór Choczańskich. The village lies below the slopes of the Choč Mountains. Das Dorf erstreckt sich unter Chočské vrchy.

🌟 1836, odčlenením od CZ Leštiny. Odłączeniem od PK Leštiny. By separation from the CC of Leštiny. Durch die Ablösung von CZ Leštiny.

Jasenová Evanjelický a. v. kostol, Kościół ewangelicki w. a., a Lutheran church of A.C., Evangelische Kirche A.B. GPS: 49.176519798463005, 19.295972872134886

JASENOVÁ

+421 918 82 83 54
jasenova@ecav.sk
www.jasenova.sk

Jasenová Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Jasenová Rodný dom Martina Kukučina, dostupná prehľadka expozície, Dom rodinný Martina Kukučina, dostępne zwiedzanie ekspozycji, the birth house of Martin Kukučín, accessible viewing of the exposition, Geburtshaus von Martin Kukučín, verfügbare Ausstellung der Exposition, GPS: 49.176058780149454, 19.294896456496552

Jasenová socha Martina Kukučina, Statua Martina Kukučina, the sculpture of Martin Kukučín, Statue von Martin Kukučín GPS: 49.176519798463005, 19.295972872134886

Jasenová Historická budova pôvodnej evanjelickej a. v. školy, Zabytkowy budynek pierwotnej szkoły ewangelickiej w. a., the historical building of the original Lutheran school of A.C., Historisches Gebäude der ursprünglichen evangelischen Schule A.B.

Ctiboh Zoch Památná tabuľa,, Tablica pamiątkowa, A memorial tablet, Gedenktafel

KE 1836 jednolodňová klasicistická stavba, pôvodný mobiliár.

Jednonawowy budynek klasycystyczny, oryginalnieumeblowany.

A single-nave classical building, original furniture. Einschiffiger klassizistischer Bau, ursprüngliches Mobiliar.

FE 1929

1798 škola, **1836** fara
Szkoła, fara.

A school, a parsonage
Die Schule, das Pfarrhaus.

1842

Martin Kukučín, (*17. 5. 1860 Jasenová– †21. 5. 1928 Pakrac Chorvátsko), slovenský prozaik, dramatik, publicista, lekár, najvýznamnejší predstaviteľ slovenského literárneho realizmu, zakladateľ modernej slovenskej prózy.

Prozaik slowacki, dramaturg, publicysta, lekarz, najwybitniejszy przedstawiciel slowackiego realizmu literackiego, twórca nowoczesnej prózy slowackiej.

Slovak prose writer, playwright, publisher, physician, the most important representative of the Slovak literary realism, the founder of the modern Slovak prose.

Slowakischer Prosaiker, Dramatiker, Publizist, Arzt, der prominenteste Vertreter des slowakischen literarischen Realismus, der Begründer der modernen slowakischen Prosa.

Ctiboh Zoch (*15. 3. 1815 Veličná– † 5. 12. 1865 Jasenová) evanjelický kňaz, spisovateľ, jazykovedec, národný buditeľ a priateľ Ľudovíta Štúra, spolutororca Gäčelských žiadostí, člen výboru spolku Tatrín, spoluzakladateľ Matice slovenskej.

Ksiądz ewangelicki, pisarz, językoznawca, budziciel narodowy i przyjaciel Ľudovíta Štúra, współtwórca Ggäčelských žądaň, członek komitetu spółki Tatrín, współzałożyciel Macierzy Slowackiej.

A Lutheran priest, writer, grammarian, national activist and a friend of Ľudovít Štúr, co-creator of the Gäcel' requests, a member of the committee of the Tatrín Association, co-founder of Matica slovenská.

Evangelischer Priester, Schriftsteller, Linguist, Nationalerwecker und Freund von Ľudovít Štúr, Mitautor der Gäcel' -Anträge, Mitglied des Vereins Tatrín, Mitbegründer von Matica slovenská.

Leštiny Evanjelický a. v. kostol, Kościół ewangelicki w. a., a Lutheran church of A.C., Evangelische Kirche A.B.
GPS: 49.18911144090613, 19.34941684008129

LEŠTINY

+421 43 589 51 56
oravaplus@zoznam.sk
www.obeclestiny.sk

Leštiny Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

Leštiny Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B.

LEŠTINY

🏠 586 m n. m. | 📏 257 | 📶 70 % | 📄 1325

Obec patří mezi nejmenší v okrese, leží v údolí oddeľujúcim Chočské vrchy a Oravskú vrchovinu.

Gmina leży w dolinie oddzielającej Chočańskie Wierchy i Orawską Wyżynę. Najmniejsza w powiecie.

It is situated in a valley separating the Choč Mountains and the Orava Highlands, the smallest in the district.

Das Dorf Leštiny liegt im Tal zwischen Chočské vrchy und Oravská vrchovina. Es ist das kleinste Dorf im Bezirk.

☀️ 1681

📄 1689, prestavba 1775, hlavný donor šľachtic Jób Zmeškal. V roku 2008 zapísaný do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Ranobarokový oltár a kazateľnica s polychrómovanou drevorezbou z 18. storočia, najstarším prvkom je maľovaná krstiteľnica.

Przebudowa 1775, główny darczyńca szlachcic Jób Zmeškal. W 2008 roku obiekt wpisany do Listy światowego dziedzictwa UNESCO. XVIII –wieczny wczesnobarokowy ołtarz i ambona z polichromiczną rzeźbą w drewnie; najstarszym fragmentem całości jest malowana chrzcielnica.

Reconstruction in 1775, the aristocrat Jób Zmeškal was the main donor. In the year 2008 it is written on the World Heritage List of UNESCO. An early baroque alter and pulpit with a polychrome wood carving dating from the 18th century, the oldest element is the painted baptising font.

Umbau 1775, der Hauptdonor des Adligen, Jób Zmeškal. Im Jahre 2008 wurde sie in die Welterbeliste der UNESCO aufgeschrieben. Frühbarock - Altar und Kanzel mit polychromem Holzschnitt aus dem 18. Jahrhundert,

das älteste Element ist der bemalte Taufstein.

- 🕒 1777, historický zvon z roku 1764.
Historyczny dzwon z 1764 roku.
A historical bell from the year 1764.
Historische Glocke aus dem Jahre 1764.

- 🇪🇺 1689, nie je majetkom CZ.
Nie jest majątkiem PK.
It is not property of a CC.
Es ist kein Besitz der Kirchengemeinde.

ORAVSKÝ PODZÁMOK

📍 511 m n. m. | 🏠 1309 | 📶 1 % | 📄 1267, vzťahuje k existencii Oravského hradu, odnosi się do istnienia Zamku Orawskiego, it is related to the existence of the Orava Castle, bezieht sich auf die Existenz der Oravaer Burg

Obec v Oravskej vrchovine ležiaca na pravostranom brehu Oravy, ktorá sa rozkladá okolo hradného brala.

Gmina na Pogórzu Orawskim leżąca na prawym brzegu rzeki Orawy, otaczającej zamek.

The municipality, situated in the Orava Highlands, lies on the right river bank of the Orava river spreading around the castle rock.

Das Dorf in Oravská vrchovina liegt am rechten Ufer von Orava, das sich um die Burg herum erstreckt.

- ★ polovica 16. storočia, zanikol na konci 17. stor.
Połowa XVI wieku, zniszczony w końcu XVII wieku.
The middle of the 16th century, it disappeared at the end of the 17th century.

🏰 1928

- 🏰 koniec 17. stor. škola.
Koniec XVII w. szkoła.
A school at the end of the 17th century
Ende des 17. Jhrs. Schule.

- 🏰 1611, jedna sa o hradnú kaplnku, ktorú dal vybudovať palatyn Juraj Thurzo, neskoro renesančný štýl, pôvodný oltár sa nachádza v evanjelickom a. v. kostole v Necpaloch.

Kaplica zamkowa, którą polecił wznieść palatyn Jerzy Thurzo, pierwotny ołtarz znajduje się w kościele ewangelickim w. a. w Necpaloch.

It is the castle chapel which was built by the Palatine Juraj Thurzo, in late renaissance style, the original altar is situated in the Lutheran church of A.C. in Necpali.

Es handelt sich um eine Schlosskapelle, die vom Palatin Juraj Thurzo ausgebaut wurde, ein Spätrenaissance-Stil, der ursprüngliche Altar befindet sich in der evangelischen Kirche A.B. in Necpaly.

- 🇪🇺 začiatok 17. storočia.
Początek XVII wieku.
The beginning of the 17th century.
Anfang des 17. Jahrhunderts.

Oravský Podzámok Oravský hrad, Zamek Orawski, the Orava Castle, die Oravaer Burg, GPS: 49.2618303,19.358570900000018

ORAVSKÝ PODZÁMOK
www.oravskypodzamok.sk

Oravský Podzámok Kaplnka sv. Michala, Kaplica św. Michała, the Chapel of St. Michael, St. Michal - Kapelle, GPS: 49.2618303,19.358570900000018

gróf Juraj Turzo (*2. 9. 1567 Lietavský hrad – † 26. 12. 1616 Bytča), zástanca a šíriteľ protestantizmu, magnát, palatín.

Zwolennik i szerzyciel protestantyzmu, magnat, palatyn.

Advocate and disseminator of Protestantism, magnate and Palatine.

Verfechter und Verbreiter des Protestantismus, Magnat, Palatin.

Juraj Tranovský (*27. 3. 1592 Tešín, Poľsko – †29. 5. 1637 Liptovský Mikuláš), evanjelický a. v. kňaz, hymnológ, teológ, exulant.

Ewangelický ksiądz w. a., hymnolog, teolog, wygnaniec.

A Lutheran priest of A.C., hymnologist, theologian, and exile.

Evangelischer Priester A.B., Hymnologe, Theologe, Exulant.

Oravský Podzámok Mramorový epitaf v kaplnke sv. Michala, Marmurowe epitafjum w kaplicy św. Michała, A marble epitaph in the Chapel of St. Michael, Das Marmorepitaph in der St. Michal - Kapelle

Horná Lehota Rímskokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice, Rzymskokatolícki kościół pw. Przenajświętszej Trójcy, a Roman Catholic church of the Holiest Trinity, Römisch-katholische Kirche der Heiligsten Dreifaltigkei

HORNÁ LEHOTA

↗ 534 m n. m. | ↑ 552 | ↑* 0,7 % | 📅 1547

Leží na pravej strane koryta rieky Oravy, obkolesená Oravskou vrchovinou a Oravskou Magurou.

Leży po prawej stronie rzeki Orawy w otoczeniu Pogórze Orawskiego i Orawskiej Magury.

It is situated on the right bank of the Orava river, surrounded by the Orava Highlands and Oravská Magura.

Horná Lehota liegt auf der rechten Seite des Flusses Orava, umgeben von Oravská vrchovina und Oravská Magura.

★ Začiatok 17. storočia, zánik koncom 17. stor.

Początek XVII wieku zanikł pod koniec XVII wieku.

The beginning of the 17th century, disappearance by the end of the 17th century.

Anfang des 17. Jahrhundert, Untergang am Ende des 17. Jhrs.

ⓀⓀ Začiatok 17. stor. ako súkromná evanjelická a. v.

kaplnka pre príslušníkov zemianskeho rodu Abafiovcov, renesančná drevená maľovaná klenba.

Początek XVII wieku jako prywatna kaplica ewangelicka w. a. dla członków szlacheckiego rodu Abafiovców, renesansowe drewniane malowane sklepienie.

A private Lutheran chapel of A.C. for the members of the yeoman family of Abafiovci at the beginning of the 17th century, a painted wooden renaissance vault.

Anfang des 17. Jhrs. als eine private evangelische Kapelle A.B. für Angehörige des Edelschlechtes von Abafi, das Renaissance - gemalte Holzgewölbe.

SEDLIACKA DUBOVÁ

↗ 530 m n. m. | ↑ 512 | ↑* 0,4 % | 📅 1397

Leží v podhorí Oravskej Magury a Oravskej vrchoviny.

Leży u podnóża Magury Orawskiej i Orawskiej Wierzchowiny.

It is situated at the slopes of Oravská Magura and the Orava Highlands.

Sedliacka Dubová liegt im Vorgebirge von Oravská Magura und Oravská vrchovina.

HORNÁ LEHOTA

www.hornalehota.net

SEDLIACKA DUBOVÁ

www.sedliackadubova.sk

Sedliacka Dubová Kostol svätých Kozmu a Damiána, Kościół świętych Kosmy i Damiana, the Church of St. Cosmas and Damian, Die Kirche der Heiligen Kozma und Damián *GPS: 49.26161406039456, 19.433481351583865*

★ Druhá polovica 16. storočia, zanikol v roku 1709.

Druga połowa XVI wieku, zanikł w 1709 roku.

The second half of the 16th century, it disappeared in the year 1709.

Die zweite Hälfte des 16. Jahrhunderts, Untergang im Jahre 1709.

KK pôvodne drevený gotický kostol, nakoľko postavený z dreva evanjelikmi a. v. v prvej polovici 17. stor., od polovice 16. storočia do roku 1709 v správe evanjelikov (s prestávkou 1685–1705 počas protireformácie), ktorí v prvej polovici 17. stor. postavili dodnes zachovanú kamennú renesančnú vežu, pozostatky chrámovej lode z prvej polovice 18. stor.

Pierwotnie drewniany kościół gotycki, ponownie jako drewniany wzniesiony przez ewangelików w a. w pierwszej połowie XVII wieku.

Od połowy XVI wieku do 1709 roku w administracji ewangelików (z przerwą 1685–1705 w okresie kontrreformacji), którzy w pierwszej połowie XVII wieku dobudowali do dziś dnia zachowaną kamienną wieżę renesansową; pozostałości nawy w świątyni z pierwszej połowy XVIII wieku.

Originally a wooden gothic church, newly built of wood by Lutherans of A.C. in the first half of the 17th century, from the middle of the 16th century up to the year 1709 in the administration of Lutherans (with an interruption in 1685–1705 during the period of Counter-Reformation), who in the first half of the 17th century built a stone renaissance tower preserved until today, the remains of the church nave from the first half 18th century.

Ursprünglich eine gotische Holzkirche, in der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts von den Protestanten

A.B. aus Holz wieder aufgebaut, von der Mitte des 16. Jahrhunderts bis zum Jahre 1709 in der evangelischen Verwaltung (mit einer Pause 1685–1705 während der Gegenreformation), die in der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts den aus Stein gut erhaltenen Renaissanceturm bauten, Reste des Kirchenschiffes aus der ersten Hälfte des 18. Jhrs.

☞ druga połowica 16. stor. škola a fara. Druga połowa XVI wieku szkoła i parafia.

A school and a parsonage in the second half of the 16th century.

Zweite Hälfte des 16. Jhrs. Schule und Pfarrhaus.

Zweite Hälfte des 16. Jahrhunderts, Untergang im Jahre 1709.

KK pôvodne gotický, prestavaný evanjelikmi a. v. v roku 1620, neskôr čiastočne barokizovaný a prestavaný.

Pierwotnie gotycki, przebudowany przez ewangelików w. a. w 1620 roku, później częściowo przebudowany w stylu barokowym.

Originally gothic, reconstructed by Lutherans of A.C. in the year 1620, later partly baroquized and reconstructed.

Ursprünglich gotische Kirche, umgebaut von Protestanten A.B. im Jahre 1620, später teilweise barockisiert und wieder aufgebaut.

☞ druga połowica 16. stor. škola a fara. Druga połowa XVI wieku szkoła i parafia.

A school and a parsonage in the second half of the 16th century.

Zweite Hälfte des 16. Jhrs. Schule und Pfarrhaus.

NIŽNÁ

📏 573 m n. m. | 🏠 4017 | 📊 2 % | 📄 1380

Leží v strednej časti Oravskej vrchoviny a na východných svahoch Oravskej (Budínskej) Magury.

Leży w środkowej części Pogórza Orawskiej na wschodnich zboczach Orawskiej (Budinskiej) Magury.

It is situated in the middle part of the Orava Highlands and at the eastern slopes of the Orava (Buda) Magura.

Nižná befindet sich im mittleren Teil von Oravská vrchovina und an den östlichen Hängen von Oravská (Budínská) Magura.

★ druga połowica 16. storočia, zanikol v roku 1709.

Druga połowa XVI wieku, zanikł w 1709 roku..

The second half of the 16th century, it disappeared in the year 1709.

NIŽNÁ

www.nizna.sk

Tvrdosín Gotický kostol, Kościół gotycki, a gothic church, gotische Kirche

Tvrdosín Evanjelická a. v. modlitebňa, Ewangelicki dom modlitwy w. a., a Lutheran chapel of A.C., Evangelischer Gebetsraum A.B.

Tvrdosín Rímskokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice, Rzymskokatolicki kościół pw. Przenajświętszej Trójcy, Roman Catholic Church of the Holiest Trinity, Römisch-katholische Kirche der Heiligsten Dreifaltigkeit

TVRDOŠÍN

📍 592 m n. m. | 📍 9355 | 📏 0,9 % | 📄 1265,
 Za vlády Ondreja II (1205–1235), under
 the reign of Andrew II of Hungary
 (1205–1235), 1265

Leží na rozhraní Oravskej vrchoviny, Oravskej kotliny a Skorušinských vrchov, na sútoku Oravy a Oravice, na starobylej ceste, ktorá spája Balkán s Pobaltím.

Leży na granicy Pogórza Orawskiego, Orawskiej Kotliny i Gór Skoruszyńskich, u zbiegu Orawy i Orawicy, przy starodawnym szlaku, łączącym Balkany z Bałtykiem.

It is situated on the borderline between the Orava Highlands, the Orava Basin and the Skorušinské Mountains at the confluence of the Orava and Oravice river on an ancient road connecting the Balkans and the Baltic region.

Es liegt an der Grenze von Oravská vrchovina, Oravská kotlina und Skorušinské vrchy, am Zusammenfluss von Orava und Oravice, auf der altertümlichen Straße, die den Balkan mit den Baltenstaaten verbindet.

★ Polovica 16. storočia, zánik 1709, 1998 obnovený ako misijné centrum Hornej Oravy, cirkevno-právne patrí pod CZ Dolný Kubín.

Połowa XVI wieku, zamknięta 1709 r., 1998 r. odnowiony jako Centrum Misyjne Górnej Orawy, kościelno-prawnie przynależą pod PK Dolny Kubin.

The middle of the 16th century, disappearance in the year 1709, 1998 rebuilt as a missionary center of the Upper Orava, in terms of church law

it belongs to the CC of Dolný Kubín.

Hälfte des 16. Jahrhunderts, Untergang 1709, 1998 erneut als Missionszentrum auf Horná Orava, kirchenrechtlich gehört sie zur Kirchengemeinde Dolný Kubín.

KK polovica 15. storočia, drevený gotický kostol Všetkých svätých, od polovice 16. storočia do roku 1709 s malými prestávkami počas protireformácie v správe evanjelikov a. v., ktorí ho stavebne upravili. Z pôvodného oltára sa zachovalo krídlo s maľbou sv. Petra a sv. Jána Krstiteľa. V roku 2008 bol zapísaný do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

Połowa XV wieku, drewniany gotycki kościół Wszystkich Świętych, od połowy XVI wieku do 1709 roku - z małymi przerwami podczas kontreformacji - w administracji ewangelików a. w., którzy tę budowlę zmodernizowali. Z pierwotnego ołtarza zachowało się skrzydło z malowidłem postaci św. Piotra i św. Jana Chrzciciela. W roku 2008 był wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

The middle of the 15th century, a wooden gothic church of All Saints, it was from the middle of the 16th century to the year 1709 with short interruptions during the period of Counter-Reformation in the administration of Lutherans of A.C. who modified its construction. A wing with a painting of St. Peter and St. John the Baptist remained from the original altar. It was written on the World Heritage List of UNESCO in the year of 2008.

Hälfte des 15. Jahrhunderts, die gotische Holzkirche der Allerheiligen, von der Mitte des 16. Jahrhunderts bis 1709 mit kleinen Unterbrechungen während der Gegenreformation in der Verwaltung von Protestanten A.B.,

die sie baulich renoviert haben. Aus dem ursprünglichen Altar wurde der Flügel mit einem Gemälde von dem heiligen Peter und heiligen Johannes der Täufer erhalten. Im Jahre 2008 wurde sie in die UNESCO-Welterbeliste aufgenommen.

KK 1780, prístavba k existujúcej veži 1628, ktorá bola súčasťou pôvodného evanjelického a. v. kostola. Príbybudówka do istniejącej wieży 1628, która była częścią składową pierwotnego kościoła ewangelickiego w. a.

An extension of the existing tower in the year 1628 which was part of the original Lutheran church of A.C.

Der Anbau an den existierenden Turm 1628, der ein Teil der ursprünglichen evangelischen Kirche A.B. war.

🏠 koniec 19. stor., budova prestavaná na evanjelický a. v. modlitebňu s bytom pre kňaza a vysvätená v roku 2007.

Koniec XIX wieku, budynek przebudowany na ewangelicki dom modlitwy w. a. z mieszkaniem dla księdza; poświęcony został w 2007 roku.

At the end of the 19th century the building was rebuilt into a Lutheran chapel of A.C. with a flat for a priest and consecrated in the year 2007.

Ende des 19. Jhrs., das Gebäude wurde zu einem evangelischen Gebetsraum A.B. mit einer Priesterwohnung umgebaut, im Jahr 2007 wurde es geweiht.

🏠 druhá polovica 16. storočia drevený kostol na námestí; 1628 murovaný kostol na námestí.

Druga połowa XVI wieku drewniany kościół na rynku; 1628 murowany kościół na rynku.

A wooden church on the square in the second half of the 16th century;

TVRDOŠÍN

+ 421 918 82 83 06
FB Evanjelická-horná-Orava-1093789380713449/
www.tvrdosin.sk

Jozef Miloslav Hurban socha, Statua, sculpture, Statue

a brick church on the square in 1628.

Zweite Hälfte des 16. Jahrhunderts, Holzkirche auf dem Stadtplatz; 1628 gemauerte Kirche auf dem Stadtplatz.

🏠 druhá polovica 16. stor. škola; začiatok 17. stor. fara.

Druga połowa XVI wieku szkoła; początek XVII wieku parafia.

A school in the second half of the 16th century; a parsonage at the beginning of the 17th century.

Zweite Hälfte des 16. Jhrs. Schule; Anfang des 17. Jhrs. Pfarrhaus.

👤 Jozef Miloslav Hurban (*19. 3. 1817 Beckov– †21. 2. 1888 Hlboké),

evanjelický a. v. farár, prvý predseda Slovenskej národnej rady, spisovateľ, politik a organizátor slovenského národného hnutia.

Proboszcz ewangelicki w. a, pierwszy prezes Słowackiej Rady Narodowej, pisarz, polityk i organizator słowackiego ruchu narodowego.

A Lutheran parson of A.C., the first president of the Slovak National Council, writer, politician and organiser of the Slovak National Movement.

Evangelischer Pfarrer A.B., erster Vorsitzender des Nationalrates der Slowakischen Republik, Schriftsteller, Politiker und Organisator der slowakischen Nationalbewegung.

TRSTENÁ

↗ 607 m n. m. | ↑ 7482 | ↑ 0,7 % | 📄 1371

Leží v údolí riečky Oravica na severovýchodnom okraji Oravy, pri hraniciach s Poľskou republikou.

Leży w dolinie rzeczki Orawica na północno-wschodniej obrzeżach Orawy, przy granicy z Rzeczpospolitą Polską.

It is situated in the valley of the river Oravica in the northeastern periphery of Orava by the border with the Polish Republic.

Trstená liegt im Tal des Flüsschen Oravica am nordöstlichen Rand von Orava, an der Grenze zu Polen.

★ Druhá polovica 16. storočia, zanikol v roku 1709.

Druga połowa XVI wieku, zanikł w 1709 roku.

The second half of the 16th century, it disappeared in the year 1709.

Zweite Hälfte des 16. Jahrhunderts, Untergang im Jahre 1709.

KK cca 14.–15. stor., kostol sv. Martina, v správe evanjelikov a. v. v rokoch 1560 až 1709 s prestávkami počas protireformácie, ktorí ho prestavali v renesančnom slohu v roku 1641.

TRSTENÁ

www.trstena.sk

Trstená Rímskokatolícky kostol sv. Martina, Rzymskokatolícki kościół pw. św. Marcina, Roman Catholic Church of St. Martin, Römisch-katholische Kirche des heiligen Martin

LOKCA

↗ 703 m n. m. | ↑ 2361 | ↑ 0,3 % | 📄 1552

Nachádza sa na sútoku riek Biela Orava a Hruštínka.

Znajdujú sa u zbiegu riek Biela Orava i Hrusztynka.

It is situated at the confluence of the rivers of Biela Orava and Hruštínka.

Lokca liegt am Zusammenfluss der Flüsse Biela Orava und Hruštínka.

★ Druhá polovica 16. storočia, zanikol v roku 1709.

Druga połowa XVI wieku, zanikł w 1709 roku .

The second half of the 16th century, it disappeared in the year 1709.

Zweite Hälfte des 16. Jahrhunderts, Untergang im Jahre 1709.

☞ druhá polovica 16. stor. škola a fara.

Druga połowa XVI wieku szkoła i parafia.

A school and a parsonage in the second half of the 16th century.

Zweite Hälfte des 16. Jhrs. Schule und Pfarrhaus.

KK 1665 postavený ako evanjelický a. v., pôvodne renesančný, neskôr barokizovaný.

Postawiony jako ewangelicki a. w., pierwotnie renesansowy, później

LOKCA

www.lokca.sk

Lokca Rímskokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice, Rzymskokatolícki kościół pw. Przenajświętszej Trójcy, Roman Catholic Church of the Holyest Trinity, Römisch-katholische Kirche der Heiligsten Dreifaltigkeit

modernizowany w stylu barokowym.

In 1665 it was built as Lutheran of A. C., originally renaissance, later baroquized.

1665 als evangelische Kirche A.B., ursprünglich als Renaissancekirche, später barockisiert.

- ☞ začiatok 17. storočia, drevený kostol, neskôr premiestnený do Babína, asanovaný 1930.

Początek XVII wieku, drewniany kościół, później przeniesiony do Babina, asenizowany 1930.

A wooden church at the beginning of the 17th century, later relocated to Babín, sanitized in 1930.

Anfang des 17. Jahrhunderts, Holzkirche, später nach Babín platziert, assaniert im Jahre 1930.

- ☞ druhá polovica 17. stor. fara a škola.

Druga połowa XVII wieku parafia i szkoła.

A parsonage and a school in the second half of the 17th century.

Zweite Hälfte des 17. Jhrs. Pfarrhaus und Schule.

MÚZEUM ORAVSKEJ DEDINY

www.muzeum.zuberec.sk

Zuberec – Brestová Interiér kostola sv. Alžbety, Wnętrze kościoła pw. św. Elżbety, the interior of the Church of St. Elisabeth, Interieur der Kirche der heiligen Elisabeth

Zuberec – Brestová kostol sv. Alžbety, Kościół pw. św. Elżbety, the Church of St. Elisabeth, die Kirche der heiligen Elisabeth

Múzeum oravskej dediny ZUBEREC – BRESTOVÁ

Muzeum Wsi Orawskiej ZUBEREC – BRESTOWA | The Museum of the Orava Village ZUBEREC – BRESTOVÁ | Museum des Orava – Dorfes Zuberec – BRESTOVÁ

⚡ 900 m n. m.

- ☞ prvá tretina 15. stor., kostol sv. Alžbety, od polovice 16. stor. do roku 1688 ho používali a v roku 1647 prestavali evanjelici a. v., pôvodne stál v Zábreží pri Veličnej (dnes súčasť obce Oravská Poruba), niektoré pôvodné neskorogotické tabulové obrazy sú súčasťou zbierkového fondu Oravskej galérie v Dolnom Kubíne.

Pierwsza połowa XV wieku., kościół pw. św. Elżbety, od połowy XVI wieku do roku 1688 w posiadaniu ewangelików w.a., przez nich przebudowali w 1647 roku, pierwotnie stał w Zábreżu przy Veličnej (dziś część gminy Orawska Poręba), niektóre oryginalne późnogotyckie obrazy z kościoła znajdują się w zbiorach Galerii Orawskiej w Dolnym Kubinie.

The Church of St. Elisabeth in the first third of the 15th century, it was used by Lutherans of A.C. from the

middle of the 16th century to the year 1688 and rebuilt by them in the year 1647, originally it was situated in Zábřež by Veličná (today part of the municipality of Oravská Poruba), some of the original late gothic table pictures are part of the collections fund of the Orava Gallery in Dolný Kubín.

Das erste Drittel des 15. Jahrhunderts, die Kirche der heiligen Elisabeth, von der Mitte des 16. Jahrhunderts bis 1688 benutzte man diese Kirche, im Jahre 1647 wurde sie von Protestanten A.B. umgebaut, ursprünglich befand sich diese Kirche in Zábřež bei Veličná (heute Teil des Dorfes Oravská Poruba), einige originale spätgotische Tafelgemälde sind ein Teil des Sammlungsfondes der Orava – Galerie in Dolný Kubín.

Evanjelická história Tešínskeho Sliezka

Evanjelici v Tešínskom Sliezsku sú predovšetkým potomkami miestneho obyvateľstva, ktoré v 16. storočí zmenilo vyznanie a v menšom rozsahu aj nemeckého evanjelického obyvateľstva, ktoré neskoršie prišlo do jednotlivých miest Tešína, Bielska na sliezskej strane, alebo Bielej v Malopolsku. Evanjelici v Tešínskom Sliezsku sú v hlavnej miere potomkami miestneho obyvateľstva, ktoré v 16. storočí zmenilo vyznanie, a v menšom rozsahu aj nemeckého evanjelického obyvateľstva, ktoré neskoršie prišlo do jednotlivých miest Tešína, Bielska na sliezskej strane, alebo Bielej v Malopolsku.

S históriou luteránov v Tešínskom Sliezsku sa môžeme zoznámiť prostredníctvom evanjelických pamiatok. Sú to materiálne pamiatky, ako napríklad kostoly, školy, sirotince, nemocnice, opatrovateľské domovy, cintoríny, knižnice, archívy, ale i nehmotné pamiatky, ako sú duchovnosť a nábožnosť, pracovitosť, umenie, poézia, hudba, náboženská a svetská literatúra. História evanjelickej cirkvi v Tešínskom Sliezsku sa začína v časoch reformácie v Tešíne, hlavnom meste Tešínskeho kniežatstva, odtiaľ sa Lutherove myšlienky šíria na všetky strany, medzi iným aj do nábožensky aktívneho Bielska. Ďalej smerom do ťažko dostupných samôt a húštín beskydských lesov, kde evanjelici v 17. storočí v časoch protireformácie, prenasledovania, odoberania a zavierania kostolov, zákažu vyznávania svojej viery zakladali lesné kostoly. Evanjelická viera sa znova rozvíjala v Tešíne (od 14. storočia bolo Sliezsko lénom českých kráľov). Evanjelici si mohli postaviť v Sliezsku 6 kostolov, z toho na Hornom Sliezsku jediný, Kostol milosti. Ďalej nasleduje doba popatentových kostolov (pôvodne modlitebne bez veže), ktoré vznikli na základe Tolerančného patentu (1781) cisára Jozefa II. Habsburského. Protestantský patent (1861) cisára Františka Jozefa I. Habsburského dáva v rakúsko-uhorskej monarchii evanjelikom náboženské zrovnoprávenie, čo umožňuje výstavbu nových kostolov, zakladanie spoločenstiev, škôl, sirotincov a pod. A konečne, opätovné získanie nezávislosti Poľska (1918) a obnovu. Nezabúdajúc na tragické roky 2. svetovej vojny a komunistické obdobie, evanjelická trasa Tešínskeho Sliezka sa dostáva do dnešných čias.

Evanjelická cesta Tešínskeho Sliezka dovoľuje zoznámiť sa s bohatou 500-ročnou históriou a podstatou reformácie. Zahŕňa najdôležitejšie miesta Tešínskeho kniežatstva v časoch reformácie, protireformácie, ako aj opätovného obrodzenia evanjelickej cirkvi a jej činnosť až po súčasnosť. Trasa prekračuje hranice dnešnej Tešínskej diecézy a zahŕňa objekty, ktoré sa dnes nachádzajú v Českej republike a ktoré sa kedysi nachádzali v Tešínskom kniežatstve, rozdelenom po 1. svetovej vojne medzi Poľsko a Československo.

Ewangelicki szlak Śląska Cieszyńskiego

Ewangelicy na Śląsku Cieszyńskim są w głównej mierze potomkami miejscowej ludności, która w XVI wieku zmieniła wyznanie oraz w mniejszym stopniu ewangelickiej ludności niemieckiej, która w późniejszym czasie przybyła do poszczególnych miast Cieszyna, Bielska po Śląskiej stronie, czy Białej w Małopolsce. Historię luteran na Śląsku Cieszyńskim możemy poznać przemierzając szlak ewangelickich pamiątek. Są to pamiątki materialne, jak chociażby: kościoły, szkoły, sierocińce, szpitale, domy opieki, cmentarze, biblioteki, archiwa, ale i dziedzictwo niematerialne: duchowość i religijność, pracowitość, sztuka, poezja, muzyka, literatura religijna i świecka.

Ewangelicki szlak Śląska Cieszyńskiego rozpoczyna się w czasach Reformacji w Cieszynie – stolicy księstwa cieszyńskiego – i prowadzi we wszystkie strony m.in. do aktywnego wyznaniowo Bielska. Dalej w stronę trudnodostępnych odłuzi beskidzkich lasów i zarośli, gdzie ewangelicy w XVII wieku w czasach kontrreformacji – prześladowań, odbieranych i zamykanych kościołów, zakazu wyznawania swej wiary – zakładali leśne kościoły. Ewangelicki szlak ponownie przechodzi przez Cieszyn, przed którym w 1709 roku ewangelicy za zgodą cesarza Józefa I Habsburga (od XIV wieku Śląsk był lennem królów czeskich) mogli wybudować jeden z sześciu na Śląsku – a jedyny na Górnym Śląsku – kościół łaski. Następnie wiedzie ścieżką kościołów popatentowych (pierwotnie domy modlitwy – bez wież) powstałych na mocy patentu tolerancyjnego (1781) cesarza Józefa II Habsburga, a dalej patent protestancki (1861) cesarza Franciszka Józefa I Habsburga dający ewangelikom równouprawnienie wyznaniowe w monarchii austro-węgierskiej – budowę nowych kościołów, zakładania stowarzyszeń, szkół, sierocińców itp. I wreszcie odzyskanie niepodległości przez Polskę (1918) jej odbudowę, nie omijając tragicznych lat II wojny światowej, okresu komunistycznego, ewangelicki szlak Śląska Cieszyńskiego dociera do obecnych czasów.

Ewangelicki szlak Śląska Cieszyńskiego pozwala poznać bogatą historię i sedno 500 lat Reformacji. Obejmuje najważniejsze miejsca księstwa cieszyńskiego czasów Reformacji, kontrreformacji oraz ponownego odrodzenia Kościoła ewangelickiego i jego działalność do dziś. Szlak wykracza poza granice obecnej diecezji cieszyńskiej i obejmuje obiekty obecnie leżące w Republice Czech, a niegdyś znajdujące się w księstwie cieszyńskim podzielonym pomiędzy Polskę i Czechosłowację po I wojnie światowej.

The Lutheran History of Cieszyn Silesia

The Lutherans of Cieszyn Silesia are to a high degree the descendants of the local population that changed their faith in the 16th century and to a lesser degree also the descendants of the German Lutheran population that came later to the various places of Cieszyn, Bielsko on the Silesian side or Biela in Lesser Poland. We can get to know the history of the Lutherans of Cieszyn Silesia by means of Lutheran monuments. These are material monuments as e.g. churches, schools, orphanages, hospitals, nursing homes, graveyards, libraries, archives as well as intangible monuments such as spirituality and religiosity, diligence, art, poetry, music, religious and secular literature.

The history of the Lutheran Church in Cieszyn Silesia begins in the period of Reformation in Cieszyn, the capital city of the Duchy of Cieszyn. Luther's thoughts spread into all directions from here, among others also to the religiously active Bielsko. Furthermore, into the out-of-the-way hamlets and thickets of the Beskid forests where Lutherans in the 17th century during the era of Counter-Reformation, persecution, confiscation and closing of churches, prohibition of faith, founded the so-called forests churches. The Lutheran faith developed again in Cieszyn (from the 14th century Silesia was the fief of the Czech kings). Lutherans were allowed to build six churches in Silesia out of these a single one in Upper Silesia, the Church of Grace. Next, the epoch of the so-called post-patent churches follows (originally chapels without towers) which were created on the basis of the Patent of Tolerance (1781) issued by the Habsburg emperor Joseph II.. The Protestant Patent (1861) issued by the Habsburg emperor Franz Joseph I. of Austria gives Lutherans in the Austro-Hungarian Empire religious equality which enables them to build new churches, establish communities, schools, orphanages, etc.. And finally the once-more acquired independence of Poland (1918) and renewal. Not forgetting the tragic years of the Second World War and the Communist era the Lutheran route of Cieszyn Silesia reaches the present times.

The Lutheran way of Cieszyn Silesia allows us to get to know the rich 500 years history and the essence of Reformation. It includes the most important places of the Duchy of Cieszyn in the times of Reformation, Counter-Reformation as well as the revival of the Lutheran Church and its activities up to the present. The route crosses the borders of the present day Cieszyn Diocese and it includes the objects which are found today in the Czech Republic and which used to be before part of the Duchy of Cieszyn, divided after the Second World War between Poland and Czechoslovakia.

Evangelische Geschichte von Teschener Schlesien

Die Protestanten in Teschener Schlesien sind überwiegend die Nachkommen der einheimischen Bevölkerung, die im 16. Jahrhundert ihren Glauben änderten, und in geringerem Umfang der deutschen evangelischen Bevölkerung, die später in die einzelnen Städte wie Teschen, Bielsko auf der schlesischen Seite, oder Biela in Malopolskie kamen. Mit der Geschichte der Lutheraner in Teschener-Schlesien können wir uns durch evangelische Denkmäler kennenlernen. Es geht um materielle Denkmäler wie Kirchen, Schulen, Waisenhäuser, Krankenhäuser, Pflegeheime, Friedhöfe, Bibliotheken, Archive, sowie immaterielle Denkmäler wie Spiritualität und Religion, harte Arbeit, Kunst, Poesie, Musik, religiöse und weltliche Literatur.

Die Geschichte der evangelischen Kirche in Teschener Schlesien beginnt in der Zeit der Reformation in Teschen, in der Hauptstadt des Teschen - Fürstentums, von dort aus breiteten sich Luthers Ideen auf alle Seiten aus, einschließlich auch in die religiös aktive Stadt Bielsko. Weiter in der Richtung der schwer erreichbaren Einoeden und Buschwerke der Beskiden – Wälder, wo die Protestanten im 17. Jahrhundert in Zeiten der Gegenreformation, Verfolgung, Entführung und Schließung von Kirchen, des Verbotes des Bekenntnisses ihres Glaubens, Waldkirchen gründeten.

Der evangelische Glaube entwickelte sich wieder in Teschen, (von dem 14. Jahrhundert war Schlesien ein Lehen der tschechischen Könige). Die Protestanten konnten sich in Schlesien 6 Kirchen bauen, von denen in Oberschlesien die einzige Kirche, Kirche der Gnade. Dann kam die Zeit der patetierenden Kirchen (ursprüngliche Gebetsräume ohne Turm), die aufgrund des Toleranzpatents (1781) von dem haubsburgischen Kaiser Joseph II. gebaut wurden. Das protestantische Patent (1861) von Kaiser Franz Joseph I. der Habsburger gibt den Protestanten in der österreichisch-ungarischen Monarchie eine religiöse Gleichstellung, die den Bau neuer Kirchen, die Gründung von Gemeinden, Schulen, Waisenhäusern usw. ermöglicht. Und schließlich die Wiedererlangung der Unabhängigkeit von Polen (1918) und die Erneuerung. Man darf nicht die tragischen Jahre des Zweiten Weltkriegs und der kommunistischen Zeit vergessen, und der evangelische Weg von Teschener Schlesien ist noch bis zur heutigen Zeit.

Der evangelische Weg durch Teschener Schlesien ermöglicht uns, die reiche 500-jährige Geschichte und das Wesen der Reformation kennenzulernen. Der Weg umfasst die wichtigsten Orte des Teschen - Fürstentums während der Reformation, der Gegenreformation sowie der Wiedergeburt der evangelischen Kirche und ihrer Aktivitäten bis zur Gegenwart.

Der Weg überquert die Grenzen der heutigen Teschen - Diözese und umfasst Objekte, die sich heute in der Tschechischen Republik befinden und die früher im Teschen - Fürstentum waren, die aber nach dem Ersten Weltkrieg zwischen Polen und der Tschechoslowakei geteilt wurden.

BIELSKO-BIAŁA

☰ 262-1117 | 📍 171 505 | GPS: 49°49'21"N 19°02'40"E

Bielsko-Biała vzniklo v roku 1951 zo spojenia dvoch miest, z Bielska – staršieho, (prvá zmienka v prameňoch pochádza z r. 1312) ležiaceho v Sliezske a Bialej – mladšej, (dedina od r. 1613, mestské práva v r. 1723) ležiacej v Malopolsku. Mesto rozdeľuje rieka Biała, ktorá je hranicou historických poľských krajín – Sliezska a Malopolska. V meste sa okrem troch evanjelických farností nachádza aj sídlo Tešínskej diecézy Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Poľsku.

BIELSKO-BIAŁA

+48 33 822 74 71
mail: biala@luteranie.pl
www.biala.luteranie.pl
www.mcit.bbosir.bielsko.pl

Bielsko-Biała Kostol Martina Luthera, Kościół Marcina Lutra, the Church of Martin Luther, Martin-Luther-Kirche,
GPS: 49°49'26,74"N 19°03'06,85"E

Bielsko-Biała powstało w 1951 roku z połączenia dwóch miast, z Bielska – starszego, (pierwsza wzmianka w źródłach pochodzi z 1312 r.) leżącego na Śląsku i Bialej – młodszej (wieś od 1613 r., prawa miejskie w 1723 r.) leżącej w Małopolsce. Miasto rozdziela rzeka Biała, będąca granicą historycznych polskich krain – Śląska i Małopolski. W mieście – oprócz trzech ewangelickich parafii – znajduje się siedziba Diecezji Cieszyńskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP.

Bielsko-Biała came into existence in the year 1951 by merging two cities, Bielsko – the older one, (the first mention in the sources dates back to the year 1312.) lying in Silesia and Biala – the newer one (a village from the year 1613, town privileges from the year 1723) lying in Lesser Poland. The town is divided by the river Biala which constitutes the borderline between the historical Polish countries - Silesia and Lesser Poland. Besides three Lutheran parsonages there is also the seat of the Cieszyn Diocese of the Lutheran Church of Augsburg Confession in the Polish Republic in the town.

Bielsko-Biala wurde im Jahre 1951 aus der Verbindung von zwei Städten gegründet, aus Bielsko - die ältere Stadt (die erste Erwähnung in den Quellen kommt aus dem Jahre 1312.) liegt in Schlesien und Biala - die jüngere Stadt (Dorf seit dem Jahre 1613, Stadtrechte im Jahr 1723) liegt in Malopolskie. Die Stadt teilt der Fluss Biala, der eine Grenze von historisch polnischen Ländern ist – Schlesien und Malopolskie. Neben den drei evangelischen Gemeinden ist die Stadt auch Sitz der Teschiner - Diözese der Evangelischen Kirche Augsburgischen der Polnischen Republik.

Farnosť Bielsko

Parafia Bielsko | The Parish of Bielsko | Pfarrei Bielsko

Farnosť Biała, farnosť ležiaca za historickým Tešínskym Sliezsokom v Malopolsku, dnes v Tešínskej diecéze Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Poľsku.

Parafia Biała – parafia leżąca poza historycznym Śląskiem Cieszyńskim w Małopolsce, dziś w Diecezji Cieszyńskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP

The Parish of Biala, a parish lying not far away from the historical Cieszyn Silesia in Lesser Poland, today in the Diocese of Cieszyn of the Lutheran Church of Augsburg Confession in the Polish Republic.

Die Pfarrei Biala, die Gemeinde liegt etwas vom historischen Teschiner Schlesien, in Malopolskie (Kleinpolen), heute in Teschiner – Diözese der Evangelischen Kirche Augsburgischen Bekenntnisses in der Polnischen Republik.

★ 17. storočie
XVII wiek
the 17th century
das 17. Jahrhundert

ⓀE Kostol Martina Luthera, 1792–1798 murovaný kostol, nahradil pôvodnú drevenú modlitebňu z r. 1781.

Kościół Marcina Lutra – 1792–1798 kościół murowany, zastąpił pierwotny drewniany dom modlitwy z 1781 r.

The Church of Martin Luther, 1792–1798 a brick church, it replaced the original wooden chapel from the year 1781.

Martin-Luther-Kirche 1792–1798 gemauerte Kirche, die Kirche ersetzte den ursprünglichen hölzernen Gebetsraum aus dem Jahre 1781.

ⓕE Fara, farský úrad, 1782–1783, zo začiatku škola a fara.
Plebania, urząd parafialny – 1782-

1783, początkowo szkoła i plebania.

A parsonage, a parish office, 1782–1783, at first a school and a parsonage.

Pfarrhaus, Pfarramt, 1782–1783, am Anfang Schule und Pfarrhaus.

GPS: 49°49'28,1"N 19°03'05,6"E

 Nová evanjelická škola, 1870.

Szkoła Podstawowa nr 10 Towarzystwa Szkolnego im. M. Reja – 1870, początkowo również szkoła ewangelicka.

A new Lutheran school.

Neue evangelische Schule, 1870.

GPS: 49°49'28,3"N 19°03'08,0"E

Lipowa Lesný kostol poľana „Do viery“, leśny kościół polana „Do Wiary“, a forest church a forest meadow „Into the Faith“, Waldkirche Waldwiese „Zum glauben“, GPS: 49°38'78"N 19°01'29"E

Filiálka bialskej farnosti v Ščirku-Salmopolu

Filiał parafii bialskiej w Szczyrku-Salmopolu | A branch of the Biala parish in Ščirk-Salmopol | Die Filiale der Pfarrei Biala in Szczyrk-Salmopol

 Lesný kostol poľana „Do viery“, 1654–1782, nachádza sa na svahu Košcielca (1022 m n. m. pri Lipovej.

Leśny kościół polana „Do Wiary” – 1654–1782, znajduje się na stoku Košcielca (1022 m n.p.m.) koło Lipowej.

A forest church a forest meadow „Into the Faith“, 1654–1782, it is situated on the slope of Košcielca (1022 m.a.s.l.) by Lipová.

Waldkirche Waldwiese „Zum glauben“, 1654–1782, befindet sich auf dem Hang Košcielce (1022 m ü. M.) bei Lipowa.

GPS: 49°38'78"N 19°01'29"E

 Kostol v Ščirku-Salmopolu, 1991–1995.

Kościół w Szczyrku-Salmopolu – 1991–1995.

A church in Ščirk-Salmopol, 1991–1995.

Die Kirche in Szczyrk-Salmopol, 1991–1995.

 Fara, farský dom, pohostinstvo, 1897, bývalá evanjelická škola.

Plebania, dom parafialny, dom gościnny – 1897, dawna szkoła ewangelicka.

A parsonage, a parsonage house, a pub, 1897, a former Lutheran school.

Pfarrei, Pfarrhaus, Gaststätte, 1897, ehemalige evangelische Schule, GPS: 49°40'38,7"N 18°57'40,4"E

 Ščirk-Salmopol – stredisko sa nachádza vo výške 750 m. n. m. Disponuje 32 miestami v 2, 3 a 4 lôžkových izbách, možnosť objednávky stravy.

Szczyrk-Salmopol – ośrodek znajduje się na wysokości 750 m. n.p.m. Dysponuje 32 miejscami w pokojach 2, 3 i 4 osobowych, możliwość zamówienia posiłków.

Ščirk-Salmopol – the center is situated at the altitude of 750 m. a. s. l. It has 32 beds in 2, 3 and 4 bed rooms, it is possible to order food.

Szczyrk-Salmopol – das Zentrum befindet sich in der Höhe 750 m ü. M.. Es hat 32 Plätze in 2-, 3- und 4-Bett-Zimmern, die Möglichkeit, Kost zu bestellen.

GPS: 49°40'38,7"N 18°57'40,4"E

Szczyrk-Salmopol kostol, kościół, a church, die Kirche
GPS: 49°40'39"N 18°57'40"E

SZCZYRK-SALMOPOL

+48 33 817 86 84
jan.byrt@luteranie.pl
43-370 Szczyrk-Salmopol
ul. Wiślańska 62

Farnosť Bielsko – „Bielský Sion“
Parafia Bielsko – „Bielski Syjon” |
The Parish of Bielsko – „the Sion of Bielsko“ |
Pfarrrei Bielsko – „Bielsko Sion“

- ✦ Okolo roku 1550, uzavretie rok 1654, obnovenie oficiálnej činnosti rok 1782.
 ok. 1550 roku, zamknutie 1654 rok, wznovienie oficjalnej działalności 1782 rok.
 Around the year 1550, closed down in the year 1654, revival of the official activity in the year 1782.
 Um das Jahr 1550, Abschlussjahr 1654, Wiederaufnahme der offiziellen Tätigkeiten im Jahre 1782.

BIELSKI SYJON

+48 33 822 74 71
 bielsko@lutheranie.pl
 www.bielsko.lutheranie.pl

Bielski Syjon Kostol Spasiteľa, Kościół Zbawiciela, the Church of the Saviour, die Kirche des Erlösers, GPS 49°49'22,11"N 19°02'27,47"E

- (KE) *Lesný kostol zvaný Oltárny stôl Ján, 1654–1781, nachádza sa na južných okrajoch Bielska-Bialej v susedstve Bielských Błoni, neďaleko červeného chodníka k útulku „Stefanka“ na Koziej hore.*

Lesný kościół zwanym Stołem ołtarzowym Jan – 1654–1781, znajduje się na południowych obrzeżach Bielska-Białej, w sąsiedztwie Bielskich Błoni, nieopodal czerwonego szlaku do schroniska „Stefanka” na Koziej Górze.

A forest church called the Alter Table of John, 1654–1781, it is situated on the southern fringes of Bielsko-Biala in the neighbourhood of Bielské Błone, quite close to the red path to the asylum home of „Stefanka” on the Goat Mountain.

Diese Waldkirche ist als Altartisch Johannes genannt, 1654–1781, liegt an der südlichen Grenze von Bielsko-Biala nicht weit von Bielsko-Błonia, in der Nähe des roten Fußweges zu einem Heim „Stefanka“ bei Berg Zieg.

- (KK) *Kostol Svätej Trojice, 1604–1608, pôvodne evanjelický kostol zatvorený v časoch protireformácie a od tohoto času kostol rímskokatolícky, dvakrát zhorel.*

Kościół Świętej Trójcy, 1604–1608, pierwotnie kościół ewangelicki zamknięty w czasach kontrreformacji i od tego czasu kościół rzymskokatolicki, dwukrotnie spłonął.

The Church of the Holy Trinity, 1604–1608, originally a Lutheran church closed down in the period of Counter-Reformation, from then on the church was Roman Catholic, it burned down twice.

Die Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit, 1604–1608, ursprünglich wurde die evangelische Kirche in Zeiten der

Bielsko-Biala Lesný kostol zvaný Oltárny stôl Ján, leśny kościół zwanym Stołem ołtarzowym Jan, a forest church called the Alter Table of John, Waldkirche genannt als Altartisch Johannes, GPS: 49°46'64"N 19°03'16"E

Gegenreformation geschlossen und in dieser Zeit römisch-katholische Kirche, zweimal abgebrannt.

- (KE) *Kostol Spasiteľa, 1782–1789 pôvodne modlitebňa, 1849–1852 dostavanie veže, 1881 prestavba v neogotickom slohu.*

Kościół Zbawiciela – 1782–1789 pierwotnie dom modlitwy, 1849–1852 dobudowanie wieży, 1881 przebudowa w stylu neogotyckim.

The Church of the Saviour, 1782–1789 originally a chapel, 1849–1852 the finishing of the tower, in 1881 it was rebuilt in the neo-gothic style.

Kirche des Erlösers, 1782–1789 ursprünglich ein Gebetsraum, 1849–1852 Fertigstellung des Turmes, 1881 Rekonstruktion im neugotischen Stil.

FE Fara, farský úrad, 1794, bývalá evanjelická škola.

Plebania, urząd parafialny – 1794, dawna szkoła ewangelicka.

A parsonage, a parish office, 1794, a former Lutheran school.

Pfarrhaus, Pfarramt, 1794, ehemalige evangelische Schule.

GPS: 49°49'21,8"N 19°0229,7"E

👤 Pomník kňaza dr. Martina Luthera, 1900, na námestí Martina Luthera, jediný pomník reformátora v Poľsku.

Pomnik ks. dr Marcina Lutra – 1900, na placu Marcina Lutra jedyny pomnik Reformatora w Polsce.

The Memorial of dr. Martin Luther, 1900, on the square of Martin Luther, the only monument of the reformer in Poland.

Lutherdenkmal, 1900, auf dem Stadtplatz, das einzige Denkmal des Reformators in Polen.

👤 Studňa pastorov, 1934, pomník v tvare tumb s menami zaslužilých bielskych pastorov: kňazov Juraja Tranovského, Lukáša Wenceliusa, Jána Juraja Schmitza, Karola Samuela Schneidera a Teodora Karola Haasa.

Studnia Pastorów – 1934, pomnik w kształcie tumb z nazwiskami zasłużonych bielskich pastorów: ks. Jerzego Trzanowskiego, ks. Łukasza Wenceliusa, ks. Jana Jerzego Schmitza, ks. Karola Samuela Schneidera i ks. Teodora Karola Haasego.

The Well of the Pastors, 1934, a monument in the form of a tumba with the names of merited pastors of Biela: the priest Juraj Tranovský, Lukáš Wencelius, Ján Juraj Schmitz, Karol Samuel Schneider and Teodor Karol Haas.

Pastoren - Brunnen, 1934, ein Denkmal in Form von einer Tumba mit

Bielski Syjon Pomník kňaza dr. Martina Luthera, Pomnik ks. dr Marcina Lutra – 1900, na placu Marcina Lutra, the Memorial of dr. Martin Luther, Lutherdenkmal, GPS: 49°49'21,4"N 19°02'27,8"E

Bielski Syjon Studňa pastorov, Studnia Pastorów, the Well of the Pastors, Pastoren - Brunnen, GPS: 49°49'21,5"N 19°02'24,4"E

den Namen der verdienten Partoren von Bielsko: Priester Juraj Tranovský, Lukas Wencelius, Ján Juraj Schmitz, Karol Samuel Schneider und Theodor Karol Haas.

👤 Pomník vďačnosti a milosti, – 1916, pripomínajúci farára kňaza Juraja Nowaka († 1818).

Pomnik Wdzięczności i Miłości – 1916, upamiętniający proboszcza ks. Jerzego Nowaka († 1818).

The Memorial of Thankfulness and Grace, – 1916, immortalising the parson and priest Juraj Nowak († 1818).

Denkmal der Dankbarkeit und Gnade, 1916, verewigt den Pfarrer und Priester Juraj Nowak († 1818).

GPS: 49°49'20,6"N 19°02'29,0"E

🎓 Vysoká škola administrácie, 1863–1866, bývalý Evanjelický učiteľský seminár.

Wyższa Szkoła Administracji – 1863–1866, dawne Ewangelickie Seminarium Nauczycielskie.

The Higher School of Administration, 1863–1866, a former Lutheran teacher seminary.

höhere Administrationsschule, 1863–1866, ehemaliges evangelisches Lehrseminar.

GPS: 49°49'23"N 19°02'24"E

🎓 Základná škola č. 2, školského združenia M. Reja. 1896–1897, bývalá Ženská evanjelická škola.

Szkoła Podstawowa nr 2 Towarzystwa Szkolnego im. M. Reja – 1896–1897, dawna Żeńska szkoła ewangelicka.

The Elementary school No 2 of the School Association of M. Rej. 1896–1897, a former Women Lutheran School.

Grundschule Nr. 2, des Schulvereines von M. Rej. 1896–1897, die ehe-

malige Evangelische Frauenschule.

GPS: 49°49'21,2"N 19°0222,3"E

🎓 Gymnázium a lýceum školského združenia M. Reja, 1870, bývalé alumneum (internát).

Gimnazjum i Liceum Towarzystwa Szkolnego im. M. Reja – 1870, dawne alumneum (internat).

The Grammar School and Seminary of the Association of M. Rej, 1870, a former dormitory.

Gymnasium und Lyzeum des Schulvereins von M. Rej, 1870, ehemaliges Alumneum (Internat).

GPS: 49°49'24,3"N 19°0225,9"E

🏠 „Betánia“ rekreačný dom, 1912–1913, bývalá zotavovňa pre sestry diakonky vo Vápenici (dnes štvrť Bielska-Bialej). Ponúka izby s lôžkami, apartmán, catering a tiež organizáciu príležitostných osláv. Má záhradu a ihrisko.

Dom Wypoczynkowy „Betania” – 1912–1913, dawny dom wypoczynkowy dla siostr diakonis w Wapienicy (dziś dzielnica Bielska-Bialej). Oferuje pokoje z miejscami noclegowymi, apartament, całoroczne domki letniskowe, posiłki, catering oraz organizację przyjęć okolicznościowych.

„Betania“ a recreation house, 1912–1913, a former rehabilitation house for sisters deaconesses in Wapienica (today a quarter of Bielsko-Biala). It offers rooms with beds, a suite, all-season summer cottages, food, catering and also the organisation of occasional events. It has a garden and a playground.

„Betania“ Ferienhaus, 1912–1913, ehemaliges Erholungsheim für die Diakonissen in Wapienica (heutiges Viertel von Bielsko-Biala). Es bietet Zimmer mit Frühstück, Appartements,

BETANIA

+48 506 42 67 72
b6-lewnou@pl
43-382 Bielsko-Biala
Str. Miętowa 70.
GPS: 49°47'23,6"N 18°58'45,4"E

Budova luteránskeho vydavateľstva, tlačiarne a kníhkupectva „Augustana“, Budynek luteránskeho wydawnictwa, drukarni i księgarni „Augustana“, the building of Lutheran publishers, printing and bookstore „Augustana“, das Gebäude von Luther-Verlag, Druckerei und Buchladen „Augustana“
GPS: 49°49'20,5"N 19°02'26,0"E

ganzjährige Ferienhäuser, Mahlzeiten, Catering und auch die Organisation von Gelegenheitsfeiern. Es hat einen Garten und einen Spielplatz.

- Budova luteránskeho vydavateľstva, tlačiarne a kníhkupectva „Augustana“ ako aj sídlo biskupa Tešínskej diecézy evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Poľsku, 1992, na tomto mieste stála kedysi stará evanjelická škola z r. 1782.

Budynek luteránskeho wydawnictwa, drukarni i księgarni „Augustana“ oraz siedziba Biskupa Diecezji Cieszyńskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP – 1992, w miejscu tym stała kiedyś stara szkoła ewangelicka z 1782.

The building of Lutheran publishers, printing and bookstore „Augustana“ as well as the seat of the bishop of the Cieszyn Diocese of the Lutheran Church of Augsburg Confession in the Polish Republic, 1992, a Lutheran school of the year 1782 stood once in this place.

Das Gebäude von Luther-Verlag, Druckerei und Buchladen „Augustana“ sowie auch der Sitz des Bischofs der Teschiner - Diözese der Evangelischen Kirche Augsburgischen Bekenntnisses in PR 1992, auf diesem Platz stand eine alte evangelische Schule aus dem Jahr 1782.

- Evanjelický opatrovatelský dom SOAR, 1906–1907, bývalý sirotinec.

Ewangelicki Dom Opieki SOAR – 1906–1907, dawny sierociniec.

The Lutheran Nursing Home SOAR, 1906–1907, a former orphanage.

Evangelisches Pflegeheim SOAR, 1906–1907, ein ehemaliges Waisenhaus.

GPS: 49°49'23,1"N 19°02'21,6"E

- Obvodná prokuratúra – 1906, bývalý Sliezske evanjelický dom Diakonis.

Prokuratúra Rejonowa – 1906, dawny Śląski Ewangelicki Dom Diakonis.

The District Prosecution – 1906, a former Silesian Lutheran house Diakonis.

Bezirksstaatsanwaltschaft – 1906, ehemaliges schlesisches evangelisches Haus Diakonis.

GPS: 49°49'23,1"N 19°02'15,5"E

Farnosť Staré Bielsko (dnes štvrť Bielska-Białej)

Parafia Stare Bielsko (dziś dzielnica Bielska-Białej) | The Parish office of Old Bielsko (today a quarter of Bielsko-Biala) | Pfarramt die alte Stadt Bielsko (heutiges Viertel von Bielsko-Biala)

- ★ Polovica 16. storočia, uzavretie 1654 r., založenie farnosti r. 1829.

Połowa XVI wieku, zamknięcie 1654 r., erygowanie parafii 1829 r.

The middle of the 16th century, closed down in the year 1654, the founding of the parish in 1829.

Die Hälfte des 16. Jahrhunderts, Abschluss 1654, die Gründung des Pfarramtes im Jahr 1829.

- KE Kostol sv. Jána Krstiteľa, 1818–1827, v rokoch 1849–1852 bola pristavená veža. Kościół św. Jana Chrzcziciela – 1818–1827, dobudowano wieżę w latach 1849–1852, ostatnia przebudowa w 1867 r.

The Church of St. John the Baptist, 1818–1827, in the years 1849–1852 a tower was added.

Die Kirche St. Johannes der Täufer, 1818–1827, in den Jahren 1849–1852 wurde ein Turm gebaut.

- KE Kostol Bielsko-Biala (Kamenica), 1860 r. drevená zvonica, bola v roku 1899 nahradená murovanou kaplnkou.

Kościół Bielsko-Biala (Kamienica) – 1860 r. drewniana dzwonnica zastąpiona murowaną kaplicą w 1899 r.

The Church Bielsko-Biala (Kamenica), in 1860 a wooden belfry, it was in the year 1899 replaced with a brick chapel.

Kirche Bielsko-Biala (Kamienica), 1860 ein Holzglockenturm, wurde im Jahre 1899 durch eine gemauerte Kapelle ersetzt.

- FE Farský dom, 18. storočie, budova zakúpeného majera bola adaptovaná na faru a školu.

Stare Bielsko Kostol sv. Jána Krstiteľa, kościół św. Jana Chrzcziciela, the Church of St. John the Baptist, die Kirche St. Johannes der Täufer,
GPS: 49°49'23,60"N 19°01'15,57"E

Stare Bielsko Kostol Bielsko-Biala (Kamenica), Kościół Bielsko-Biala (Kamienica), the Church Bielsko-Biala (Kamenica), die Kirche Bielsko-Biala (Kamienica),
GPS: 49°48'09"N 19°01'09"E

STARE BIELSKO

+48 33 812 23 86
 mail: starebielsko@luteranie.pl
 www.starebielsko.luteranie.pl

Dom parafialny – XVIII w., zaadoptowany budynek zakupionego Folwarku na plebanię i szkołę.

A parish house, the 18th century, the building of the bought farmstead was transformed into a parsonage and a school.

Pfarrhaus, das 18. Jahrhundert, Das Gebäude des erworbenen Bauernhofes wurde an eine Pfarrei und die Schule adaptiert.

GPS: 49°49'28,7"N 19°0115, '6"E

- 🏠 Stavba novej školy, okolo r. 1829.
 Budynek nowej szkoły – ok. 1829 r., budynek parafialny.
 The building of a new school, around the year 1829.
 Bau einer neuen Schule, um das Jahre 1829.
 GPS: 49°49'25,4"N 19°0110, '9"E

BŁADNICE (dedina v obci Skočov)

Bładnice (wieś w gminie Skoczów) | Bładnice (a village in the municipality of Skočov) | Bładnitz (Ortschaft in der Gemeinde Skotschau)

🏠 306–319 m n. m. | 📍 859 | GPS: 49°46'30"N 18°47'14"E

Miasto bolo po prvý raz spomenuté v prameňoch v r. 1416. Po 2. svetovej vojne dediny Bładnice Dolné a Horné prešli pod správu obce Skočov.

Miejscowość po raz pierwszy wymieniona w źródłach w 1416 r. Po II wojnie światowej wsie Bładnice Dolne

Bładnice Kościół ap. Pawła, the Church of St. Paul the Apostle, die Apostel Paulus-Kirche,
 GPS: 49°45'52,70"N 18°47'38,85"E

i Górne weszły jako sołectwo w skład gminy miejsko-wiejskiej Skoczów.

The place was for the first time mentioned in the sources in the year 1416. After the Second World War the villages Bładnice Lower and Upper were incorporated into the local composition of the municipality of Skočov.

Der Ort wurde zum ersten Mal in den Quellen im Jahre 1416 erwähnt. Nach dem Zweiten Weltkrieg kamen die Dörfer Nieder Bładnitz und Ober Bładnitz als Vogtei in der örtlichen Struktur des Dorfes Skotschau.

- ★ 2000, osamostatnenie sa filiálky od farnosti v Ustroni
 Usamodzielnienie filiału od parafii w Ustroni
 The branch became independent from the parish in Ustroni
 Trennung der Filiale von der Pfarrei in Ustron

- Ⓚ Kostol apoštola Pavla, 1993–1999.
 Kościół ap. Pawła – 1993–1999.
 The Church of St. Paul the Apostle.
 Die Apostel Paulus-Kirche, 1993–1999.

Bładnice Cinterínska kaplnka, 1900, kaplica cmentarna – 1900, a graveyard chapel, 1900, die Friedhofskapelle, 1900, GPS: 49°45'50,3"N 18°47'23,6"E

- Ⓚ Cinterínska kaplnka, 1900.
 Kaplica cmentarna – 1900.
 A graveyard chapel.
 Die Friedhofskapelle.

- Ⓚ Farský dom, dom parafialny, a parish house, das Pfarrhaus, 1991.
 GPS: 49°45'53,3"N 18°47'38,5"E

BRENNA

🏠 420 m n. m. | 📍 6148 (2011) |
 GPS: 49°43'29"N 18°54'10"E

Miasto bolo po prvý raz spomenuté v prameňoch v r. 1490.

Miejscowość po raz pierwszy wymieniona w źródłach w 1490 r.

The place was for the first time mentioned in the sources in 1490

Der Ort wurde zum ersten Mal in den Quellen im Jahre 1490 genannt.

Farnosť Brenna-Górki Parafia Brenna-Górki | The Parish of Brenna-Górki | Pfarrei Brenna-Górki

- ★ 1992, osamostatnenie sa filiálky od farnosti v Ustroni.
 Usamodzielnienie filiału od parafii w Ustroni.
 The branch became independent from the parish in Ustron.
 Trennung der Filiale von der Pfarrei in Ustron.

- Ⓚ Kostol apoštola Bartolomeja, 1985–1988.
 Kościół ap. Bartłomieja – 1985–1988.
 The Church of Bartholomew the Apostle.
 Die Kirche des Apostels Bartholomäus.

Brenna-Górki Kostol apoštola Bartolomeja, kościół ap. Bartłomieja, the Church of Bartholomew the Apostle, die Kirche des Apostels Bartholomäus,
GPS: 49°43'51"N 18°53'35"E

(KE) Filiálny kostol apoštola Jána, r. 1984, pôvodne cintorínska zvonica z r. 1908, o rok neskôr bol prestavaný na kaplnku.

Kościół filialny ap. Jana – 1984 r., pierwotnie dzwonnica cmentarna z 1908 r., rok później przebudowana w kaplicę.

The Filial Church of John the Apostle, 1984, originally a graveyard belfry from the year 1908, a year later it was rebuilt into a chapel.

Die Filialkirche des Apostels Johannes J, r. 1984, ursprünglich Friedhofsglockenturm aus dem Jahr 1908., ein Jahr später wurde er zu einer Kapelle umgebaut.

(H) Brenna Hostovské izby, 2 izby s kuchynským vybavením, kúpeľňa a spoločenská miestnosť.

Pokoje gošcinne – 2 pokoje gošcinne - kuchnia, łazienka i pokój dzienny.

The guest rooms, 2 rooms, kitchen and bathroom.

Gästezimmer, 2 Vierbettzimmer und Küche

Informacje: tel. 33 853 62 50, brenna@luteranie.pl, ul. Ks. Miklera 9a, 43-438 Brenna, GPS: 49°43'51.3" N 18°53' 33.7"E

BRENNA-GÓRKI

+48 33 853 62 50
brenna@luteranie.pl
www.brenna.luteranie.pl
www.brenna.org.pl

Brenna-Górki Filiálny kostol apoštola Jána, kościół filialny ap. Jana, the Filial Church of John the Apostle, Filialkirche des Apostels Johannes,
GPS: 49°46'29"N 18°51'23"E

TEŠÍN | CIESZYN | TESCHEN

↗ 260–375 m n. m. | 📍 34 387 | GPS: 49°45'00" N 18°38'00" E

Legenda uvádza, že Tešín bol založený v roku 810 tromi bratmi poľského kniežata: Bolkom, Leškom a Česlavom. V skutočnosti počiatky osady a mesta treba hľadať na Zámockom vrchu, kde na prelome okolo 9. a 10. storočia bol založený hrad. Prvá zmienka o Tešine pochádza z roku 1155.

Legenda hovorí, že Cieszyn zostal založený v 810 roku przez trzech braci polskiego księcia: Bolka, Leszka i Cieszka. W rzeczywistości początki osady i miasta należy szukać na Górze Zamkowej, gdzie na przełomie około IX i X wieku założono gród. Pierwsza wzmianka źródłowa o Cieszynie pochodzi 1155 roku.

CIESZYN

+48 33 857 96 69
+ 48 501 29 04 86
mail: cieszyn@luteranie.pl
www.cieszyn.luteranie.pl
www.visitcieszyn.com

Cieszyn Interiér evanjelického a. v. kostola, Wnętrze kościoła ewangelickiego w. a., the interior of the Lutheran church of A.C., Interieur der evangelischen Kirche A.B., GPS: 49°45'02,3" n 18°38'04,3"

Cieszko. In der Tat muss man die Anfänge der Siedlung und die Städte auf dem Schlosshügel suchen, wo um die Wende des 9. und 10. Jahrhunderts die Burg gegründet wurde. Die erste Erwähnung über Teschen stammt aus dem Jahr 1155.

- ✳️ polovica 16. storočia, uzavretie rok 1654, rok 1709 obnova oficiálnej činnosti. poľowa XVI wieku, zamknięcie 1654 rok, wznowienie oficjalnej działalności 1709 rok

The middle of the 16th century, closed down in the year 1654, in the year 1709 the official activity was renewed.

Die Hälfte des 16. Jahrhunderts, Abschlussjahr 1654, im Jahre 1709 Erneuerung der offiziellen Tätigkeit.

The legend says that Cieszyn was founded in the year 810 by three brothers of a Polish earl: Bolko, Leško a Česlav. In reality it is necessary to search for the beginnings of the settlement and the town on the Castle Mountain where at the turn of the 9th and the 10th century a castle was founded. The first mention of Cieszyn dates back to the year 1155.

Die Legende spricht, Teschen wurde im Jahr 810 von drei Brüdern des polnischen Fürsten gegründet: Bolko, Leszko und

- ⓀⓀ Kostol sv. Trojice vymurovaný v roku 1594, pôvodne evanjelický, počas protireformácie zatvorený a od polovice 17. storočia kostol rímskokatolícky.

Kościół Św. Trójcy – wymurowany w 1594 roku, pierwotnie kościół ewangelicki, w okresie kontrreforma-

cji zamknięty i od połowy XVII wieku kościół rzymskokatolicki.

The Church of the St. Trinity, built in brick in 1594, originally a Lutheran church, closed down during Counter-Reformation and the church has been Roman Catholic from the middle of the 17th century.

Die Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit im Jahr 1594 gemauert, ursprünglich die evangelische Kirche,

während der Gegenreformation war sie geschlossen und ab der Mitte des 17. Jahrhunderts wurde sie die römisch-katholische Kirche.

- Ⓚⓔ Ježišov kostol, v roku 1709 vyznačenie miesta pre výstavbu kostola,

F 1710–1730 stavba, 1750 dostavanie veže, kostol v neskorobarokovom slohu, dnes najväčší luteránský kostol v Poľsku a stredovýchodnej Európe.

Cieszyn Ježišov kostol,, Kościół Jezusowy, the Church of Jesus, Jesuskirche, GPS: 49°44'41,70"N 18°38'12,30"E

Cieszyn Fialiálny kostol Tešín-Marklovice, fialiálny kościół Cieszyn-Marklowice, the Filial Church of Cieszyn-Marklowice, Filialkirche Teschen – Marklowitz, GPS: 49°47'03"N 18°36'20"E

Kościół Jezusowy – w 1709 roku wyznaczenie miejsca pod budowę kościoła, F 1710–1730 budowa, 1750 dobudowanie wieży, kościół w stylu późnobarokowym, dziś największy kościół luterński w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej.

The Church of Jesus, in the year 1709 marking of the place for the building of the church, F 1710–1730 building of the church, 1750 finishing of the tower, the church in late baroque style, today the biggest Lutheran church in Poland and East Central Europe.

Jesuskirche, im Jahr 1709 Markierung des Ortes für den Bau der Kirche, F 1710–1730 Bau, 1750 Fertigstellung des Turmes, Kirche im spätbarocken Stil, heute größte lutherische Kirche in Polen und Ostmitteleuropa.

(KE) Fialiálny kostol Tešín-Marklovice, 1984–1987 stavba kostola, pôvodne zvonica s malou miestnosťou na cintoríne založenom v roku 1903.

Cieszyn Fialiálny kostol Svätej Trojice v Bažanoviciach, kościół fialiálny Świętej Trójcy w Bażanowicach, the Filial Church of the St. Trinity in Bażanowice, Filialkirche der Heiligen Dreifaltigkeit in Bazanowitz, GPS: 49°44'15"N 18°42'22"E

Cieszyn Fialiálny kostol v Hažlachu, fialiálny kościół w Hażlachu, the Filial Church in Hażlach, Filialkirche in Haslach, GPS: 49°48'17"N 18°39'01"E

Fialiálny kościół Cieszyn-Marklowice – 1984–1987 budowa kościoła, pierwotnie dzwonnica z salką na cmentarzu założonym w 1903 roku.

The Filial Church of Cieszyn-Marklowice, 1984–1987 building of the church, originally a belfry with a small room at the graveyard founded in the year 1903.

Filialkirche Teschen – Marklowitz, 1984–1987 Kirchenbau, ursprünglich ein Glockenturm mit einem kleinen Raum auf einem Friedhof gegründet im Jahr 1903.

(KE) Fialiálna kaplnka Tešín-Krasna, postavená v roku 1910 ako cintorínska kaplnka. Fialiálna kaplica Cieszyn-Krasna – wybudowany po 1910 roku jako kaplica cmentarna.

The Filial Chapel of Cieszyn-Krasna, built in the year 1910 as a graveyard chapel.

Filialkapelle Teschen-Krasna, gebaut im Jahre 1910 als Friedhofskapelle.

GPS: 49°45'33"N 18°40'51"E

(KE) Fialiálny kostol Svätej Trojice v Bažanoviciach, 1978–1981.

Kościół fialiálny Świętej Trójcy w Bażanowicach – 1978–1981.

The Filial Church of the St. Trinity in Bażanowice – 1978–1981.

Filialkirche der Heiligen Dreifaltigkeit in Bazanowitz, 1978–1981.

(KE) Fialiálna kaplnka v Gumnach, r. 1863 bola postavená evanjelická škola, v rokoch 1980–1981 oprava hlavnej sály a budova sa stala kaplnkou.

Fialiálna kaplica v Gumnach – 1863 r. wybudowano szkołę ewangelicką, w latach 1980–1981 remont głównej sali i budynek stał się kaplicą.

The Filial Chapel in Gumna, in 1863 a Lutheran school was built, in the years 1980–1981 the reconstruction of the main hall and the building became a chapel.

Filialkapelle in Gumna, im Jahre 1863 wurde evangelische Schule gebaut, in den Jahren 1980–1981 Rekonstruktion der Haupthalle und das Gebäude wurde eine Kapelle.

GPS: 49°46'18,4"N 18°41'31,6"E

(KE) Fialiálny kostol v Hažlachu, 1872–1873 stavba cintorínskej kaplnky, 2001–2002 posledná výstavba

Fialiálny kościół w Hażlachu – 1872–1873 budowa kaplicy cmentarnej, 2001–2002 ostatnia rozbudowa.

The Filial Church in Hażlach, 1872–1873 building of a graveyard chapel, 2001–2002 the last building work.

Cieszyn Fialiálny kostol v Ogrodzonia, fialiálny kościół w Ogrodzonia, the Filial Church in Ogrodzonia, Fialialkirche in Ogrodzonia, GPS: 49°46'07"N 18°43'30"E

Fialialkirche in Haslach, 1872–1873
Bau der Friedhofskapelle, 2001–2002
letzter Aufbau.

(KE) Fialiálny kostol v Ogrodzonia, r. 1876
stavba cintorínskej kaplnky, 2005–
2006 na mieste kaplnky nový kostol.

Fialiálny kościół w Ogrodzonia –
1876 r. budowa kaplicy cmentarnej,
2005–2006 na miejscu kaplicy nowy
kościół.

The Filial Church in Ogrodzonia,
in 1876 building of a graveyard chapel,
2005–2006 in the place of the chapel
a new church.

Fialialkirche in Ogrodzonia, im Jahr
1876 Bau der Friedhofskapelle,
2005–2006 an der Stelle der Kapelle
entstand eine neue Kirche.

(KE) Fialiálny kostol Jána Krstiteľa v Puńco-
ve, r. 1869 wymurowanie cintorínskej
kaplnky, 1983–1990 stavba kostola

Fialiálny kościół Jana Chrzciciela
w Puńcowie – 1869 r. wymurowanie
kaplicy cmentarnej, 1983–1990 budo-
wa kościoła.

The Filial Church of John the Bap-
tist in Puńcovo, in 1869 a graveyard
chapel was built in brick, 1983–1990
building of the church.

Johannes der Täufer Fialialkirche in
Punzau, 1869 Ausmauerung der Fried-
hofskapelle, 1983–1990 Kirchenbau.

(KE) Fialiálny kostol apoštolov Petra a Pavla
v Zamarskach, 1883–1892 bola posta-
vená cintorínska kaplnka, 1989–1991
posledná výstavba.

Fialiálny kościół apoštolów Piotra
i Pawła w Zamarskach – 1883–1892
wybudowano kaplicę cmentarną,
1989–1991 ostatnia rozbudowa.

The Filial Church of Peter and
Paul the Apostles in Zamarske, in
1883–1892 a graveyard chapel was

Cieszyn Fialiálny kostol Jána Krstiteľa v Puńcove, fialiálny kościół Jana Chrzciciela w Puńcowie, the Filial Church of John the Baptist in Puńcovo, Johannes der Täufer Fialialkirche in Punzau, GPS: 49°43'00"N 18°40'29"E

Cieszyn Múzeum Protestantizmu, Muzeum Protestan-
tyzmu, the Museum of Protestantism, das Museum des
Protestantismus, GPS: 49°44'41,70"N 18°38'12,30"E

Cieszyn Fialiálny kostol apoštolov Petra a Pavla
w Zamarskach, fialiálny kościół apostołów Piotra i Pawła
w Zamarskach, the Filial Church of Peter and Paul the
Apostles in Zamarske, Fialialkirche der Apostel Petrus
und Paulus in Zamarskach, GPS: 49°46'33"N 18°39'49"E

built, in 1989–1991 the last building
work.

Fialialkirche der Apostel Petrus und
Paulus in Zamarskach, 1883–1892
wurde eine Friedhofskapelle gebaut,
1989–1991 letzter Aufbau.

(M) Múzeum Protestantizmu – 2009 otvo-
renie múzea v Ježišovom kostole.

Múzeum Protestantyzmu – 2009
otwarcie muzeum w Kościele Jezuso-
wym.

The Museum of Protestantism –
in 2009 the opening of the museum
in the Church of Jesus.

Das Museum des Protestantismus
– 2009 Eröffnung des Museums in der
Jesuskirche.

(FE) Farský úrad, 1865, bývalé alumneum
(internát) dnes kancelária farnosti,
čítáreň historickej knižnice a archívu
B. R. Tschammera, farská knižnica,
redakcia Więści Wyższobramskich.
Urząd parafialny – 1865, dawne
Alumneum (internat) dziś biuro pa-

MÚZEUM PROTESTANTIZMU

tel.: +48 502 49 58 35
muzeumprotestantyzmu@
gmail.com
www.muzeum.cieszyn.org.pl

rafii, czytelnia zabytkowej Biblioteki i Archiwum im. B.R. Tschammera, biblioteka parafialna, redakcja Wieści Wyższobramskich.

A parish office, 1865, a former dormitory, today the parish's office, the reading room of the Historical Library and Archive of B. R. Tschammer, the parish library, the Editorial Office Wieści Wyższobramskich.

Pfarramt, 1865, ehemaliges Alumneum (Internat) heute Pfarramt, Lesesaal der historischen Bibliothek und des Archivs B. R. Tschammer, Pfarrbibliothek, Redaktion Wieści Wyższobramskich.

GPS: 49°44'45,5"N 18°38'11,0"E

FE Dom farára tzv. „proboszczowka“, 1713–1714.

Dom proboszcza tzw. „proboszczówka“ – 1713–1714.

The parson's house, the so-called „proboszczowka“, 1713–1714.

Das Pfarrhaus sog. „proboszczowka“, 1713–1714.

GPS: 49°44'44,2"N 18°38'09,5"E

CE Materská škola evanjelického združenia, stará evanjelická škola zvaná Pajta z r. 1725.

Przedszkole Towarzystwa Ewangelickiego – stara szkoła ewangelicka zwana pajtą z 1725 r.

A kindergarden of a Lutheran association, an old Lutheran school called Pajta from the year 1725.

Kindergarten des evangelischen Vereins, alte evangelische Schule aus dem Jahre 1725 als Pajta genannt.

GPS: 49°44'41,8"N 18°38'08,3"E

CE Základná škola evanjelickej spoločnosti – bývalé evanjelické gymnázium z r. 1869.

Szkoła Podstawowa Towarzystwa

Ewangelickiego – dawne gimnazjum ewangelickie z 1869 r.

An elementary school of a Lutheran association – a former Lutheran grammar school from the year 1869.

Grundschule der evangelischen Gesellschaft – ehemaliges evangelisches Gymnasium aus dem Jahre 1869.

GPS: 49°44'44,9"N 18°38'10,0"E

CE Gymnázium a všeobecno-vzdelávacie lýceum evanjelickej spoločnosti, rohová kamenná budova z 19. storočia na ul. H. Sienkiewicza, po 1. svetovej vojne evanjelický internát (internát) pre dievčatá.

Gymnazjum i Liceum Ogólnokształcące Towarzystwa Ewangelickiego – narożna kamienica z XIX wieku na ul. H. Sienkiewicza, po I wojnie światowej ewangelicki internat (internat) dla dziewcząt.

A grammar school and comprehensive seminary of a Lutheran association, a corner brick building from the 19th century in the street. of H. Sienkiewicza, after the First World War a Lutheran dormitory for girls.

Gymnasium und allgemeinbildendes Lyzeum der evangelischen Gesellschaft, Ecksteingebäude aus dem 19. Jahrhundert an der Str. H. Sienkiewicz, nach dem Ersten Weltkrieg das evangelische Alumnat (Internat) für Mädchen.

GPS: 49°44'39,5"N 18°38'08,0"E

CE Bývalá Všeobecná nemocnica evanjelického zboru v Tešine (dnes Sliezska nemocnica), 1892.

Dawny Szpital Powszechny Zboru Ewangelickiego w Cieszynie (dziś Szpital Śląski), 1892.

The former General hospital of the Lutheran Corps in Cieszyn (today the Silesian Hospital), 1892.

Ehemaliges Krankenhaus der evangelischen Gemeinde in Teschen (jetzt Silesisches Krankenhaus), 1892.

GPS: 49°44'45,3"N 18°38'21,4"E

CE Kňaz Juraj Tranovský (*27. 3. 1592, Tešín, †29. 5. 1637, Liptovský Mikuláš), evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, autor evanjelického spevníka *Cithara sanctorum*, ktorý mu priniesol meno „slovanského Luthera“.

Ewangelicki ksiądz, pisarz religijny, autor śpiewnika ewangelickiego *Cithary sanctorum*, który przyniósł mu miano „słowiańskiego Lutra“.

A Lutheran priest, religious writer, the author of the Lutheran songbook *Cithara sanctorum* which earned him the name of “Slavic Luther”.

Evangelischer Priester, religiöser Schriftsteller, Autor des evangelischen Gesangbuchs *Cithara Sanctorum*, der ihm den Namen „slawischer Luther“ brachte.

CE Pomník kňaza Juraja Tranovského v malom parku na Kostolnom námestí, 1992.

Pomnik ks. Jerzego Trzanowskiego na skwerze na placu Kościelnym – 1992.

The Memorial of the Priest Juraj Tranovský in a small park on the Church square.

Denkmal des Priesters Juraj Tranovsky im kleinem Park auf dem Kirchplatz 1992.

GPS: 49°44'42,8"N 18°38'11,6"E

CE Pamätná tabuľa na kamennom dome pri ul. Starý Targ 1, na tomto mieste stál rodný dom kňaza Juraja Tranovského, 1992.

Pamiętnikowa tablica na kamienicy przy ul. Stary Targ 1, w miejscu tym stał dom rodzinny ks. Jerzego Trzanowskiego, 1992

The memorial tablet on a stone house by the street Starý Targ 1, the birth house of the priest Juraj Tranovský stood in this place, 1992.

Gedenktafel auf dem Steinhaus an der Str. Stary Targ 1, an diesem Ort stand das Haus des Priesters, Juraj Tranovsky, 1992.

GPS: 49°44'56,6"N 18°37'51,8"E

ČISOVNICA (dedina v obci Golezów)

Cisownica (wieś w gminie Golezów) | Čisovnica (a village in the municipality of Golezów) | Cisownica – Zieslowitz (Ortschaft in der Gemeinde Golezów)

CE 358 m n. m. | **CE** 1716 (2011) | **CE** 1305 |

GPS: 49°43'22"N 18°45'41"E

CE 1986, osamostatnenie sa filiálky od farnosti v Ustroni. Usamodzielnienie filiału od parafii w Ustroniu. The branch became independent from the parish in Ustron. Trennung der Filiale von der Pfarrei in Ustron.

CISOWNICA

+48 33 858 60 81
+48 502 73 44 07
mail: cisownica@luteranie.pl
www.cisownica.luteranie.pl
www.golezow.pl

Cisownica Kostol Jána Krstiteľa, kościół Jana Chrzcziciela, the Church of John the Baptist, Johannes-der-Täufer-Kirche, GPS: 49°42'57"N 18°45'33"E

KE 1976–1981 Kostol Jána Krstiteľa.
Kościół Jana Chrzcziciela.
The Church of John the Baptist.
Johannes-der-Täufer-Kirche.

KE Cintorínska kaplnka, r. 1910, cintorín z r. 1849.

Kaplica cmentarna – 1910 r., cmentarz z 1849 r.

A graveyard chapel, in 1910, a graveyard from the year 1849.

Die Kapelle, 1910, Friedhof aus dem Jahr 1849.

FE Farský dom, dom parafialny, a parish home, das Pfarrhaus,
GPS: 49°42'58.2"N 18°45'31.1"E

ME Hostovské izby, 2 izby 4 lôžkové, apartmán s kuchynským vybavením, ihrisko, gril, prakovisko.
Pokoje gošcinne, 2 pokoje 4 osobowe

oraz apartament z zapleczem kuchennym, plac zabaw, boisko, grill, parking.

The guest rooms, 2 rooms with 4 beds and also a suite with a kitchen, a place for entertainment, a playground, a grill, a car park.

Gästezimmer, 2 Vierbettzimmer und auch ein Apartment mit Küche, Ort für Unterhaltung, Spielplatz, Grill, Parkplatz.

PE **Jura Gajdzica** (*1777 Malá Čisovnica, †1840 Malá Čisovnica) – sedliak, bibliofil, kronikár, uznávaný za tvorcu prvého poľského roľníckeho exlibrisu.

- Pamätná izba Juraja Gajdzicu,
GPS: 49°42'59,9"N 18°46'16,1"E

Chłop bibliofil, pamiętnikarz, uznawany za twórcę pierwszego polskiego exlibrisu chłopskiego.

Izba Pamięci Jury Gajdzicy, GPS: 49°42'59,9"N 18°46'16,1"E

Cisownica Cintorínska kaplnka, kaplica cmentarna, a graveyard chapel, die Kapelle, GPS: 49°42'57,3"N 18°45'57,2"E

A peasant, bibliophile, chronicler, acknowledged as the creator of the first Polish peasant exlibris.

The memorial room of Juraja Gajdzicu,
GPS: 49°42'59,9"N 18°46'16,1"E

Bauer Bibliophile, Chronist, anerkannt als der Bauer, Bibliophiler, Chronist, anerkannt als der Schöpfer des ersten polnischen bäuerlichen Exlibris.
Der Gedenkraum von Jura Gajdzica,
GPS: 49°42'59,9"N 18°46'16,1"E

CZECHOWICE-DZIEDZICE

🏠 239–312 m n. m. | 📞 35 725 (2016) | 📄 1305 |
GPS: 49°54'40,79"N 19°00'27,00"E

Prvá zmienka v prameňoch pochádza okolo r. 1305. Mestské práva v r. 1950.

Pierwsza wzmianka w źródłach pochodzi z ok. 1305 r. Prawa miejskie w 1950 r.

HOSŤOVSKÉ IZBY

+48 502 73 44 07
marek.twardzik@luteranie.pl
43-440 Golezów
Cisownica
ul. Cisowa 128
GPS: 49°42'58,1"N 18°45'31,1"E

CZECHOWICE-DZIEDZICE

+48 32 215 28 68
mail: czechowice@luteranie.pl
www.czechowice.luteranie.pl
www.czechowice-dziedzice.pl

Czechowice-Dziedzice Kaplnka, kaplica, A chapel, die Kapelle, GPS: 49°54'48"N 19°00'31"E

Drogomyśl Kostol, kościół, a church, die Kirche, GPS: 49°52'10,50"N 18°45'33,00"E

The first mention in the sources dates back to the year 1305. Town privileges acquired in the year 1950.

Die erste Erwähnung in den Quellen stammt um das Jahr 1305. Stadtrechte im Jahr 1950.

- ★ 1969, osamostatnienie sa filiálky od farnosti v Bielsku. Usamodzielnienie filiału od parafii w Bielsku. The branch became independent from the parish in Bielsko. Trennung der Filliale von der Pfarrei in Bielsko.

(KE) Kaplnka, kaplica, a chapel, die Kapelle, 1910–1911.

Drogomyśl Kostol, kościół, a church, die Kirche, GPS: 49°52'10,50"N 18°45'33,00"E

DROGOMYŚL (dedina v obci Strumień)

Drogomyśl (wieś w gminie Strumień) | Drogomyśl (a village in the municipality of Strumień) | Drogomyśl (Ortschaft in der Gemeinde Strumień)

📏 264 m n. m. | 🗳️ 2181 (2011) | 📄 1452 | GPS: 49°52'09,53"N 18°45'24,13"E

- ★ 16. stor. do polovice 17. storočia, založenie farnosti v r. 1787. XVI w. do połowy XVII w., erygowanie parafii 1787 r. The 16th century to the middle of the 17th century, the founding of the parish in the year 1787. Das 16. Jhr. bis Hälfte des 17. Jhrs., Einrichtung der Pfarrei im Jahre 1787.

DROGOMYŚL

+48 33 857 21 23
mail: drogomyśl@luteranie.pl
www.drogomyśl.luteranie.pl
www.strumien.pl

- (KE)** Kostol, 1788–1797, počas 2. svetovej vojny zničený, obnovený v r. 1951.
Kościół – 1788–1797, podczas II wojny światowej zniszczony, odbudowany w 1951 r.

A church, 1788–1797, destroyed during the Second World War, rebuilt in the year 1951.

Kirche, 1788–1797, während des Zweiten Weltkriegs zerstört, restauriert im Jahre 1951.

- (KE)** Filiálny kostol Zmŕtvychvstania Pána v Pruchnej, 1892–1893 cintorínska kaplnka, počas 2. svetovej vojny zničená, obnovená v r. 1945, výstavba a oprava r. 1973 a 1987, povýšenie kaplnky do rangu kostola v r. 1991.

Filialny kościół Zmartwychwstania Pańskiego w Pruchnej – 1892–1893 kaplica cmentarna, podczas II wojny światowej zniszczony, odbudowany

Drogomyśl Filiálny kostol Zmŕtvychvstania Pána v Pruchnej, filialny kościół Zmartwychwstania Pańskiego w Pruchnej, the Filial Church of the Resurrection of the Lord in Pruchná, Filiationkirche Auferstehung des Herrn in Pruchna, GPS: 49°51'59"N 18°41'55"E

Drogomyśl Modlitebňa v Bakove, dom modlitwy w Bąkowie, a chapel in Bakove, Gebetsraum in Baków, GPS: 49°53'59"N 18°44'00"E

w 1945 r., rozbudowa i remont 1973 i 1987 r., podniesienie kaplicy do rangi kościoła w 1991 r.

The Filial Church of the Resurrection of the Lord in Pruchná, 1892–1893 a graveyard chapel, destroyed during the Second World War, rebuilt in the year 1945, reconstruction and reparation in the year 1973 and 1987, elevation of the chapel into the status of a church in 1991.

Filialkirche Auferstehung des Herrn in Pruchna, 1892–1893 Friedhofskapelle, während des Zweiten Weltkriegs zerstört, restauriert im Jahre 1945, Aufbau und Rekonstruktion im Jahre 1973 und 1987, Beförderung der Kapelle in den Rang der Kirche im Jahre 1991.

- (KE)** 2000–2004 Modlitebňa v Bakove.
Dom modlitwy w Bąkowie.
A chapel in Bakove.
Gebetsraum in Baków.

- (FE)** Farské centrum „Effata“ v Drogomyšli, r. 1809, škola a fara, v časoch 2. svetovej vojny zničené, obnovené po vojne, v r. 2010–2014 na mieste domu bolo postavené nové farské centrum.

Centrum Parafialne „Effata“ w Drogomyślu – 1809 r., szkoła i plebania, w czasach II wojny światowej zniszczony, odbudowany po wojnie, w 2010–2014 na miejscu budynku wybudowano nowe centrum parafialne.

The parish centre „Effata“ in Drogomyśl, in 1809, a school and a parsonage, destroyed during the Second World War, rebuilt after the war, in the years 2010–2014 a new parish centre was built in the place of the house.

Pfarrzentrum „Effata“ in Drogomyśl, Jahr 1809, Schule und Pfarrhaus, in Zeiten des zweiten Weltkriegs zerstört, restauriert nach

dem Krieg, in den Jahren 2010–2014 an dem Ort des Hauses wurde das neue Gemeindehaus gebaut.

GPS: 49°52'11,9"N 18°45'31,7"E

- (FE)** 2005, farský dom v Pruchnej.
Dom parafialny w Pruchnej.
A parish home in Pruchná.
Das Pfarrhaus in Pruchna.
GPS: 49°51'58,7"N 18°41'54"E

DZIEGIELÓW (dedina v obci Golezów)

Dziegielów (wieś w gminie Golezów) | Dziegielów (a village belonging to the community of municipalities (gminy) of Golezów) | Dziegielów (diese Ortschaft gehört in die Gemeinde Golezów)

↗ 326 m n. m. | ↑ 1411 (2011) | 📄 1305 |
GPS: 49°43'23"N 18°42'17"E

- ★ 2005 r., osamostatnienie sa filiálky od farnosti v Tešine.
Usamodzielnienie filiału od parafii w Cieszynie.
The branch became independent from the parish in Cieszyn.
Trennung der Filiale von der Pfarrei in Teschen.

DZIEGIELÓW

+48 33 852 90 64
mail: dziegielow@luteranie.pl
www.dziegielow.luteranie.pl
www.golezow.pl

Dzięgielów Kościół „Eben-Ezer”, kościół „Eben-Ezer”, the Church „Eben-Ezer”, die Kirche „Eben-Ezer”,
GPS: 49°43'38"N 18°41'32"E

- KE** Kościół „Eben-Ezer”, r. 1927, prezbiteria drewnianego pawilonu na kaplicę w r. 1960 a neskôr kościół.
Kościół „Eben-Ezer” – 1927 r., przebudowa drewnianego pawilonu na kaplicę w 1960 r., później kościół.
The Church „Eben-Ezer”, 1927, in 1960 reconstruction of a wooden pavilion into a chapel and later a church.
Kirche „Eben-Ezer”, 1927, J. 1960 Rekonstruktion des Holzpavillons auf die Kapelle und später Kirche.
- KE** 1977–1980, Kaplnka w ewangelickom Dome starostliwości „Emaus”.
Kaplica w Ewangelickim Domu Opieki „Emaus”.
A chapel in the Lutheran nursing home „Emaus”.
Kapelle im evangelischen Haus der Pflege „Emaus”.

- FE** Farské centrum „Salem”, 1964–1967, kúpa a premena „Salem” na Dom sestier dôchodkyň, 2005 odovzdanie novovzniknutej farnosti v Dzięgielowie ženským diakonátom „Eben-Ezer”.
Centrum parafialne „Salem” – 1964–1967, zakup i przystosowanie na Dom Sióstr Emerytek „Salem”, 2005 przekazanie nowo powstałej parafii w Dzięgielowie przez Diakonat Żeński „Eben-Ezer”.
The parish centre „Salem”, 1964–1967, the purchase and transformation of „Salem” into a senior sisters home, in 2005 the handover of the newly created parish in Dzięgielowie to female diaconesses „Eben-Ezer”.
Pfarrzentrum „Salem”, 1964–1967, Kauf und Anpassung „Salem” an das Haus der Schwestern - Rentnerinnen, 2005 Übergabe der neu gebauten

Dzięgielów Kaplnka w ewangelickom Dome starostliwości „Emaus”, kaplica w Ewangelickim Domu Opieki „Emaus”, a chapel in the Lutheran nursing home „Emaus”, Kapelle im evangelischen Haus der Pflege „Emaus”,
GPS: 49°43'35,6"N 18°41'29,4"E

- Pfarrei in Dzięgielowie an Frauen - Diakonat „Eben-Ezer”.
GPS: 49°43'35,4"N 18°41'29,4"E
- KE** Ženský diakonát „Eben-Ezer” Ewangelickej cirkvi augsburského vyznania v Poľsku – Jediný v Poľsku.
Diakonat Żeński „Eben-Ezer” Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP – jedyny w Polsce.
The Female Diaconate „Eben-Ezer” of the Lutheran Church of Augsburg Confession in the Polish Republic. - the only one in Poland.
Frauen – Diakonat „Eben-Ezer” der evangelischen Kirche Augsburgischen Bekenntnisses in der Polnischen Republik - einziges Diakonat in Polen.
- KE** Ženský diakonát „Eben-Ezer” v Dzięgielowie, r. 1923 ženský diakonát bol

- założony pri opatrovatelských zariadeniach „Eben-Ezer”.
Diakonat Żeński „Eben-Ezer” w Dzięgielowie – 1923 r., diakonat żeński założono przy Zakładach Opiekuńczych „Eben-Ezer”.
The Female Diaconate „Eben-Ezer” in Dzięgielowie, in 1923 the female diaconate was founded by the nursing facilities of „Eben-Ezer”.
Frauen - Diakonat „Eben-Ezer” in Dzięgielowie, J. 1923 Frauen – Diakonat wurde neben den Pflegeeinrichtungen eingerichtet „Eben-Ezer”.
GPS: 49°43'34,8"N 18°41'35,4"E
- KE** 1977–1980 Ewangelický opatrovatelský dom „Emaus”, opatrovatelská inštitúcia pre seniorov.
Ewangelicki Dom Opieki „Emaus”, instytucja opiekuńcza seniorów.

The Lutheran nursing home „Emaus“, a nursing institution for seniors.

Evangolisches Pflegeheim „Emaus“, Pflegeheim für Senioren.

GPS: 49°43'35,6"N 18°41'29,4"E

- Evanjelický opatrovatelský dom „Emaus 2“, 1922, zo začiatku evanjelický detský dom, v r. 1997 prestavba na opatrovatelský dom.

Ewangelicki Dom Opieki „Emaus 2“ – 1922, początkowo ewangelicki dom dziecka, w 1997 r. przebudowa na dom opieki.

The Lutheran nursing home „Emaus 2“, in 1922, at the beginning a Lutheran child home, in 1997 reconstructed into a nursing home.

Evangolisches Pflegeheim „Emaus 2“, 1922, am Anfang das Evangelische Kinderhaus, im Jahre 1997 Umbau zum Pflegeheim.

GPS: 49°43'37,6"N 18°41'25,6"E

- Centrum mise a evanjelizácie evanjelicko-augsburskej cirkvi v PR – r. 1997, sídlo v Dzięgielowie. Vedenie biblickej školy, školení, táborov.

Centrum Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP - 1997 r., siedziba w Dzięgielowie. Prowadzenie Szkoły Biblijnej, szkoleń, obozy.

The Missionary and Evangelisation Centre of the Lutheran Church of Augsburg Confession in the Polish Republic. - in 1997, residence in Dzięgielowie. Organisation of biblical schools, trainings, camps.

Missions- und Evangelisches Zentrum der evangelischen Kirche Augsburgischen Bekenntnisses in PLR - J. 1997, Sitz in Dzięgielowie. Die Leitung der Bibelschule, Seminare und Camps.

GPS: 49°43'15,9"N 18°42'24,9"E

- Evanjelizačný týždeň v Dzięgielowie, r. 1950, pôvodne v Miechowe neskôr od r.1958, v Dzięgielowie, od r. 1983, pod stanom, ktorý môže ubytovať okolo 1500 osôb.

Tydzień Ewangelizacyjny w Dzięgielowie – 1950 r., pierwotnie w Miechowie później od 1958 r., w Dzięgielowie, od 1983 r., pod namiotem mogącym pomieścić ok. 1500 osób.

The Evangelisation Week in Dzięgielowie, in 1950 originally in Miechów, later from the year 1958 in Dzięgielowie, from the year 1983 under a tent which can accommodate cca 1500 persons.

Evangelisationswoche in Dzięgielowie, J. 1950, ursprünglich in Miechów, später von dem Jahr 1958, in Dzięgielowie, von dem J. 1983, unter dem Zelt, wohin sich ungefähr 1500 Leute sammelndrängen.

Leszna Góra Lesný kostol Spowiedzisko, leśny kościół Spowiedzisko, the forest church of Spowiedzisko, Waldkirche Spowiedzisko, GPS: 49°41'42"N 18°45'68"E

GOLEŠOV

Goleszów (Golleschau)

⚓ 320–450 m n. m. | 🏠 4247 (2011) | 📄 1223 |

GPS: 49°44'06"N 18°44'11"E

- ★ 16. stor. do r. 1654, založenie farnosti r. 1785. XVI w. do 1654 r., erygowanie parafii 1785 r. The 16th century to the year 1654, the founding of the parish in 1785. 16. Jhr. von dem Jahre 1654, Gründung der Pfarrei im Jahre 1785.

- **KE** Lesný kostol Spowiedzisko, 1654–1781, nachádza sa v podlesí Leśnej Hornej na úpätí štítu Malá Čantória (866 m n. m.).

Leśny kościół Spowiedzisko – 1654–1781, znajduje się na Podlesiu w Lesznej Górnej u podnóża szczytu Mała Czantoria (866 m n.p.m.).

The forest church of Spowiedzisko, 1654–1781, it is located at the slopes of Leśná Horná at the foot of the peak Little Čantória (866 m.a.s.l.).

Waldkirche Spowiedzisko, 1654–1781, befindet sich auf einem Waldweg Leszna Góra am Fuß der Bergespitze Mała Czantoria (866 m n. m.).

GOLESZÓW

+48 33 852 81 04
+48 33 852 79 30
mail: goleszow@luteranie.pl
www.goleszow.luteranie.pl
www.goleszow.pl

Goleszów Filiálny kostol v Godžišove, filiálny kościół w Godziszowie, a filial church in Godžišove, Filialkirche in Godziszów, GPS: 49°45'30,4"N 18°45'23,1"E

Góleszów Kostol, kościół, a church, die Kirche,
GPS: 49°44'09,9"N 18°44'36,4"E

KE Kostol, r. 1785, drevená modlitebňa, okolo r. 1793, r. 1805 murovaný, 1850–1851 veža, 1877–1878 výstavba kostola.

Kościół – 1785 r., drewniany dom modlitwy, 1793-ok. 1805 murowany, 1850–1851 wieża, 1877–1878 rozbudowa kościoła.

A church, in 1785, a wooden chapel, around the year 1793, in 1805 built in brick, 1850–1851 a tower, 1877–1878 construction of the church.

Die Kirche, J. 1785, ein Gebetsraum aus Holz, um das Jahr 1793, J. 1805 gemauert, 1850–1851 Turm, 1877–1878 Aufbau der Kirche.

KE Filiálny kostol v Godžišove, r. 1926, zo začiatku cintorínska kaplnka.

Filiálny kościół w Godziszowie – 1926 r., początkowo kaplica cmentarna.

A filial church in Godžišove, in 1926 at the beginning a graveyard chapel.

Filialkirche in Godziszów, J. 1926, am Anfnag Friedhofskapelle.

Góleszów Filiálny kostol Svätej Trojice v Lešnej Hornej, filialny kościół Świętej Trójcy w Lešnej Górnej, A filial church of the Saint Trinity in Lešná Horná, Filialkirche der Heiligen Dreifaltigkeit in Leszna Górna,
GPS: 49°41'39"N 18°43'08"E

Góleszów Filiálny kostol v Kieselowe, filialny kościół w Kieselowie, A filial church in Kieselowe, Filialkirche in Kieselow, GPS: 49°46'13"N 18°45'15"E

KE Filiálny kostol v Kieselove, r. 1914, pôvodne cintorínska kaplnka, r. 1986, výstavba kostol.

Filiálny kościół w Kieselowie – 1914 r., pierwotnie kaplica cmentarna, 1986 r., rozbudowa na kościół.

A filial church in Kieselowe, in 1914 originally a graveyard chapel, in 1986

Góleszów Ffiliálny kostol v Kozákovicach Dolných, filialny kościół w Kozakowicach Dolnych, A filial church in Kozákovice Dolné, Filialkirche in Kozakowice Dolne, GPS: 49°44'51"N 18°46'24"E

building of the church.

Filialkirche in Kieselow, J. 1914, ursprünglich eine Friedhofskapelle, J. 1986, Aufbau der Kirche.

KE Filiálny kostol v Kozákovicach Dolných, r. 1935, pôvodne cintorínska kaplnka.

Filiálny kościół w Kozakowicach Dolnych – 1935 r., pierwotnie kaplica cmentarna.

A filial church in Kozákovice Dolné, in 1935 originally a graveyard chapel.

Filialkirche in Kozakowice Dolne, J. 1935, ursprünglich eine Friedhofskapelle.

KE Filiálny kostol Svätej Trojice v Lešnej Hornej, 1999–2005.

Filiálny kościół Świętej Trójcy w Lešnej Górnej – 1999–2005.

A filial church of the Saint Trinity in Lešná Horná, 1999–2005.

Filialkirche der Heiligen Dreifaltigkeit in Leszna Górna, 1999–2005.

FE Farský dom, dom parafialny, a parish house, das Pfarrhaus, 1975–1978. GPS: 49°44'10,4"N 18°44'34,9"E

FE Bývalá fara, prelom 18. a 19. stor. Dawna plebania – przełom XVIII i XIX w.

A former parsonage, at the turn of the 18th and 19th century.

Ehemalige Pfarrei, Wende des 18. und 19. Jhrs. GPS: 49°44'10,9"N 18°44'36,1"E

ISTEBNA

📍 590–620 m n. m. | 📍 5142 (2017) | 📄 1621 |
GPS: 49°33'50"N 18°53'38"E

- ★ 1967, osamostatnienie sa filiálky od farnosti vo Wisle. Usamodzielnienie filiału od parafii w Wiśle. The branch became independent from the parish in Wisla. Trennung der Filliale von der Pfarrei in Wisla.

ⓀE Kostol, Kościół, A church, Kirche, 1927–1930.

ⓁE Farský dom, dom parafialny, A parish house, Pfarrhaus, 1984, GPS: 49°33'30"N 18°55'07"E.

🏠 Penzión ponúka 10 izieb s kapacitou 27 miest, sociálne zariadenia, jedáleň, kuchyňa, konferenčná a relaxačná miestnosť.

Dom Gościnnie oferuje 10 pokoi gościnnych z 27 miejscami, zaplecze sanitarne, jadalnię, kuchnię, salę konferencyjno-wypoczynkową.

Istebna Kostol, kościół, a church, die Kirche, GPS: 49°33'30"N 18°55'06"E

Jaworze Lesný kostol, leśny kościół, a forest church, Waldkirche, GPS: 49°46'30"N 18°57'29"E

ISTEBNA

+48 33 855 60 28
mail: istebna@luteranie.pl
www.istebna.luteranie.pl
www.istebna.eu

The pub offers 10 guest rooms with 27 beds, sanitary equipment, kitchen, a conference and relaxation hall.

Die Gaststätte bietet 10 Gästezimmer mit 27 Sitzplätzen, Sanitäreinrichtung, Esszimmer, Küche, Konferenz- und Entspannungssaal.

JAVORE | JAWORZE

📍 376 m n. m. | 📍 6786 (2011) | 📄 1305 |
GPS: 49°47'35"N 18°57'01"E

- ★ 16. stor. do r. 1654, založenie farnosti r. 1782. XVI w. do 1654 r., erygowanie parafii 1782 r. The 16th century to the year 1654, the founding of the parish in 1782. 16. Jahr. bis Jahre 1654, Gründung der Pfarrei im Jahre 1782.

ⓀE 1654–1782 *Lesný kostol*, na strmom svahu Vysokého. Leśny kościół, na stromym stoku Wysokiego. A forest church, at the steep slope of Vysoký. Waldkirche, auf dem steilen Hang. (756 m n. m.)

HOSTINEC ISTEBNA

+48 601 87 11 00
alfred.staniek@luteranie.pl
43-470 Istebna 1023
GPS: 49°33'30"N 18°55'07"E

JAWORZE

+48 33 817 22 79
mail: jaworze@luteranie.pl
www.jaworze.luteranie.pl
www.jaworze.pl

Jaworze Filiálna kaplnka v Świątoszówce, filialna kaplica w Świątoszówce, a filial chapel in Świątoszówce, Filialkapelle in Świątoszów, GPS: 49°48'13,0"N 18°53'29,5"E

- KE** Kostol, 1782–1786 pôvodne modlitebňa, 1851–1852 veža, r. 1912 prestavba.
 Kościół – 1782–1786 pierwotnie dom modlitwy, 1851–1852 wieża, 1912 r. przebudowa.
 A church, 1782–1786 originally a chapel, 1851–1852 a tower, in 1912 reconstruction.
 Kirche, 1782–1786 ursprünglich ein Gebetsraum, 1851–1852 Turm, J. 1912 Umbau.
- KE** Filiálny kostol Zmŕtvychstania Pána v Jasienici, 1890–1891 pôvodne cintorínska kaplnka.
 Filialny kościół Zmartwychwstania Pańskiego w Jasienicy – 1890–1891 pierwotnie kaplica cmentarna.
 The Filial Church of the Resurrection of the Lord in Jasienica,

1890–1891 originally a graveyard chapel.
 Filialkirche der Auferstehung in Jasienica,
 1890–1891 ursprünglich eine Friedhofskapelle.

- KE** 1956 Filiálna kaplnka v Świątoszówce.
 Filialna kaplica w Świątoszówce.
 A filial chapel in Świątoszówce.
 Filialkapelle in Świątoszów.
- FE** Farský dom, r. 1794 pôvodne škola, 19. stor. prestavba.
 Dom parafialny – 1794 r. pierwotnie szkoła, XIX przebudowa.
 A parish house, in 1794 originally a school, in the 19th century under reconstruction.
 Pfarrhaus, J.1794 ursprünglich Schule, 19. Jhr. Umbau.
 GPS: 49°47'42,9"N 18°56'45,2"E
- FE** Fara, koniec 18. stor. prestavba v 19. stor.
 Plebania – koniec XVIII w., przebudowa w XIX w.
 A parsonage, the end of the 18th century, under reconstruction in the 19th century.
 Die Pfarrei, Ende des 18. Jhrs., Umbau im 19. Jhr.
 GPS: 49°47'42,6"N 18°56'47,8"E

MEDZIRIEČIE (dedina v obci Jasenica)

Międzyrzecze (wieś w gminie Jasienica) | Medziriečie
 (a village in the municipality of Jasenica) | Międzyrzecze
 (Ortschaft in der Gemeinde Jasienica)

🏠 286 m n. m. | 📅 2454 (2011) | 📄 1305 |
 GPS: 49°50'20"N 18°56'25"E

- ★ 1565–1654, założenie farnosti r. 1866.
 Erygowanie parafii 1866 r.
 The founding of the parish in 1866.
 Gründung der Pfarrei im Jahre 1866.

- KE** Kostol, Kościół, A church, Kirche, 1864–1866.
- KE** Filiálna kaplnka v Mazańcovicách – 1928–1930.
 Kaplica filialna w Mazańcovicach.
 A filial chapel in Mazańcovicách.
 Filialkapelle in Mazańcowiec.

Międzyrzecze Kostol, kościół, a church, die Kirche,
 GPS: 49°50'49,8"N 18°56'27,4"E

MIĘDZYRZECZE

+48 33 815 55 23
 miedzyrzecze@luteranie.pl
 www.miedzyrzecze.luteranie.pl
 www.jasienica.pl

Międzyrzecze Filiálna kaplnka v Mazańcovicách, kaplica filialna w Mazańcovicach, a filial chapel in Mazańcovicách, Filialkapelle in Mazańcovice,
GPS: 49°51'33,2"N 18°58'48,4"E

(FE) Farský dom, dom parafialny, a parish house, das Pfarrhaus. GPS: 49°50'49,0"N 18°56'29,3"E

SKOČOV | SKOCZÓW

✚ 282–380 m n. m. | 📍 14 504 (2017) | 📄 1327 |
GPS: 49°48'12"N 18°47'23"E

Najstaršia v prameňoch zachovaná zmienka o sídle je z r. 1327. Mestské práva okolo 14 stor.

Najstarsza zachowana w źródłach wzmianka o miejscowości pochodzi z 1327 r. Prawa miejskie ok. XIV w.

The oldest preserved record is from the year 1327. Town privileges in the around 14th cent.

Die älteste erhaltene Erwähnung stammt aus Jahre 1327. Stadtrechte um das 14. Jhrs.

- ✚ 16. stor. do r. 1654, założenie farnosti r. 1865. XVI w. do 1654 r., erygowanie parafii 1865 r. The 16th century to the year 1654, the founding of the parish in 1865.

SKOCZÓW

+48 33 853 34 91
skoczow@luteranie.pl
www.skoczow.luteranie.pl
www.skoczow.pl

Skoczów Kostol Svätej Trojice, kościół Świętej Trójcy, the Church of the Saint Trinity, die Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit, GPS: 49°48'00"N 18°46'51"E

Skoczów Filiálny kostol Spasiteľa v Dębowcu, filialny kościół Zbawiciela w Dębowcu, the Filial Church of the Saviour in Dębowcu, Erlöser - Filialkirche in Dębowiec, GPS: 49°48'47"N 18°43'04"E

16. Jhr. bis Jahre 1654, Gründung der Pfarrei im Jahre 1865.

- (KE)** Kostol Svätej Trojice, 1863–1865. Kościół Świętej Trójcy. The Church of the Saint Trinity. Die Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit.
- (KE)** Filiálny kostol Spasiteľa v Denbowcu, r. 1869, zvonica, r. 1912, výstavba cintorínskej kaplnky, r. 2000, výstavba kostola. Filialny kościół Zbawiciela w Dębowcu – 1869 r., dzwonnica, 1912 r., rozbudowa kaplicy cmentarnej, 2000 r., rozbudowa na kościół. The Filial Church of the Saviour in Denbowcu, in 1869, a belfry, in 1912, the building of a graveyard chapel, in 2000 the building of a church. Erlöser - Filialkirche in Dębowiec, J. 1869, Glockenturm, J. 1912, Bau der Friedhofskapelle, J. 2000, Bau der Kirche.
- (KE)** Filiálny kostol v Pieršči, 1984–1989. Filialny kościół w Pierścicu. A filial church in Pierścica. Die Filialkirche in Piersciec.

Skoczów Filiálny kostol v Pieršči, filialny kościół w Pierścću, a filial church in Pieršča, Filialkirche in Piersciec, GPS: 49°50'27"N 18°49'40"E

Skoczów Filiálny kostol Zoslania svätého ducha v Simoradzu, filialny kościół Zesłania Ducha Świętego w Simoradzu, The Filial Church of the Descent of the Holy Spirit in Simoradzu, Entsendung des Heiligen Geistes – Filialkirche in Schimoradz, GPS: 49°48'38"N 18°45'25"E

KE Filiálny kostol Zoslania svätého ducha v Simoradzu – r. 1928, cinterínska kaplnka, od r. 1995 kostol.

Filialny kościół Zesłania Ducha Świętego w Simoradzu – 1928 r., kaplica cmentarna, od 1995 r. kościół.

The Filial Church of the Descent of the Holy Spirit in Simoradzu – in 1928 a graveyard chapel, from the year 1995 a church.

Entsendung des Heiligen Geistes – Filialkirche in Schimoradz – J. 1928, Friedhofskapelle, von dem Jahre 1995 Kirche.

FE Farský dom, dom parafialny, A parish house, Pfarrhaus, 1865, GPS: 49°48'12"N 18°47'23"E

B Bývalá evanjelická škola, 1870, dnes budova farnosti. Dawna szkoła ewangelicka – 1870, dziś budynek parafii. A former Lutheran school, 1870, today the building of the parish.

Ehemalige evangelische Schule, 1870, heute Pfarrhaus. GPS: 49°47'58.5"N 18°46'54.0"E

Ustroń Lesný kostol Kameň na Równicy, leśny kościół Kamień na Równicy, the forest church Stone on Równicy, Waldkirche Stein auf Równica, GPS: 49°43'48"N 18°51'02"E

USTROŃ | USTROŃ | USTRON

📍 350–995 m n. m. | 📞 16 017 (2016) | 📠 1305 |
GPS: 49°43'09"N 18°48'44"E

Najstarsia v prameňoch zachovaná zmienka o sídle je z r. 1305. Mestské práva v r. 1956

Najstarsza zachowana w źródłach wzmianka o miejscowości pochodzi z 1305 r. Prawa miejskie w 1956r.

The oldest preserved record is from the year 1305. Town privileges in the year 1956.

Die älteste erhaltene Erwähnung stammt aus dem 1305. Stadtrechte im Jahr 1956

★ 16. stor do r. 1654, založenie farnosti r. 1783. XVI w. do 1654 r., erygowanie parafii 1783 r. The 16th century to the year 1654, the founding of the parish in 1783. Das 16. Jahr. bis zum Jahre 1654, Gründung der Pfarrei im Jahre 1783.

KE Lesný kostol Kameň na Równicy, 1654–1782, svah hory Równica (884,6 m n. m.), poniže útulku po červej značke – hlavná beskydská trasa.

USTROŃ

+48 33 854 24 17
ustron@luteranie.pl
www.ustron.luteranie.pl
www.ustron.pl

Leśny kościół Kamień na Równicy – 1654–1782, zbocze góry Równica (884,6 m n.p.m.) poniżej schroniska przy czerwonym szlaku – Główny Szlak Beskidzki.

The forest church Stone on Równicy, 1654–1782, the slope of the mountain of Równica (884,6 m.a.s.l.), below the shelter by the red path, the main Beskids track.

Waldkirche Stein auf Równica, 1654–1782, der Hang des Berges Równica (884,6 m ü. M.), unten Heim auf dem roten Weg, der Haupt Beskydy - Weg.

(KE) Kostol apoštola Jakuba Staršieho, r. 1785, pôvodne drevená modlitebňa, 1835–1838 prestavaná na murovanú modlitebňu, 1865 pristavená murovaná veža.

Kościół ap. Jakuba Starszego – 1785 r., pierwotnie drewniany dom modlitwy, 1835–1838 zamieniony na murowany dom modlitwy, 1865 dobudowano murowaną wieżę.

The Church of Jacob the Older the Apostle, in 1785, originally a wooden chapel, in 1835–1838 transformed into a brick-walled chapel, in 1865 a brick tower was added.

Ustroń Kostol apoštola Jakuba Staršieho, kościół ap. Jakuba Starszego, The Church of Jacob the Older the Apostle, Jakobus der Ältere-Kirche, GPS: 49°43'28"N 18°48'23"E

Jakobus der Ältere-Kirche, J. 1785, ursprünglich ein Gebetsraum aus Holz, 1835–1838 gewechselt zu einem gemauerten Gebetsraum, 1865 wurde ein gemauerter Turm gebaut.

(KE) Filiálny kostol apoštola Matúša v Ustroni-Połane, 1979–1983.

Filiálny kościół ap. Mateusza w Ustroniu-Polanie.

The Filial Church of Matthew the Apostle in Ustroni-Połane.

Apostel Matthäus - Filialkirche in Ustroń Polana.

(KE) Filiálna kaplnka v Ustroni-Dobce, r. 2010.

Filialna kaplica w Ustroniu-Dobce. A filial chapel in Ustroni-Dobce. Filialkapelle in Ustroń-Dobce.

(FE) Farský dom, dom parafialny, a parish house, das Pfarrhaus, 1934.

GPS: 49°43'30.7"N 18°48'25.6"E

(FE) Farský dom, dom parafialny, a parish house, das Pfarrhaus, 1985.

GPS: 49°43'30.1"N 18°48'23.9"E

Ustroń Filiálny kostol apoštola Matúša v Ustroni-Polane, filiálny kościół ap. Mateusza w Ustroniu-Polanie, The Filial Church of Matthew the Apostle in Ustroni-Polane, Apostel Matthäus - Filialkirche in Ustroń Polana, GPS: 49°41'24"N 18°50'26"E

(B) Bývalá škola, 1. polovica 19. stor. Dawna szkoła – 1 poł. XIX w.

A former school, the first half of the 19th century. Ehemalige Schule, 1. Hälfte des 19. Jhrs.

GPS: 49°43'30,8"N 18°48'23,7"E

WIESZCZĘTA (obec Jasenica)

Wieszczęta (gmina Jasenica) | Wieszczęta (belonging to the community of municipalities of Jasenica) | Wieszczęta (Ortschaft in der Gemeinde Jasenica)

335 m n. m. | 480 (2011) |

GPS: 49°49'53,5"N 18°51'56,0"E

Farnost Wieszczęta-Kowale
Parafia Wieszczęta-Kowale | The Parish Wieszczęta-Kowale | Pfarrei Wieszczęta-Kowale

(S) 1992, vytvorená z častí farnosti Javore a Skočov. Utworzona z części parafii Jaworze i Skoczów. Created from parts of the parish of Javore and Skočov. Besteht aus Teilen der Pfarrei in Jaworze und Skoczow

(KE) Kostol Zmierenia, r. 1916, pôvodne cintorínska kaplnka, zničená v r. 1945, obnovená v r. 1949.

Kościół Pojednania – 1916 r., pierwotnie kaplica cmentarna, zniszczona w 1945 r., odbudowana w 1949 r.

The Church of the Reconciliation, in 1916 originally a graveyard chapel, destroyed in 1945, rebuilt in 1949.

Versöhnung Kirche, J. 1916, ursprünglich Friedhofskapelle, zerstört im Jahre 1945, restauriert im Jahre 1949.

Ustroń Filiálna kaplnka v Ustroni-Dobce, filiálna kaplica w Ustroniu-Dobce, a filial chapel in Ustroni-Dobce, Filialkapelle in Ustroń-Dobce, GPS: 49°40'53"N 18°52'14"E

WIESZCZĘTA-KOWALE

+48 33 815 40 17
wieszczęta@luteranie.pl
www.jasenica.pl

Wiszczyca-Kowale Kostol Zmierenia, kościół Pojednania, the Church of the Reconciliation, Versöhnung Kirche, GPS: 49°49'37"N 18°51'18"E

(FE) Farský dom, dom parafialny, A parish house, Pfarrhaus, 1981–1983. GPS: 49°46'36,4"N 18°51'18,2"E

VISLA | WISŁA | WISLA

⚓ 430–1220 m n. m. | 📍 11 074 (2011) | GPS: 49°38'50"N 18°52'03"E

Osídľovanie v oblasti súčasnej Wisly siaha až na prelom 16. a 17. storočia. Najstaršia zmienka o sídle je zachovaná v prameňoch z r. 1652. Mestské práva v r. 1962.

Osadnictwo na terenie dzisiejszej Wisły sięga przełomu XVI i XVII w. Najstarsza zachowana w źródłach wzmianka o miejscowości pochodzi z 1652 r. Prawa miejskie w 1962 r.

The settlement in the area of the present Wisla reaches back to the turn of the 16th and 17th century. The oldest preserved record is from the year 1652. Town privileges acquired in the year 1962.

Die Besiedlung im Gebiet der heutigen Stadt Wisla reicht bis zur 16. und 17. Jahrhundertwende. Die älteste erhaltene Erwähnung stammt aus dem Jahre 1652. Stadtrechte im Jahr 1962.

Wisla Lesný kostol Kameň na Bukovej, lešný kościół Kamień na Bukowej, the forest church Stone on Buková, Waldkirche Stein auf Bukowa, GPS: 49°40'23"N 18°51'77"E

Farnost Wisla

Paraŕia Wisla | The Parish of Wisla | Pfarrei Wisla

★ 16. stor. do r. 1654, 1782.
XVI w. do 1654 r., 1782.
The 16th century to the year 1654, 1782.
16. Jhrs. bis zum Jahre 1654, 1782

(KE) Lesný kostol Kameň na Bukovej, 1654–1782, kostol z obdobia prenasledovania, poľana na úbočí Bukovej hory (713 m n. m.).

Lešny kościół Kamień na Bukowej – 1654–1782, kościół okresu prześladowań, polana na zboczu góry Bukowej (713 m n.p.m.).

The forest church Stone on Buková, 1654–1782, a church from the period of persecution, a forest meadow at the slopes of the Buková Mountain (713 m a. s. l.).

Waldkirche Stein auf Bukowa, 1654–1782, die Kirche aus der Zeit der Verfolgung, eine Waldwiese am Hang von Berg – Bukowa (713 m n. m.).

(KE) Kostol apoštolov Petra a Pavla, r. 1782 pôvodne drevená modlitebňa, 1833–1838 nahradená murovanou, 1861–1863 bola pristavená veža.

Kościół ap. Piotra i Pawła – 1782 r. pierwotnie drewniany dom modlitwy, 1833–1838 zastąpiony murem, 1861–1863 dobudowano wieżę.

The Church of Peter and Paul the Apostles, in 1782 originally a wooden chapel, 1833–1838 replaced with a brick one, 1861–1863 a tower was added.

Apostel Petrus und Paulus – Kirche, J. 1782 ursprünglich ein Gebetsraum aus Holz, 1833–1838 durch gemauerten Gebetsraum ersetzt, 1861–1863 wurde ein Turm gebaut.

(KE) Cintorínska kaplnka Na Groničku, r. 1948, cintorín Na Groničku zriadený v r. 1819.

Kaplica cmentarna Na Groniczku – 1948 r., cmentarz Na Groniczku założony w 1819 r.

The graveyard chapel On Groniček, in 1948, the graveyard On Groniček was founded in 1819.

Wisla Kostol apoštolov Petra a Pavla, kościół ap. Piotra i Pawła, the Church of Peter and Paul the Apostles, Apostel Petrus und Paulus – Kirche, GPS: 49°39'12,8"N 18°51'39,9"E

Wisła Cintorínska kaplnka Na Groničku, kaplica cmentarna Na Groniczku, the graveyard chapel On Groniczek, Friedhofskapelle Auf Groniczek, GPS: 49,644458°N 18,873187°E

Friedhofskapelle Auf Groniczek
r. 1948, Friedhof Auf Groniczek gegründet im J. 1819.

FE Farský dom, 1805–1807, obnovený po požiare r. 1885.

Dom parafialny – 1805–1807, odbudowany po pożarze 1885 r.

A parish house, 1805–1807, rebuilt after a fire in 1885.

Das Pfarrhaus, 1805–1807, nach dem Feuer im Jahre 1885 wiederhergestellt.

GPS: 49°39'12,8"N 18°51'39,9"E

FE Zborový dom kňaza, biskupa Andreja Wantulu, r. 1937 postavený na mieste bývalého domu patriaceho k farnosti, r. 2004 bol prestavaný.

Dom Zborowy im. ks. bp Andrzeja Wantuły – 1937 r. wybudowany na miejscu dawnego budynku należącego do parafii, 2004 r. rozbudowano.

The corps house of the priest, bishop Andrej Wantula, in 1937 built in the place of a former house belonging to the parish, in 2004 it was rebuilt.

Gemeindehaus des Priesters, Bischofs Andrzej Wantula, im Jahr 1937 auf dem Ort des ehemaligen Hauses gebaut, das zur Pfarrei gehörte, im Jahr 2004 wurde es umgebaut.

GPS: 49°39'14,2"N 18°51'35,7"E

B Bývalá evanjelická škola, r. 1824, v budove sa nachádzala škola, knižnica a školské múzeum v 19. stor., dnes historická knižnica a archív vislianskej farnosti.

Dawna szkoła ewangelicka – 1824 r., w budynku mieściła się szkoła, biblioteka i muzeum szkolne w XIX w., dziś zabytkowa biblioteka i archiwum wiślańskiej parafii.

A former Lutheran school, in 1824,

the building housed a school, a library and a school museum in the 19th century, today a historical library and archive of the Wisła parish.

Ehemalige evangelische Schule, J. 1824, In dem Gebäude befand sich im 19. Jahrhundert Schule, Bibliothek und Schulmuseum, heute historische Bibliothek und Archiv der Wislischen Pfarrei.

GPS: 49°39'13,1"N 18°51'37,3"E

B Beskydské múzeum, r. 1794 starý drevený evanjelický hostinec z roku 1827 nahradený murovaným z roku 1880 a 1925. Hostinec bol rozšírený, veriaci zo vzdialených strán sa mohli zahriať a deti čakali na vyučovacie hodiny, r. 1964 sídlo Beskydského múzea.

Muzeum Beskidzkie – 1794 r. dawna drewniana karczma ewangelicka, 1827 r. zastąpiona murowaną, 1880 i 1925 r. gospodę rozbudowano, w niej wierni z odległych stron mogli się ogrzać, a dzieci czekały na lekcje, 1964 r. siedziba Muzeum Beskidzkiego.

The Beskid Museum, in 1794 a former wooden Lutheran pub, in 1827 replaced with a brick one, in 1880 and 1925 the pub was rebuilt, in it the believers from far off could warm themselves and children could wait there for their school classes, in 1964 the seat of the Beskid Museum.

Beskid Museum, J. 1794 ein ehemaliges evangelisches Wirthaus aus Holz, J. 1827 durch ein gemauertes Wirthaus ersetzt, J. 1880 und 1925 wur-

de das Wirthaus umgebaut, die Gläubigen von den entfernten Seiten konnten sich hier aufwärmen und die Kinder warteten auf die Unterrichtsstunden, J. 1964 Sitz des Beskiden-Museums.

GPS: 49°39'15,2"N 18°51'34,2"E

B Vila „Księżówka“ v centre Wisły. Izby 2, 3, 4 lôžkové a tiež apartmán, kuchynské príslušenstvo, záhrada, miesto na zábavy, ihrisko, tenisové kurty, gril, prakovisko.

Villa „Księżówka“ w centrum Wisły. Pokoje 2, 3, 4 osobowe oraz apartamentem, aneks kuchenny, ogród, plac zabaw, boisko, korty tenisowe, grill, parking.

Villa „Księżówka“ im Zentrum von Wisła. Die Zimmer mit 2, 3, 4 Betten und also a suite, kitchen equipment, a garden, a place for entertainment, a playground, tennis courts, a grill, a car park.

Villa „Księżówka“ im Zentrum von Wisła. Die Zimmer mit 2, 3, 4 Betten sowie ein Apartment, Küchenzubehör, Garten, Platz zur Unterhaltung, Spielplatz, Tennisplätze, Grill, Parkplatz.

VILA „KSIĘŻÓWKA“

+48 501 322 179
ebyrtek@bccross.pl
43-460 Wisła
ul. Górnośląska 1.
GPS: 49°39'23,1"N 18°51'50,1"E

WISŁA-CZARNE

+48 33 855 37 16
 czarne@luteranie.pl
 www.czarne.luteranie.pl

Farnosť Wisła-Čierne

Parafia Wisła-Czarne | The Parish of Wisła-Čierne | Pfarrei Wisla-Czarne

- ✦ 1994, rozdelenie farností vo Wisle.
 Podział parafii w Wiśle.
 the splitting of parishes in Wisla.
 Trennung der Pfarrei in Wisla.

- (KE) Kostol, r 1972, v r. 1997 oprava a výstavba.
 Kościół – 1972 r., w 1997 r., remont i rozbudowa.
 A church, in 1972, in 1997 reparation and construction.
 Kirche, J 1972, im Jahr 1997 Rekonstruktion und Aufbau.

- (KE) Ekumenická kaplnka sv. Hedvivy Sliezskej v rezidencii prezidenta PR na „Zadnim Groniu“, r. 1909 drevená kaplnka, r. 2004 vedľa kaplnky bola postavená zvonica, v nedeľu sa konajú evanjelické a katolícke pobožnosti, vedľa hrad prezidenta Poľskej republiky vo Wisle.
 Kaplica ekumeniczna pw. św. Jadwigi Śląskiej w Rezydencji Prezydenta RP na „Zadnim Groniu” – 1909 r. drewniana kaplica, 2004 r. obok kaplicy postawiono dzwonnice, w niedziele odbywają się nabożeństwa ewangeliczne i katolickie, obok Zamek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w Wiśle.
 The Ecumenical Chapel of St. Jadwiga of Silesia in the residence of the President of the Polish Republic at the „Zadnim Groniu“, in 1909 a wooden chapel, in 2004 a bell-fry was built next to the chapel, on Sunday Lutheran and Catholic church services are held there, nearby there is the castle of the president of the Polish Republic in Wisla.
 Ökumenische Kapelle der hl. Hedwig von Schlesien in der Residenz des PR-Präsidenten in „Zadni Groń“, im J. 1909 eine Holzkapelle, im J. 2004 wurde ein Glockenturm neben der Kapelle gebaut, am Sonntag gibt es evangelische und katholische Andachten, daneben ist die Burg des Präsidenten der Polnischen Republik in Wisla.

Wisla-Czarne Kostol, kościół, a church, die Kirche, 2004–2017.
 GPS: 49°37'12,8"N 18°56'11,2"E

Wisla-Glebce Kaplnka, kaplica, a chapel, die Kapelle, 1982.
 GPS: 49°37'30,9"N 18°52'20,9"E

- (KE) Kostol, kościół, a church, die Kirche, 2004–2017.
- (KE) Kaplnka, kaplica, a chapel, die Kapelle, 1982.
- (FE) dom parafialny – lata 50-te /remont kapitalny 1998–2000.

WISŁA-GLĘBCE

+48 33 855 33 56
 glebce@luteranie.pl
 www.glebce.luteranie.pl

Farnosť Wisla-Glebce

Parafia Wisła-Głębce | The Parish of Wisla-Glebce | Pfarrei Wisla-Glebce

- ✦ 1994, rozdelenie farností vo Wisle.
 Podział parafii w Wiśle.
 The splitting of parishes in Wisla.
 Trennung der Pfarrei in Wisla.

Farnosť Wisła-Jawornik

Parafia Wisła-Jawornik | The Parish of Wisła-Jawornik |
Pfarrei Wisla-Jawornik

★ 1994, rozdelenie farností vo Wisle.
Podział parafii w Wiśle.
the splitting of parishes in Wisla.
Trennung der Pfarrei in Wisla.

KE Kaplnka 1980–1983, kaplnka a pohostinstvo.
Kaplica – 1980–1983, kaplica i Dom Gościnniej.
A chapel 1980–1983, a chapel and a pub.
Die Kapelle 1980–1983, Kapelle und Gaststätte.

„Pohostinstvo“ ponúka izby 2, 3, 4 lôžkové, jedáleň,
sála TVP, spoločenské sály, miesto na zábavy.
„Dom Gościnniej“ oferuje pokoje 2, 3, 4 osobowe,
jadalnia, sala TV, sale zborowe, plac zabaw.
“The Pub“ offers rooms with 2, 3, 4 beds, a dining
room, a hall TVP, social halls, a place for entertainment.
“Gaststätte“ bietet Zimmer mit 2, 3, 4 Betten,
Esszimmer, TV-Saal, Gesellschaftsräume, Ort für
Unterhaltungen an.

WISŁA-JAWORNIK

+48 33 855 17 15
jawornik@luteranie.pl
www.jawornik.luteranie.pl

DOM GOŚCINNY

+48 33 855 17 15
wislajawornik@luteranie.pl
43-460 Wisla
ul. Jodłowa 8a.
GPS: 49°39'09"N 18°49'33"E

Wisła-Malinka Kostol, kościół, a church, die Kirche, GPS: 49°38'06"N 18°56'10"E

Farnosť Wisła-Malinka

Parafia Wisła-Malinka | The Parish of Wisła-Malinka |
Pfarrei Wisla-Malinka

★ 1994, rozdelenie farností vo Wisle
Podział parafii w Wiśle.
The splitting of parishes in Wisla.
Trennung der Pfarrei in Wisla.

KE Kaplnka, kaplica, a chapel, die Kapelle, 1954–1956.

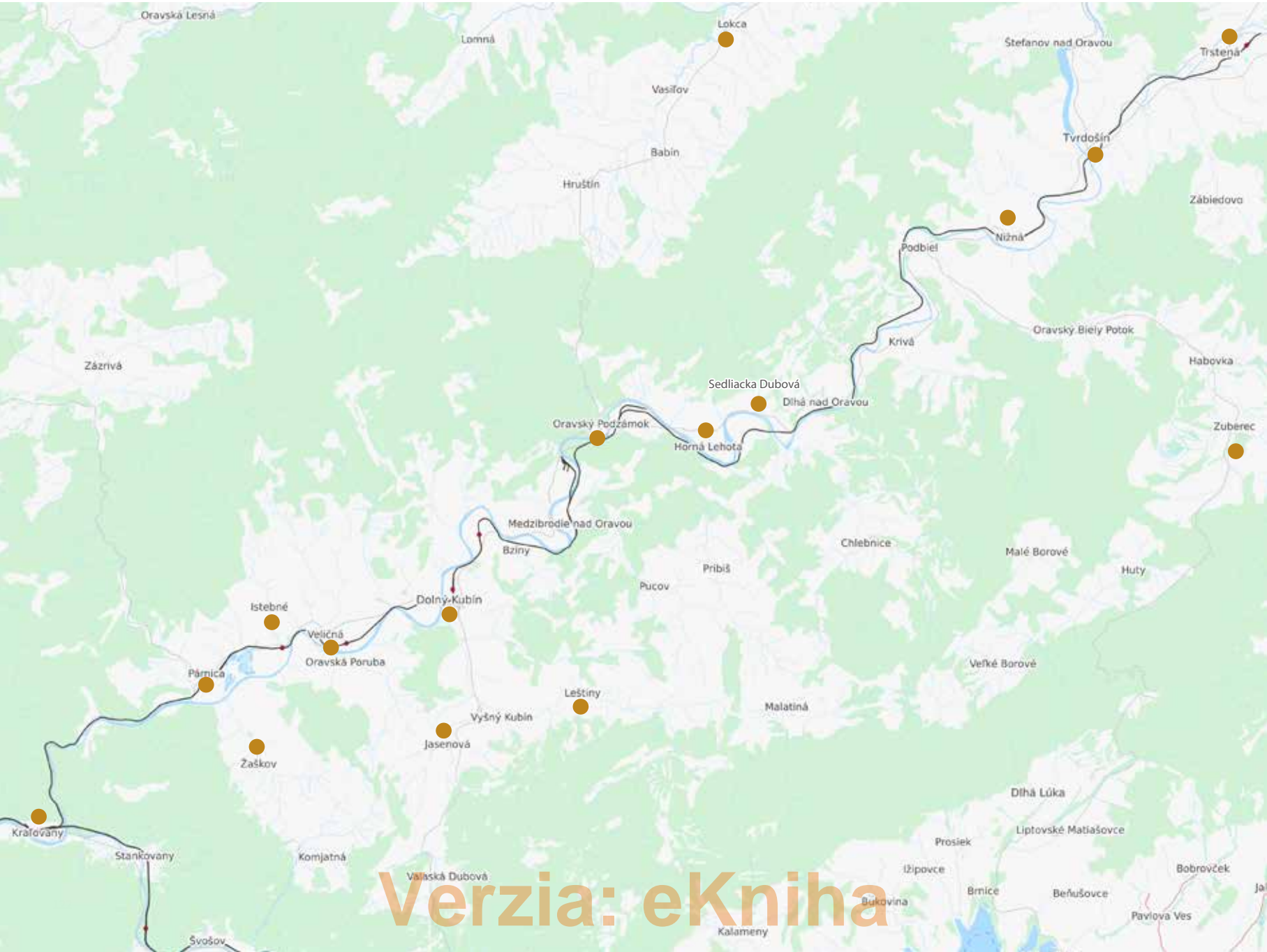
FE Farský dom, dom parafialny, a parish house,
das Pfarrhaus, 1987–1989, GPS: 49°38'05,3"N
18°56'09,4"E

WISŁA-MALINKA

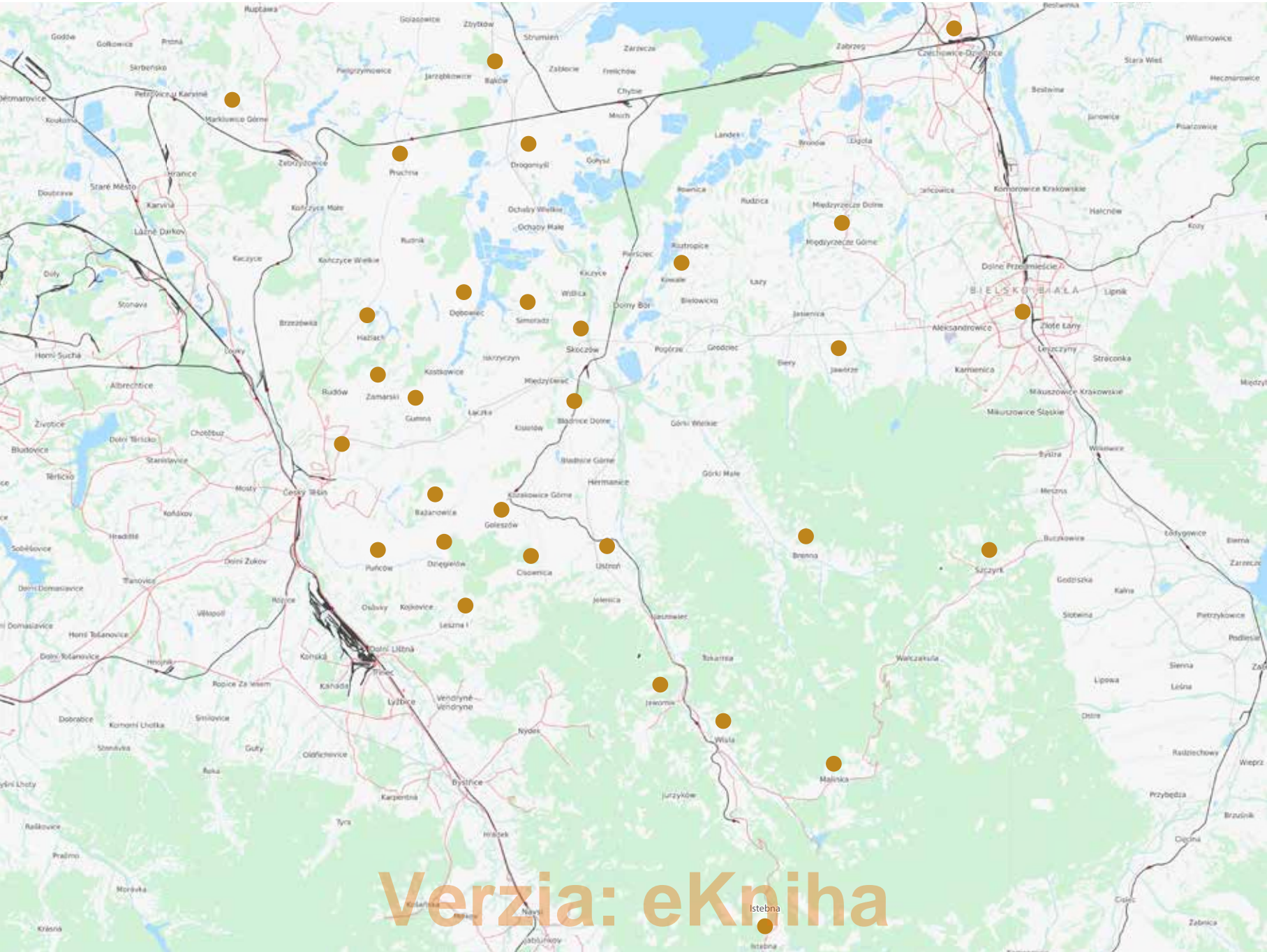
+48 33 855 36 29
malinka@luteranie.pl
www.malinka.luteranie.pl

Wisła-Jawornik kaplnka, kaplica i Dom Gościnniej, a chapel 1980-1983, a chapel and guest house, die Kapelle 1980-1983, Kapelle und Gaststätte, GPS: 49°39'09"N 18°49'33"E

Verzia: eKniha

Obsah

Predhovor	9
Orava	13
Vysvetlivky	28
Skratky.....	29

SK

KRALOVANY	30
ŽAŠKOV	31
PÁRNICA	33
ISTEBNÉ	35
VELIČNÁ	37
DOLNÝ KUBÍN.....	40
JASENOVÁ	47
LEŠTINY	51
ORAVSKÝ PODZÁMOK.....	52
HORNÁ LEHOTA	55
SEDLIACKA DUBOVÁ	55
NIŽNÁ.....	57
TVRDOŠÍN.....	59
TRSTENÁ	62
LOKCA	63
Múzeum oravskej dediny ZUBEREC – BRESTOVÁ	65

PL

Evanjelická história Tešínskeho Sliezska	66
BIELSKO-BIAŁA	70
Farnosť Bielsko.....	71
Filiálka bielskej farnosti v Ščírku-Salmopolu.....	73
Farnosť Bielsko – „Bielský Sion“.....	74
Farnosť Staré Bielsko (dnes štvrť Bielska-Białej)	79
BŁADNICE	80
BRENNA.....	81
Farnosť Brenna-Górki	81
TEŠÍN	83
ČISOVNICA	91
CZECHOWICE-DZIEDZICE	93
DROGOMYŚL.....	95
DZIĘGIELÓW.....	97
GOLEŠOV.....	101
ISTEBNA	104
JAVORE.....	105
MEDZIRIEČIE	107

SKOČOV.....	108
USTROŇ.....	111
WIESZCZĘTA.....	113
Farnosť Wieszczeta-Kowale.....	113
VISLA	114
Farnosť Visla.....	115
Farnosť Visla-Čierne	118
Farnosť Visla-Glembce	118
Farnosť Visla-Javorník	120
Farnosť Visla-Malinka.....	121

Verzia: eKniha

Verzia: eKniha

Interreg

Poľsko-Slovensko

Európsky fond regionálneho rozvoja

EURÓPSKA UNIA

Interreg

Polska-Słowacja

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

UNIA EUROPEJSKA

Výtlačok zdarma

Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesú jej autori a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie.

Egzemplarz bezpłatny

Wylączną odpowiedzialność za zawartość niniejszej publikacji ponoszą jej autorzy i nie może być ona utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej.

ISBN 978-80-972961-9-3

Verzia: eKniha